

**De zes-en-tagentig wonderbaere gezigten, ofte Rampspoedige
voorzeggingen van den verligten Jonas der agthiende eeuw
over het trotserende Nederlands Ninive, verrykt door zes-en-
tagentig schoone printverbeeldingen**

<https://hdl.handle.net/1874/40312>

Boek
Baunders
DE ZES-EN-TAGENTIG
WONDERBAERE
GEZIGTEN
OFTE RAMPSPOEDIGE
VOORZEGGINGEN
VAN DEN
VERLIGTEN
JONAS
DER
AGTHIENDE EEUW
OVER HET
TROTSERENDE
NEDERLANDS
NINIVE
VERRYKT DOOR ZES-EN-TAGENTIG
SCHOONE PRINTVERBEELDINGEN.
TWEEDEN DE

GEDRUKT BUYTEN ENCHUYZEN,
En te Koop, By de voornaemste Boek-verkoopers
der 17 Nederlandsche Provinciën.

XXV. WONDERBAER GEZIGT.

Clara est sententia confidere paucis, clarior confidere nulli.
Scaliger.

*Is een goede les niet veel zig te betrouwen;
Die zig gansch niet vertrouwt 't zal minste hem berouwen.

Ziet den Kok was aen het werken
En bereyde syne spys,
En terwyl hy rond ging merken,
Of dat 't al was na den eysch;
Of de potten en tailloiren
Waeren zuyver afgeschuert;
Oft ook alle de coffoiren
Reed'lijk waeren aengevuert;
Oft het een was goed gebraeden
En het ander goed gestooft;
Kwam den hond zig te verzaeden,
Die hem van een stuk ontroofst,
Van het beste vleesch van allen;
Daer hy zeker niet op dagt,
Daer den hond was aengevallen,

Den verligten Jonas

Als hy het op't minst verwacht :
Wel , zegt hy , wat vrende zaeken ;
Wie zoud hebben dog gepeys ,
Dat den hond my zoud onmaeken ,
Zulken goed en schoone vleysch ,
Wyl 'k volkoom aen mijne pligten ;
Wyl ik nae-zien volgens staet ,
En myn zaeken koom verrigten ,
Zoo als 'i in de keuken gaet ,
Komt dien schelmsen hond gelooopen ,
En hy rooft haest mynen pot ;
'k Zweer hy zal het wel bekoopen ,
Want hy maekt my dul en zot ;
Hy komt gansch myn tafel schenden ;
Het is zeker en gewisch ,
Gansch het huys staet over eynde ,
Zoo ik opbreng mynen dish ;
Ieder een zal my beschouwen ,
Ende vraegen hoe is dat :
Hebt gy zulken goed betrouwen ,
Op den slimmen hond gehad ?
'i Best van al dat is nog zwygen ,
Dan heb ik het gouwst gedaen ;
Maer ik zal den hond wel krygen ,
Dan moet hy'er zeker aen ;
'k Zweer , waer dat hy komt te loopen ,
Oft waer dat hy zig verbergt ,
Hy zal 't met de dood bekoopen ;
Hy heeft my te veel getergt :
Dat men niet veel mag betrouwen ,
Leert gewisch my deze beest ;
Dat men d'oog in 'i zeyl moet houwen
En bezien van minst tot meest ;
En op niemands trouw te steunen ,
Is nog wel den wysten raed ;
Vaste bergen ziet men dreunen ,
En toebringen somtyds kwaed :
Maer den hond was ondertusschen ,

*Met den buyt al voort-gezet;
Dus moest hy syn wraeke blusschen,
Tot dat hy hem kreeg in't net.*

EVen als den goeden Kok bezig was mét syne spyze te bereyden ende alles wel te beschikken; even was ook Koning Philippus bezig om in Spagnien alle syne zaeken te verrigten, als hy aldaer uyt de Nederlanden was aengekomen; op welken tyd hy ook, even als den Kok, van het besten stuk vleesch van synen dish, de vereenigde Provintien, berooft wierd: den hond die hy zonder agterdogt zoo betrouwde, waeren des zelfs myneedig: muytmaekers, die hem ondertusschen dit lieten nae zien; hy leyde alles in het werk, om de zelve wederom onder syne gehoorzaamheyd te krygen; hy zond gezanten derwaerts om hier over te handelen; hy maekte verscheyde grooten op, om hun met deze zaak te bemoeyen; maer alles was vrugteloos: sy gaven voor antwoord; dat sy niemand wilden hooren spreken, voor al eer sy als eenen vryen en afhangelyken staet erkend waeren: Hy heeft dan als den Kok wel hunnen ondergang gezworen, dog heeft hy moeten wagten, tot dat den tyd der wraeke in syne nakomelingen zoude voltrokken worden: gelyk de vereenigde Provintien zig als dan hebben onttrokken aen hunnen wettigen Souvereyn, alzo hebben sy nog verscheyde andere, zoo als voren aengehaelt is, van hunnen vleesch-pot onttrooff; het welk hun tot dusdanige magt en rykdom heeft opgebeurt, dat men nergens eenen staet van overvloed aen hun gelyk vind: het is het gelt en den rykdom, dat hun ten allen tyde heeft in stand gehouden; want als den Prins van Oragnien verkozen is tot capiteyn Generael, en zouden de zaeken zekerlyk niet te effen hebben afgeloopen, even als op verscheyde andere tyden, waer het zaeken dat sy door hunne schatten, waer door sy hanne miltheyd betoonden, het volk niet hadden vergenoegt; want de kosten die sy deden syn ongelooffelyk, en dit enkelyk om aldus de verbitterde gemoederen te

winnen: luyfert toe, hoe ik de zelve beschreven vind by Marcus Doornick in deze syne woorden, alswaener hy verhaelt de trotsche maelyd, diër gegeven wierd: de Taefel was voorzien van alderhande zilver; de servetten waeren curieus gevouwen na de figueren van duyven, konynen, pauwen, dolphyns en alderhande gevogelte: sy is ieder reys bediend geweest van honderd-dertig groote en negen-en-estig klyne schotels; de Maelyd bestaende uyt deze volgende spyzen; als dry-honderd oude en dry-honderd jonge duyven, honderd kapoenen, en honderd-veertig bredaelsche, vyftig groote en estig klyne kalkoenen, dry-honderd jonge hoenderen, vyf-honderd kiekens en vyf-honderd patryzen, honderd-agt-en-estig fisanten, estig haezen, honderd konynen, agt-honderd leeuwerken, estig endvogels, esthien schaepen, twee-en-dertig speenverkens, dertig wilde zwyntjens, veertig zuyg-lammeren, esthien kalveren, agt herten, vier wilde verkens, vier ossen, thien schaepetongen, vyftig gerookte ossetongen, veertig westphaelsche hammen, vyf-honderd pond syne confytueren en een groote quanteyt banquet, vier kassen appelen van China, vier kassen zoete citroenen, zes-honderd peëren, *bon-chretien*; dry-honderd appelen, de *renetten*; zes-honderd granaet-appelen; daer syn tweehonderd klyne, twintig middelmatige, en vier-en-dertig groote paflyen geweest; de wynen waeren canarisec, wyn de chably, wyn d'ay, Italiaensche en Spaensche wynen, ipokras, frontinjak, cocquil en alderhande rynsche wynen; honderd-en-seventig perfoonen hebben de spys opgedragen, behalven een ander menigte die de Taefel hebben gedient: deze Maelyd geeyndigt wезende, wierd het overblyfsel aen arme luyden uytgedeylt. Een ieder prees de mildaedigheyd, alle toejuygende eenen langduerigen welstand aen dezen Capiteyn Generael. zoo dat men hier genoegzaam kan uyt beipeuren, wat sy ten allen tyde behendiglyk hebben weten te wege te brengen door hunne rykdommen, om hunnen stand te behouden; het vleesch dat sy, als den hond den

Kok hadden ondraegen, te weten, zoo den eenen als den anderen Monarch, heeft hun noyt meergekost als het buyt maeken: wie verwonderd zig dan, dat sy daer zoo mildaedige vreugde-maeltyden mede doen? wat kan men beter koop hebben als het gene dat men ten koste van een ander met de vyf koopt? dog Hollander, zyt zeker, dat op u in dit geval zeer wel plaets grypt de zin-spreuke van den voortreffelyken Poëet Ouenus, als hy zegt; *quem tibi divitiæ pepêrere, est falsus amicus: argentum, non te, diligit ille tuum.*

Dat is:

Den vrind die u om 't geld bemint,

Is maer een vrind in schyn,

Wel op u goude munt gezint;

Maer voor u niet in pyn.

XXVI. WONDERBAER GEZIGT.

Sequitur superbos ultor à tergo Deus. L. ann. Seneca.

Oft schoon een trots gemoed voor tyd de wraek ontgaet,
 Gods wraek komt agter aen en treft het vroeg oft laet.

K was eens in het veld gezeten,

Daer ik sterren en planeten,

Blixems vuer en zon en maen,

'T faem zag in de logte flaen;
 d'Helder zon met haere fraelen,
 Kwam de hoogfte plaets behaelen;
 Zy stond in de opper-zael,
 Overtrefte z'altemaal,
 En door haere zoete fchynen,
 Deed zy 't blixems licht verdwynen,
 Want hoe fel hy ook toenam,
 Hy noyt tot haer glansen kwam;
 Al de teekens van hier boven,
 Kwaemen rondom haer gevlogen;
 Zelfs de sterren en de maen,
 Deden haer ook eere aen;
 Dan kwam zy haer fraelen geven,
 Als van fchoon faphyr geweven,
 Zynde van zoo groote kragt,
 Dat ten onder wierd gebragt
 'T blixems vuer tot op de aerde,
 Voor haer als een niet van waerde;
 Alwaer het in een rivier,
 Zig verduykte met getier:
 Dan zeyd Zon, tot die haer huldden:
 Wie zoud' zulk gebroed nog dulden?
 Want hy fchept fyn meeft plaazier,
 In een andermaens dangier;
 Ziet ik heb ten allen tyden,
 Noyt duftaen'gen mogen lyden,
 Die een anders ramp betracht,
 En niet dan fyn eygen acht;
 Het moet zulk verwaende herten,
 Vroeg oft laet voor altyd fmerten;
 Want myn wraek volgt vroeg oft laet,
 Hier toe is het noyt te fpaed';
 Dat maer onheyl komt te geven,
 Moet gerukt zyn uyt het leven;
 Moet duftanig zyn gegleyd,
 Dat 't noyt meer onheyl bereyd
 Voor fyn vriend oft nae gebueren;
 Daerom moet hy nu bezueren,

Alle fyn bedreven kwaed,
Dat van ieder word gehaet.
Dus behield de Zon haer ftraelen,
En fy deêd den blixem daelen,
En zig, duyken tegen luft,
Op dat hy fy uytgebluscht.

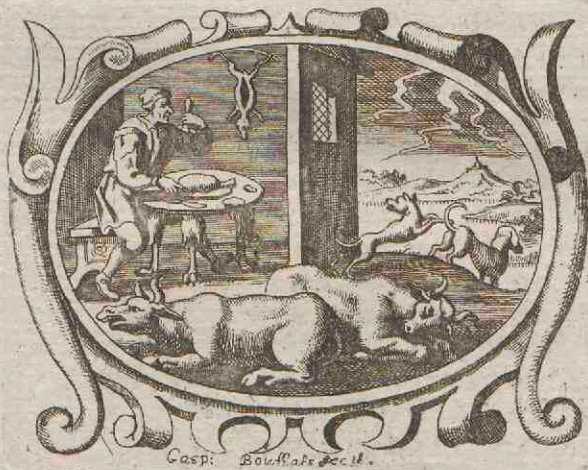
HEt firmament dat men hier befchouwt, met alle fyne planeten, met zon en maen, en de geftertens, alwaer de zon, de hoogfte plaets bekleed ende door de helderheyd haer 'er ftraelen den blixem ten onderen brengt, kan ons eene genoegzaeme toepaffinge op de heerfchende Mogendheden van het aerdryk geven; deze bieden dan gelykelyk hulde aen de zon; dat beduyd de nauwe verknoginge en de algemeyne liefde, die den Roomschen Keyzer word toegedraegen van alle Mogendheden om fynen helderen glans, fyn uytmun'ende verftand, fyne overtreffelyke beftieringe van alle fyne Ryken en Staeten, zyn wys beleyd dat hy komt te geven door zoo menige fchoone wetten ende verbeteringen der ingelopen misbruyken, ende eyndelyk om de liefde met de welke hy hun alle infgelyks is toegedaen: de heldere ftraelen nu, der zonne, waer door fy het blixems vuer verdoofd, zyn de glinfterende wapenen om het Huys van Oostenryk, die de ongerechtigheyd aen fyne voor-ouders en aen hem aengedaen willen ten onder brengen, ten aenzien van alle andere Mogendheden, die hier in ftilzwygende toeftemmen: met regt worden de Hollanders vergeleken by eenen blixem; want alzo 'er niet is dat in fnelligheyd te boven gaet aen den zelve, waer van men menigwerf de klaere blyken heeft gehad in het verbranden, ten gronde flaegen, ofte verwoesten, van zoo vele trotsche Kerken en andere gebouwen, hebbende hy zelfs het trotsste paleys op eenen oogweek ontbloot ende beroofd van fyne luyfterlykheyd; maer laet ons nu eens befchouwen hoe lang de Hollanders hebben werk gehad, om zoo menige fchoone Kerken en Kloofsters, de Paleyzen van

den Alderhoogsten, te verderven; sy waeren hier in gelyk aen den blixem, nouwelyks waeren sy de zelve genaederd, ofte alles was verwœest ende tot roof en buyt genomen; ende even als den blixem zoo snel-vliegende is, dat hy zig seffens aen het oog ontrekt; even waeren de Hollandars zoo suel stelende, dat geene menschelyke ooge bekwaem is geweest van na te speuren, hoe sy alle hunne rykdommen hebben vergaederd. Men kan voor een tweede toepassing aen deze zonne vergelyken de albeoogende regtveerdigheyd Gods, de welke in haere luyfterlyke Hemel zaelen, tuschen de huldige der Arts-engelen, Engelen, Heyligen ende Gelukzaligen, misnoegt zynde over de boosheden van deze Natie haere wrack tot hun afzend door de wapenen van den luyfterlyken Josephus, den welken door de bestraelinge van zynen goddelyken bystand, die zyn er vyanden dusdaniglyk zullen verdooven, dat zy als den blixem zullen verslaegen worden; op dusdanige wyze dat er noyt hope meer voor hun zal over zyn, om zig wederom op te beuren: den Vader zal door Gods hand regtveerdige wrack nemen over zyne afgefallen en trouwelooze Kinderen; om dat zy met groote trotsheyd ende vermetentheyd, sig met vele trouwloosheyd hebben afgeweydert van de gehoorzaamheyd van het Roomsche Keyzerryk; dat hun ten allen tyde, als zyne waere Kinderen, gevoed, gekoestert ende beschermt hadde; daerom zullen zy uytmeten als eenen anderen Absalon, die wederspannig geworden zynde aen zynen Vader David, ende zig zeer trotzelyk aen zyne bestieringe hebbende ontrokken, door des zelfs Veld-oversten Joab met dry lancien wierd door steken. Deze dry lancien moogt gy, Hollandars, gestadig voor uwe ooge hebben; deze dry lancien bedreygen uwen ondergang; want de eerste lancie beduyd ons de regtveerdige hand Gods, die over u gekomen is, om wrack te nemen over de Goddeloosheden die gy tegen hem ende zyne Kerke bedreven hebt; de tweede lancie zyn de manhafuge wapenen van het huys van Oostenryk, komende om weder te haelen

het gene gy aen het zelve dief'lyk hebt ontnomen ; de derde lancie, en nog wel de smertelykste, is uw eygen gewissh, in het welk gy, als in eenen spiegel, zonne klaer allen uwen schelmen-handel beschouwt, ende u overtuygt vind, dat gy nog niet het honderste deel van uwe verdiende straffen leyd ; alzoo de zelve, ten opzigte van uwe voorgaende boosheden, niet genoegzaam groot zyn uyt te peyzen, ende als nu uwen ondergang dus zal beweert zyn, zult gy waerlyk met J. Crasset mogen uytroepen: *Infortunatissimus, qui caret bonis & virtutibus.*

Dat is :

Wie leyd een ongeluk zoo groot,
Als die van goed en deugden is ontblood ?

Casp. Bouffons delit.

XXVII. WONDERBAER GEZIGT.

Malitiæ comes est individua miseria Max. Fred.

Den regten loon van allen kwaed,
Is veel ellend oft vroeg oft laet.

Ziet deez' Kok bereyd de speyzen
Voor een groote gasterey,

Op verscheyde vremde wyzen,
 Stooft hy, braed hy in pastey,
 Als hy nu na syn genoegen
 Alles voor zig had bereyd,
 Kwam hy't in syn schik te voegen;
 Op dat hem sy lof gezeyd:
 ¶ Wyl hy dit nu al verrigte,
 Zat den hond ontrent den muer,
 Die het al kwam nouw bezigten,
 Ende riep syn meé-gebuer:
 Gaet met my, zegt hy, nu smeiren;
 Neemt de kans met my nu waer;
 Ziet wy zullen vrolyk teiren,
 En wy hebben geen gevaer.
 Jol die kwam dan Wolf bekouten;
 Ziet sy komen aen de poort,
 En sy gingen zig verftouten.
 Traeden alle hyde voort,
 En sy komen binnen treden,
 Met een gretig appeteyt;
 Jol die heeft met stille schreden
 Wolf tot aen het vuer geleyd;
 Maer sy konden daer niet bikken,
 Alles was nog veel te heet,
 Dus sy wagten om te pikken,
 Tot dat het uije 't zieden scheidt;
 Dog sy vischten niet met allen,
 Want den Kok kwam hun te naer,
 d'Angst begon op't lyf te vallen,
 En sy liepen doods gevaer:
 Wel, wie heeft u hier geropen,
 Zeyd den Kok tot Wolf, gebuer;
 Jol was aen d'een zeyd gekropen,
 Wolf dogt op syn laeste uer;
 Hy heeft hem dan vast gegrepen,
 In den loop met synen steirt,
 En den kop schier ingenepen,
 En de straet dan opgejeirt,

*Wel, zegt Wolf wat droeve zaaken,
 Dit heeft mij gewifsch geleert;
 Dat hy komt in angst geraeken,
 Die met dief en fchelm verkeert;
 Want fy komen u te vlyen,
 Tot uw' eygen ondergang,
 En fy bringen u in't lyen,
 Ik onthoud 't mijn leven lang;
 Neen die wel wilt fijn geraeden,
 Dat hy zig van dieven houd,
 Of fyn fous word hem gebraden,
 Die hem voor altyd berouwt;
 Want die kennen zoo de treken,
 Dat fy zyn in tyds van kant,
 En fy komen zig verfteken,
 t'Wyl dat men word aengerand.*

HEt is een gewiffche zaek, dat den genen die zig in onleugd ophoud, noyt vergenoeginge kan hebben, dan enkelyk in andere te misleyden om de felve aen fig gelyk te maeken; even als het opregt deugden-fpoor geen ander oogwit heeft, als de verdwaelden van het zelve op den regten weg hun 'er zaligheyd te brengen: is dit zoo, zoo zal de fabel van den huys-hond met fynen gebuer ons genoegzaam hier van den uytleg geven; dezen huys-hond zyn de Staeren Generael der vereenigde Provincien, de welke ziende dat 'er eenen goeden difch bereyd was in het Koningryk van Philippus den II.; dat den buyt wel aenzienelyk zoude hebben geweest en dat de gelegendheyd zeer voordeelig was, kwamen niet alleen hunnen goeden meester myneediglyk aftevalen; maer tragten zelfs hunne gebueren hier toe te trekken, de Oostenryksche Nederlanden, waer op fy langen tyd uytgeweest hebbende, zyn eyndelyk onder Karel den V., door hun toedoen, eenige Steden aen het muyt-flaegen geraekt; maer fy meetten uyt als *Wolf*, den buer-man van *Jol*, fy wierden zoodaenig aengerand ende bedwongen dat fy verfcheyde van hunne voor-

regten tot hunne schande wierden ontnomen, wanneer sy ook genoegzaam hebben ondervonden dat het niet geraedzaam is met dieven aen-te-houden; want zegt het gemeyn spreek-woord: daer men mede verkeerd, word men mede geëerd, ende de zeden die men van syne mede-mikkers dagelyks beoogt, komen wy ons zelven ook aen-te-wenden; daerom moet men de zelve als eene peste vlugten ende van de deugdzaeme gemeynschap afsnyden: alswanneer men immers eenig lidmaat heeft, het welk door den kanker oft eenige andere gevaerelyke kwael is aengerand, zoo word het zelve door de heelmeeesters terstonds van het lichaem afgehouden; op dat het des zels voordere gedeelten niet mede besmet, en zoo het gansche lichaem zoude doen naer synen ondergang hellen? even is ook een land, daer de ondeugd zig gegrondvest heeft, en dat zig geheel aen alle buytensporigheden heeft overgegeven; den na-by-gelegen staet oft landschap moet zig van het zelve houden, ende het vlugten als eene peste, wilt het op den zelve weg van verdwaeldheyd niet geraeken, ende van het heylzaam deugden-spoor zig niet ontvremden; maer zegt my, hoe zal een landschap, dat dagelykx genoodzaekt is te handelen met diergelyke naebuering, wiens inwoonders het dagelykx in zyne staeten beschout, en tot welkers land men uyt de deze, ten opzichte der noodzaakelykheyd zeer dikwils moet toegaen, zig van het zelve onthouden, geen anderen middel is er, als het zelve af-te-snyden van die Ledematen, die het doen tot zyne verdervinge hellen; op dat het gansche lichaem erstelt worde; volgens deze grond-stelling, is den bekwaemsten middel diën, den welken zyne Keyzerlyke Majesteyt reeds begint in het werk te leggen; hunne Opper-hoofden zullen om hunne ongeregtigheden verjaegt worden, ende in hunne plaetzen zullen aengesteld worden mannen van een wys beleyd, bekwaem om het afgedwaelden grond-gebied wederom tot de regte baen te geleyden, ende om het vreedzaamlyk onder hunnen wettigen Vorst in eenen bloeyenden stand te

doen leven met hunne standvastig geblevene broeders ; dan zullen zy als den hond , die verleyd was door den Huys-hond , van hunne dolingen ende verblindheyd weder komen ; dan zullen zy met traenen in de oogen beleyden en zien , hoe schandiglyk zy ten allen tyd zyn verleyd geweest ; in wat ongelukkigen stand zy hunne dagen hebben overgebroght , ende aen wat grouwel daden zy zyn aendadig geweest : het is immers gewisch , dat een ongerust gemoed noyt ruste heeft ? zoo zyn de vermeynde gereformeerden ook ; sy zyn altyd geaagen om te reden-twisten , om voorwerpen te doen nopens den Gods-dienst ; maer zegt my , welk is hier van de oorzaak ? Het is de knaeginge van het gewisch ; het is de twyfelachtigheyd daer zy in vervallen , als zy alle de onbetwistelyke gebruyken van den Roomschen Gods-dienst gaen beschouwen ; het is den schrik die hun bevangt , als zy doorblaederen de geschiedenissen ende in de zelve opmerken de goddeloosheden van hunne Voor-ouders , misleyd door de Opper-hoofden , als *Wolf van Jol* ; neen , laet hunnen staet omgekeert zyn , dan zullen die , de welke hunne oogen van verblindheyd zullen open doen , vry een geruster leven hebben ; zy en zullen het eynde niet weten van hun geluk ; dan zullen zy met *J. Crassei* beleyden : *Dies felicitatis est dies conversionis.*

Dat is :

Gezegent is den dag als men uyt 't kwaed opstaet ,
 En met een rouw gemoed weer tot den Heere gaet.
 En met den H. Augustinus uytroepen ; *Deus meus & omnia !*

Dat is :

Myn God , gy zyt myn al ! Dereft is maer verdriet ;
 De rest is ydelheyd en maer een enkel niet.

XXVIII. WONDERBAER GEZIGT.

Humanitatis optima est certatio. Pub. Syr.

*Wilt gij van alle man u zelve doen beminnen,
Stryd met beleest te zyn, gij zult de herten winnen.*

Ziet den Kok moest veerdig maeken
Eenen uytgelezen smeir;
Daer kwam zig veel volk vermaeken,
Hy was dapper in de weir;
Hy, door haestigheyd gedreven,
Peyfde hoe kryg ik 't gedaen;
Heeft zig tot den stal begeven,
Waer hy vatte eene zwaen;
Als de zwaen nu kwam beseffen,
Dat ging naed'ren haer verdriet,
Bekon sy haer stem te heffen,
En te zingen 't dooden lied!
Want sy komt maer eens in't leven,
Maeken zulken zoet geluyd;
Als sy moet den dood snik geven,
Zingt sy 't liedtjen van de bruyd:

Als

Als den Kok haer hoorde zingen,
 En aenhoord' haer zoete tael;
 Peyfd' hy, wel zoo lieve dingen,
 Brengt niet voor den magtegael;
 Ziet, zegt hy, ik laet u loopen,
 Enkel om u zoet geluyt,
 Maer de gans die zal't bekoopen,
 Daerom is sy my tot buyt;
 Want 't gekackel en het reut'len,
 Duerd nu al te langen tyd;
 Daerom zal sy om haer preut'len,
 Worden haest ter dood geleyd;
 Had sy nog zoo mager knoken,
 Als wel over korte weyl,
 * Had haer niet den hals gebroken,
 Sy viel niet in zulk onheyl;
 Maer sy komt hier alles stelen,
 Waer door sy zoo vet geraekt;
 * Zal haer dan voorzeker kelen,
 Eer sy my nog arm maekt.
 Wat sy tegen kwam te preut'len,
 Wat sy maekte voor geragt,
 Daer en was niet aen te leut'ren,
 Niemand was voor haer bedugt;
 En de zwaen moest vry gaen loopen,
 Als sy van te voren pleeg;
 Maer de gans moest het bekoopen,
 Zoo dat sy ter aerde zeeg,
 En den doodsnik kwam te geven:
 Onregt en haer stoutigheyd,
 Bragten deze om het leven,
 Daer de liefd' de zwaen bevryd;
 Dus mag men voor vast bepaelen,
 Dat gewis ten allen tyd,
 Minzaamheyd de kroon komt haelen,
 Daer de stuerheyd altyd leyd.

DEze fabel ofte wonderbaer Gezigt, duydt ons
 zeer wel aen, wat de beleeftheyd ende de ood-

moedigheyd vermag, ende in tegendeel, waer mede de verwaendheyd ende eygen-agtinge gestraft worden: de beleeftheyd en de oodmoedigheyd hebben ten allen tyde ons aengetoont hunne vrugten, in zoo vele van hunne oeffenaers; het H. Schrift is hier van vervult, ende de Historie-boeken syn'er van opgekropt; zoo dat het nuteloos zoude zyn, de zelve hier breeder aen te raecken; maer de verwaendheyd en de eygen-agtinge heeft ten allen tyde verfoeyelyk geweest voor de oogen van den alderhoogsten: Nabuchodonozor wilde zig doen eeren als eenen Godt, ende tot syne straffe heeft hy zeven jaeren als eene beeste, in de bosschen by de kruyden der aerde, moeten leven: door hunne verwaendheyd syn de afgevallen Engelen uyt de Hemelen gedreven, tot den afgrond der helle: met honderde andere blykteekens hebben wy hier van, dog alzoó deze mede genoegzaam bekend zyn, zullen wy ons een wynig in den uytleg van dit wonderbaer gezigt ophouden: neemt, Hollander eene lesse uyt deze fabel; laet-zo u dienen tot eene onderrigtinge ende tot u wel-zyn; beoogt in dezen Kok den oppervorstelyken Keyzer Josephus, die, alhoewel bynae gedwongen om wracke te nemen, even als den Kok, door de teerbhartigheyd zig van die, de welke hem om genade smeeken, laet gezeggen; hy vergeeft hunne misdaden ende zegt: uwe boetveerdige en beleefde woorden hebben uwe behoudnisse geweest; op hope, dat gy voortaan een beter leven moogt lyden; maer die, de welke verhard blyven in hunne boosheden, die blyven tegen preutelen als de gans, die niet dan lasteringen uytbraeken en hertnekkiglyk volherden in hunne boosheyd; deze gant hy, als den Kok, geen genaede: laet ons nu, zeg ik, beschouwen, oft gy, Hollander, deze gans niet zyt, voorzeker ja; want gy komt niet alleen verhard te blyven in het wygeren van afstand te doen van uwe ongeregtigheden; gy komt niet alleen geduerig morren tegen de regtveerdige eyschen van syne Majesteyt; maer zelfs komt gy tegen dezen luyfterlyken Vorst,

de peirel van gansch Europa, geduerig de aldergoddeloofte ende alderbitterste lasteringen uyt-te-bracken: kan syne genaede u dan nog spaeren? kont gy nog bestaen; voor syne oogen? Neen, het en kan niet zyn; gy moet als de gans uwe verwaendheyd ende hertnekigheyd boeten; daerom, Hollander, sluyte ik met de woorden van den overtreffelyken lierzanger Horatius, als hy zegt: *vive, memor quam sis ævi brevis.*

Dat is:

Bedenkt het by u zelven wel
Dat uwen tyd loopt kort en snel.

XXIX. WONDERBAER GEZIGT.

Ita fugias, ne præter casam. Terentius.

Indien gy vlugten moet, daer is geen beter vond,
Als dat gij klaer voorziet waer dat g'u reddden kont.

Als de Beesten uyt hun hoeken
Quamen Jupiter bezoeken;
Zyn sy weer van hem gekeert,
Maer met giften wel verëert.

Als de Slek dit had vernomen,
 Is sy ook by hem gekomen,
 En sy sprak met grooten drift;
 Ik verfoek een slechte gift;
 Ik kom hier niet anders vragen
 Als dat ik myn huys mag dragen
 Al waer ik zal gaen of staen;
 Gy my die niet af moet slaen;
 Jupiter begint te gekken
 Met dit hertseloofen bekken,
 En hy roept: wel botte laef,
 Wenscht gy om te zyn een slaef!
 Gy moest eerst u wel bedenken;
 Want gy zult u zelven krenken;
 Gy doet hier een schotsche vraeg,
 Om geen gift, maer om een plaeg.
 Mag myn huys, roept Slek hier tegen,
 Mede gaen op alle wegen,
 Ik bedank u daer voor zeer,
 En geen gift begeer ik meer,
 K'wil niet woonen by gebueren,
 Boos van aerd, vol vremde kueren,
 Hierom kies ik dit kleyn pak;
 't Geeft my rust, en groot gemak.
 By de vuyle leert men stinken,
 By de manken leert men binken,
 By de booze word men boos,
 By de looze word men loos,
 By de stempers leert men drinken,
 By de flinkers leert men stinken,
 By de haeters leert men haet,
 By de kwaeden leert men kwaed,
 By de trotsche leert men stoeffen,
 By de traeghe leert men sloeffen,
 By de botte word men bot,
 By de zotte word men zot,
 Ben ik dan niet wel gespannen?
 Woon ik niet by goede mannen?

Ik verzet, en hou myn huys,
Om te blyven goed, en kuys.

WY leeren hier van de Slekke, die aen Jupiter verzoekt om haer huys altyd met zig te kunnen draegen; op dat sy van de plaetzen, die haer niet wel bevallen, zoude kunnen haer vertrek nemen, als sy het god-dunnt; hoe eenen waeren Gods ieveraer ook altyd moet bereyd zyn, om zig van het gezelschap der kwaeden te onthouden ende den saemen-handel met hun te vlugten, zelfs al diende hem dit tot eenig tydelyk naedeel; alzoo het beter is met zig dezen klynen vergangelyken last te draegen, als om door het vlugten van den zelve, tot zielen verlies, te blyven in die schaedende ende verdervende wegen: dit leert ons, zegge ik, hoe men de Hollanders moet vlugten; niet om hunnen persoon, maer om hunne levens-tugt; want zegt den H. Vader *Augustinus: Haereticos adinstar pestis fuge.* Vlugt de Keters als eene woedende peste. En welk is hier van de reden? sy beroepen een ander tot reden-twiftingen nopens den Gods dienst en de voornaemste Kerk-stellingen; dog wie dagen sy hier toe nyt? Het zyn de goede, eenvoudige Roomsch-gezinde Catholyken; op dat sy de zelve door listen en laegen overtuigt hebbende, hun met valsche schriftuer-plaetzen oft andersints zouden zien van hunne eenvoudigheyd te kunnen aftrekken, om deze tot hunne verderffelyke secte te kunnen doen overgaen, daer sy nochtans voor het grootste gedeelten genoegzaam by zig zelve hunne verdooldheyd erkennen; maer wat zal ik zeggen? het zyn meest brood-geuzen, en geen nood-geuzen: om een ampt, oft eenig tydelyk gewin, daer sy kunnen op besaen ende een luy en lekker leven lyden, daer sy anders mogelyk genoodzaekt zouden zyn, in het zweethuns aenschyns zig den kost te moeten beschikken, houden sy hunne dolinge wel wetens aen: ik betuyge met waer gemoed, dat ik over twee jaer zekeren Gereformeerden Meyer hebbe hooren zeggen; dat hy altyd met een

ongeruft gemoed was ende aengeprikkelt wierd tot den Roomfchen Gods-dienst; maer nu, zeyde hy, kan ik deftig leven, en dan zoude ik van alles ontbloot zyn; dit is de reden, waerom ik tot zoo harde refolutie niet kan over gaen, maer dat men hun eens beloofde het zelve gemak te zullen genieten; fy kwamen met gansche kudden overgelopen: fy zullen het ook niet beftaen om met verftandige perfoonen te reden-twiften, alzooy fy dan altyd verre te kort komen; ik hebbe by geval eens in reden-twiftinge geweest met den *Domine* van *Gafstel*, een man zeer ervaeren in fuyker-knappen en tabak rooken; hy ftelde my onder andere voor; hoe verdoolt wy waren, van aen het vagevuer te gelooven? Ik, die nu geen Gods-geleerden was, nogte my oyt in die wetenfchap hadde opgehouden; bediende my met de woorden, die ik in myne jongheyd meermaels in de Sermooenen hadde gehoord; ik vragde hem dan, oft hy geloof gaf aen de Evangelien; hy zeyde my jae: wel, zeyde ik, vind gy daer niet gefchreven, als gehandelt word van de zonden tegen den Heyligen Geest: *quæ neque in hoc neque in futuro sæculo remittuntur*. De welke nog in deze nog in de toekomende Eeuw vergeven worden? Was'er dan naer de dood geene vergiffeniffe; vrugteloos was deze laefte zin-greep hier by gevoegt: nu, de Schrifruer betuygt duydelyk, dat niemand kan naderen tot de Hemelfche Glorie, oft het moet zuiver en onbevlekt zyn, en dit op verfcheyde plaetzen; Job zegt: *quia in inferno nulla est redemptio*. Om dat uyt de helle geen de minfte verloffinge is. Nu, in den Hemel mag niets bevlekt ingaen, en in de helle is geen verloffinge; hier uyt volgt gewifch en derde plaetze van zuivering &c den *Domine* voelende dat hy beklamt was, veranderde fyne redenkavelinge ende trapte tot eene andere over, zoo als hun oud gebruyk is, daerom moet men hun fchouwen, ende fyn matten by een raepen, even als de flekken; want, oft gy overtuygt hun vrugteloos, oft zyt gy eenvoudigh en onwetend, gy leyd gevacr, van liften

en laegen geleyd te worden; maer dat nu alle die brood-geuzen, gelyk voornamentlyk hunne *Dominees* zyn, eens op het ftip van beproevinge gebrogt wierden; dat fy eens tot alle foorten van tormenten, en eyndelyk tot de dood verwezen wierden, in geval fy geenen afstand deden van hunne dolende fekte; zoude men'er die menige duyzende kloeke beleyders en martelaers vinden; als fy in onzen Gods-dienst, geduerende hunne tyrannifche vreedheyd, hebben gevonden? Verre van daer niet eenen van hun zoude'er zyn, oft ieder zoude den eerften willen wezen, om fyn geloof, uyt vreeze van de dood, te verzaeken! fy zouden doen, zoo als fy geplogen hebben als *Bergen op den Zoom* door de Franfchen is stormen-der-hand ingenomen; fy maekten *Pater-nosters* en *Gebeden Boeken* van de Roomschen ter hand te krygen, daer fy de ftraeten mede afliепен; roepende, uyt vreeze van de dood en om gefpaert te worden: *je fuis bon Catholique; je fuis bon Catholique*. Het was dan geen *vive les Geux*, als geduerende de *Beeldstormerye*: maer wat zal ik zeggen? Het is al om niet gefloten; ik moet met *Salvianus* eyndelyk beleyden: *de vita prius ifti homines, quam de iniquitate difcedunt*.

Dat is:

Zoo lang als al dit volk zal in het leven blyven,
Zal het ten allen tyd veel booze zond bedryven.

Laet ons nu hier mede af breken en tot het volgende wonderbaer Gezigt overgaen; want: *nec ferrum natare docemus*.

Dat is:

Men leert geen yzer zwemmen,
Nog oude driften temmen.

XXX. WONDERBAER GEZIGT.

Invidia festos dies non agit. Plato.

In nydigheyd die leeft, Nooyt blyde dagen heeft.

EZel aen de Sim komt klaegen
 Met een droef, en groot geluijt,
 Dat hy niet mag horens draegen,
 En maer heeft een slegte huijt.
 Mogt ik, zegt hy, horens hebben,
 Ik zou sterk zijn als den Stier;
 Nu ben ik maer eenen lebben,
 Een veragt en mottig dier.
 Ik zou loopen in de bosschen,
 Ik zou stellen my te weir
 Onbeschroomt gelijk de Ossen;
 Ik zou vreezen leeuw, nog beir
 Maer nu moet ik altijd hooren,
 Dat ik ben een traege beest,
 Dat ik draeg maer lange oiren,
 By gebrek van kloeken geest:
 Want ik hoor de wilde dieren,

Als

Als sy maeken 't minst gerucht ;
 Dan en derf ik niet meer zwieren,
 Maer ik geef my op de vlugt.
 Mogt aen hoornen ik geraeken ;
 Ik zou krijgen groot pieraed ,
 Hoornen zouden my stout maeken ,
 Ik zou vreezen dan geen kwaed.
 Ik heb ook , zegt Sim , wel reden ,
 Om te doen mijn groote klagt ,
 Om te zijn niet wel te vreden :
 Want een-ieder met my lacht :
 Ik moet gaen met naekte billen :
 Zegt eens , staet dit niet infaem ?
 Dat doet my van gramschap zwillen ,
 Ik my om mijn naektheid schaem
 Zonder steert te moeten leven ,
 Doet my schande , pijn en spijt.
 Steert , die pauwen maekt verheven ,
 Ben ik tot mijn schande kwijt.
 'K moet , roept Mol , hier tusschen spreken ,
 Klaegt zoo niet van u verdriet ;
 Zwygt vry van u klyn gebreken ,
 Als gy op myn blindheyd ziet ,
 Waerom doet gy , Ezel , klagten !
 Dat gy niet twee hoornen draegt :
 Sa verzet u zwaer gedagten ,
 Waer door gy u zelven knaegt ,
 Zet u zugten , Sim , ter zyden ,
 Wat gebreekt u ; eenen steert
 Dat gebrek is goed om lyden ,
 En ten is geen klagten weert.
 Ziet eens op de blinde Mollen ,
 Gy zult zien hun leed , en druk ;
 Sy maer kruypen in de hollen ,
 Daer steekt in al hun geluk ;
 Zyn sy niet verwoeste dieren ,
 En berooft van 't zonne-licht ?
 II. Deel. D

*Maer gy kond door velden zwieren,
En gy hebt een goed gezigt.*

DIt wonderbaer Gezigt steld ons voor het oog , dat het een vergenoegend leven is , alswanneer men met syn lot content is , altyd peyzende , dat het wel eens zal ten besten keeren : in dezen staet hebben de Oostenryksche Nederlanden zig langen tyd gevonden ; sy waren wel ten onregt berooft van hunne regtveerdig- toekomende Zeevaert , maer sy hebben dit altyd met een leydzaam gemoed geduld , vergenoegt met hun lot en denkende dat den tyd zig wel eens zoude hebben omgekeert ; maer de Hollanders nu , alhoewel sy genoegzaam weten , dat hun niets van het zelve toebehoort ende diens-volgens dat het eene onregtveerdige bezittinge is , beginnen in klagt-reden uyt te vallen als den Ezel ; sy zien geene reden in , nogte stellen geen gezonde hersenen te werk : zoude men dit diër den naem van Ezel hebben mogen geven , in geval syne lange oiren , syne plompheyd ende onversaeftheyd hier niet de oorzaak van waeren ? Nu , wat klagt-reden wilt hy hier dan over uyt storten , alzoo het den aerd is van de beest , alzoo van ouders tot ouders hem dit is aengeboren ? Diens-volgens ongeduldig zynde in den zelve te verdraegen , moet de oorzaeke , den eygen aerd , eerst worden weg genomen , voor al eer men hem van den zelve kan ontdoen ende eenen opgepronkteren naem geven : even is het met de Hollanders ; wat mishaegt gy u , Hollander , in den naem van onregtveerdigen en schelmagtigen ? Syn het niet de booze spoorflagen van uwe Voor-ouders , die van gellagt tot gellagt van hun tot u syn overgegaen , die hier de oorzaeke van zyn ? het is uwen eygen aerd , die u aldus tytelt ; diens-volgens verandert van dezen , doet afstand van uwe ongeregtigheden , ende men zal u volgens regt oppronken met den naem van alderregtveerdigsten staet , welkers ooggen van verblindheyd open gegaen zynde , tot eenen luysterlyken stand van leven is overgegaen ;

beneyd dan niet het waere en van regts-wegen toekomende welvaert van uwe nabueren, alzoo gy reeds genoeg ten hunnen koste 'er hebt van genoten; want in alle nydige menschen grypt zeer wel plaets, het gene den voortreffelyken Poëet Horatius zegt: *invidus alterius marcessit rebus opimis.*

Dat is:

Men doorgaens ziet dat die beneyd een anders goed,
Den nyd hem tot het been en't merg verdorren doet.

XXXI. WONDERBAER GEZIGT

Non prodest dolus. Seneca.

Het oude woord duerd heden nog.

Noyt krygt men voordeel met bedrog.

DEn Vos heel mager, en verflouwd
Zoekt hier, en daer syn onderhoud.
Op 't lest hy eenen kelder vind,
Daer hy genoeg rickt dat hem diend,
Maer hy beklagt syn droevig lot,
Om dat den kelder is in 't slot,

Maer tot syn voordeel in den nood
 Voelt hy een spleet met synen poot.
 Hy is verblyd om deze fcheur,
 Al is fy nouw, hy dringt daer deur:
 Hy loopt aen't vleefch, van't vleefchaen't vat,
 Hy eet, en drikt syn zelven zat.
 Als hem den Wezel daer vond staen,
 Zoo fprak hy hem met reden aen:
 Wel Vos gy hebt het bond gemaekt,
 Maer zegt, hoe zyt gy ingeraekt,
 Oft gy moet zyn een loozen kwant,
 Oft wel - staen met de Gouvernant?
 Gy hebt by haer een witten voet,
 Die u den kelder open doet.
 Gy moet wel zyn haer beften maet,
 Dat fy den kelder open laet.
 Maer ik staen met haer niet wel,
 Hierom is fy my ftuer en fel;
 Gy zyt wel een gelukkig dier;
 Ey lieve! zegt, hoe komt gy hier:
 Den Vos zegt hem, maekt geen gerugt,
 Oft gy zult stooren myn genugt.
 De Gouvernant en weet dit niet,
 Dat ik hier spys, en drank geniet.
 Myn magerheyd weyt ik het dank,
 Dat ik hier heb den kost en drank.
 Ik kwam (maer houd dit wel fecret)
 Hier in 't geluk maer door een spleet
 Myn magerheyd hiel ik voor druk,
 Maer fy bragt my in dit geluk:
 Myn magerheyd wil ik zyn kwyd,
 Ik wil zoo vet zyn als gy zyt.
 Den Wezel roept, uw wenfch is goed,
 Is't dat hy u geen kwaed en doet.
 'Tis waer; het is een groote pyn
 Heel mager en heel flap te zyn.
 De vettigheyd en is niet kwaed,
 Als gy om haer uw vleefch niet haet:

Maer vettigheyd en is niet goed,
Waer door men kwyt word vleesch en bloed.
Gy maekt hier door de vettigheyd
Uw leet, uw straf, en dood bereyd.
Want gy de vettigheyd verkiest,
Zoo dat gy vel, en vleesch verliest;
Gy zyt van spys en drank gevult:
Maer gy dat haest beklaegen zult.
Gy zyt den grootsten botterik;
Want gy hebt u geëten dik:
Gy zult geraeken hier niet uyt
Of gy moet kwetzen vleesch en huyt,
Dit moest gy hebben overdagt,
Eer gy u hier had in gebragt.
Ik weet voor u geen beter raed,
Als dat gy hier het slempen laet.
'Tis best, dat gy het al uytbraekt,
En wederom u mager maekt.
Gy waert niet loos, maer los van zin;
Om dat gy hier zoo los kwamt in.
Dees plaets gelooft my als uw vriend,
Om vet te worden, u niet dient.
Wilt gy zyn vet, en schoon van glans?
Gy moet u zoeken beter kans.
Maer wilt gy u hier maeken vet,
Gy zult geraeken in het net.
De Gouvernant heeft geenen duer,
Sy zwiert hier in schier alle uer.
Maekt u de vettigheyd dan kwyt,
Eer dat gy hier gevangen zyt.
Zoo kont gy kruypen door het gat,
En kiezen vry het haezen pad.
Hier is die plaets niet, lieven maet,
Die u kan goed doen, maer veel kwaed.
Wilt gy u maeken schoon en vet?
Ziet dat gy u van hier verzet.
Loopt in 't ruym veld, en maekt u vet,
Daer u het vet zyn niet belet,

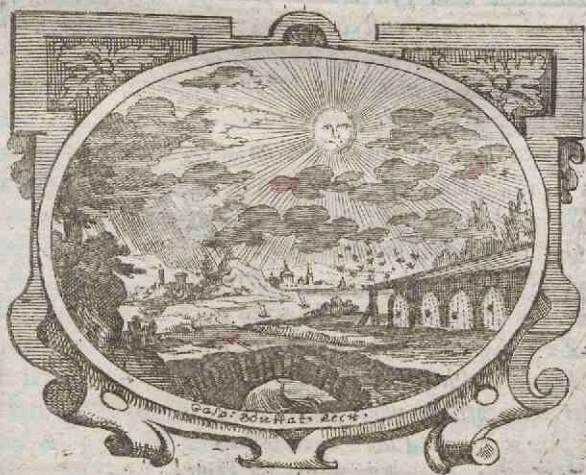
Daer gy kont vet, en vrolyk zyn
 Ook zonder vrees, en zonder pyn,
 Daer gy kont schaffen naer uw lust,
 En niet gestoort word in uw rust.
 Ziet dat gy een vry plaets verkieft,
 Daer gy om 'tvet geen vleesch verliest.

DEn Vos die met syne magere knoken was door-
 gedrongen tot in den kelder, alwaer hy zig zoo
 dik geslempt had, dat hy uyt den zelven niet meer
 voort kon geraeken, geeft ons in eenen aengenaemen
 smaek te kennen de loosheyd der Hollanders, alswan-
 neer sy zig ten koste der Oostenryksche Nederlanden
 kwamen vet maeken; sy waeren als den Vos, zeer ruyg
 van hayr; hunne borzen waeren niet te sterk voorzien;
 door hunne magerheyd slypten sy allengskens de ver-
 eenigde Nederlanden in, even als den vos den kelder;
 want niemand hadde gedagten op dufdanigen handel,
 alzooy sy daer geene aenzienelyke magt genoeg toe had-
 den, ende terwylen de Kroon van Spagnien meynde
 genoegzaam in veyligheyd te hebben deze Staeten, even
 als de keuke-maert haeren kelder, speelden sy de party
 van den Vos; sy wierden eyndelyk zoo vet door den
 roof en buyt die sy ten allen kanten maekten, dat
 hunne landen overvloedende in alles, den buyt in zig
 niet meer konden gesloten houden, ende dat sy hunne onge-
 regtigheden niet langer meer konnende verbergen, in
 de prang geraekten als den Vos; hadden sy hunne ma-
 gere huyd in geregtigheyd behouden, niemand hadde
 hun ontroerd; sy en hadden niet te vreezen gehad voor
 de regtveerdige wraeke van den Roomschen Keyzer,
 even als den Vos voor de keukenmaert: ik spreke dan
 tot hun met den Wezel: braekt uwe slemperey we-
 derom uyt; op dat gy dus uwe vertigheyd verliezen-
 de, door uwe magerheyd het leven moogt behouden;
 doet afstand van de geroofde en de gestolen goederen,
 die gy nu zoo menigvuldige jaeren hebt ten onregt be-
 zeten; op dat uwe ongeregtigheyd u niet tot een ver-

derf fy ; op dat gy nog moogt met een genadige oog van den manhafigen Vorft beschouwt worden ; ende dus den ondergang , met den welken gy ten opzigte van uwe vettigheyd , uwe woekereyen ende bezittingen van een anders goed , bedrygt word , moogt ontkomen ; in diër voegen zal uwe maegerheyd , den regtveerdigen afstand , u tot troost dienen als aen den Vos ; daer in tegendeel de vettigheyd u byster duer zoude staen , en in geval gy dezen raed waer-neemt , zoo zal de goedertierentheyd van syne Keyzerlyke Majesteyt tot u met den Heyligen Ambrosius zeggen : *in culpam incidisse naturæ est , doluisse virtutis.*

Dat is :

- 't Is zwakheyd van den mensch , dat hy valt in het kwaed ;
- 't Is deugd dat hy 't beweend en uyt dien val op staet.

XXXII. WONDERBAER GEZIGT.]

Adhuc cœlam volvitur. Cicero.

Betrouwt op Godt den Heer , De kans heeft haeren keer.

U 't d'aerd' kwam een wolk gesproten :
 D'aerd' heeft haer terstond verdrotten ;
 Daer te blyven doet haer pyn ,

Sy wilt hoog verheven zyn.
 Sy wilt tot den Hemel zweven,
 Sy en kan op d'aerd niet leven,
 Sy vliegt op met oosten wind,
 Tot dat sy den westen vind,
 D'aerde roept: waer gaet gy vliegen,
 Uwen lust zal u bedriegen:
 Want gy zult in korten tyd
 Zyn u plaets en blydschap kwyt;
 Als den wind zal zyn gelegen,
 Gy zult zyn verkeerd in regen,
 Gy zult vallen weer op d'aerd'
 Die eerst hoog verheven waerd.
 Zyt gy niet van my gekomen?
 Waerom dan de vlugt genomen?
 Gy weet wel, dat 't niet betaemd
 Dat een kind syn moeder schaemd.
 Ik houd my met rust beneden,
 Houd u ook, als ik, te vreden
 Want 't en is niet tot u schand,
 Dat gy blyft in 't vaderland.
 Ziet men niet de vogels zoeken
 En aen kanten, en in hoeken:
 Sy verlaeten oost, en west,
 Om te vinden hunnen nest?
 Zegt my eens, wat mag u porren;
 Dat gy d'aerde komt beknorren,
 Zegt my eens, wat u mishaege
 Dat gy d'aerd' geen liefd' en draege?
 Hier op heeft de wolk gesproken:
 Ik ben wel uyt d'aerd' gebroken,
 Om, dat d'aerd' is vuyl, en klyn, en
 Maer de logt is ruym, en ryn,
 Strak roept hier de aerde tegen:
 Vreest gy niet voor hooge wegen,
 Want de plaeg van boven daeld,
 Klimmen word met val betaeld.
 Gy moet d'aerd' u plaeg niet agten,

Gy van boven plaeg zult wagten :

Men geruſt ſtaet in een dal ,

Maer van boven komt den val .

Ziet wel toe het zal u rouwen ,

Dat gy niet u plaets wilt houwen ,

Gy zult geven my gelyk ,

Als gy word verkeerdt in ſlyk .

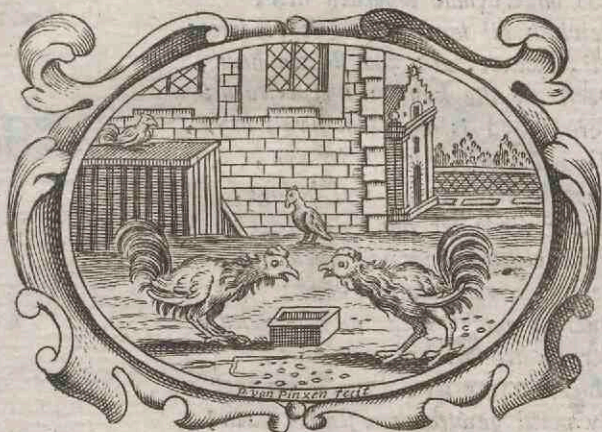
DEze wolk en de vereenigde Provintien zyn geen-
zints van elkanderen verſchillende : de aerde was
de Moeder van de wolk ; de kroone van Spagnie die
der vereenigde Provintia : de wolk verlaet haere Moeder
om zig hooger te verheffen , deze om zig inſgelykx
tot hoogerem ſtaet op te beuren , zoo als wy hier voren
genoegzaam hebben opgemerkt : de wolk verſmaed de
vermanigen van haere moeder , deze de toegvingen en
aenbiedingen van de kroone van Spagnie ; eyndelyk
ondervindt zy tot haer leetwezen , dat de voorzeggin-
gen van haere Moeder de aerde , uytvallen , als zy
haer hadde voorgespelt , het welk de vereenigde Pro-
vintien ook zullen beproeven ; want zegt het II. Schrift
Prov. 29 *Qui sperat in Domino sublevabitur.* Dat is :
Die zig op God vertrouwt zal van de onderdrukkinge ver-
loft worden ; de Ooſtenrykſche Nederlanden dan , hebben
zig ten alle tyde op God vertrouwt , ende daerom word
hun lot verandert ; den tyd is naekende , dat zy weder-
om in hunnen vorigen ſtand , in hunnen bloeyenden
Koophandel zullen er ſtelt worden : my dunkt , hier op
hoore ik eenige goede Patriotten zeggen : Maer wat zal
dog den Koophandel baeren aen deze landen ? Hebben
zy niet de voordeeligſte tyden gehad om den ſelven te
dryven , die men oyt beleeft heeft ? terwylen Vrank-
ryk , Spagnie , Engeland ende Holland door den oorlog
moelten ſtil-liggen , hebben zy konnen eenen rykdom
winnen ; nograns de ontzaggelyke Banquoroeten too-
nen dit nu wel anders aen ; deze Provintien hadden er
zoo niet vele noodig , om uytgeput te wezen en van geld
en van magt : wat zoude men dan aenvaugen ? heeft de

Hollandſche Compagnie ook in geenen genoegzaemen ſlegten ſtaet geweest , terwylen zy andere winſten genoten heeft , als die van ons land , ende daer zy zoo lange weyl in de handeldryvinge ervaeren was ? Meynt gy , dat men onze trotſche Riviere de Schelde open hebbende , daerom niet voort zoude gaen om den Koophandel op alle mogelyke weyze voort te zerten , zonder de ſlimmigheyd der Hollanders te vreezen ? Voor zeker jae ; want zegt Balthazar Gracianus : *Nihil eſt ſubtilius araneorum telis , nil tamen inutilius : ſic ſubtiliores non ſemper ſunt utiliores.*

Dat is :

Zy ſyn de nutſten niet voor Staet oft Vaderland ,
 Die d'Alderfynſte zyn in Bryn ende Verſtand ;
 Niets is'er op de Aerd zoo fyn als Spinnewebben ,
 Kont gy nogtans wel iets op d'Aerd onnutter hebben ?
 Daerom mag men met regt zeggen met Cicero : *Adhuc coelum volvitur.* De zaeken zullen eenen anderen uyt val hebben ; want hunne vernuſttheyd zal hun niet baeten ; hun land zal overgaen tot de Heerſchappey van den Keyzer , en dan , zullen zy als de Spinnewebben onnut voor Staet en Vaderland gehouden worden : zouden de zaeken dan niet beter ſtaen voor de Ooſtenrykſche Nederlanden , alswanneer de Wolk , hun bedwingende magt , zoude gebroken wezen en geſtelt onder den dwang van die , de welke van te voren hunne Slaven waeren ? Ongetwyfelt jae.

XXXIII. WONDERBAER GEZIGT.

Turba militum, nisi adsit dux cordatus & vigilans, nulli est usus. Tacitus.

't Geluk van gansch den kryg hangt van d'ervarentheyd,
En van des opperhoofds voorzigtig krygs-beleyd.

Twee boeren hadden elk een haen,
Die zig niet wel konden verstaen;
Den eenen stool des anders proey,
En roofde 't eten uyt sijn koy:
De zaak die wierd zoo ver' gebragt,
Dat buer deed van gebuer sijn klagt;
Sy zeggen het is al gegifcht,
Laet ons bestuyten dezen twist;
Steld scheydmans tot beweere der zaak,
Dit beter is als twist oft wraek.
Daer kwam dan uyt 't gevedert choir,
Een zitten, tot het pleyts aenhoor;
Maer dit ging daer zoo onregt voort,
Dat allen vrede wierd gestoort;
Den scheydsman zegt: ik gaen mijn gang

Noyt hoorde ik mijn leven lang,
 Zoo ongereymde woorden niet,
 Gewifch gij komt haest in't verdriet;
 Gij, Leuter, zijt zoo flegten haen,
 Derft gy die kaffen wel beftaen;
 Geregtheyd is zeer kloek van bryn,
 Het zal gewifch u eynde zyn,
 Daerom als gy zijt wel bedagt,
 Maekt vrede eer dat hy u flagt;
 Want gij hebt maf ten allen tijd,
 Geleeft in vele wulpzigheyd;
 Daerom maekt vrede nu met fpoed,
 Eer gy het met het leven boet,
 Maer Leuter wou dit niet verftaen,
 Hy moest gewifch ten ftrijde gaen;
 Als fy zig hadden nu bereyd,
 Om aen te gaen den vollen ftryd;
 Als hy nu kwam uijt fynen hoek,
 Zoo deed hy eerst eens af fyn broek:
 'k Kryg nood, want niemand die'er leeft,
 Zeyd hy; van zulke vreeze beeft.
 Geregtigheyd met kort vermaen,
 Die zeyd: ik trek mij dit niet aen;
 Gij hebt mij nu te lang getergt,
 En tegen dank in't veld gevergt.
 Als fy nu veerdig ftanen in't perk,
 Zeyd Leuter: dit is apen werk,
 Dat ik hem om vergifn'is bad,
 Dit was voor mij den naeften pad:
 Hy zeyd dan ah Geregtigheyd
 'k Erken u voor mijn Majefteyt,
 'k Zal toeflaen aen u gansche vraeg,
 En fyn u regt verdiende ftaef;
 Spaert mij nu dog in dezen nood,
 Eer dat ik fmaek de bitter dood.
 Geregtigheyd zeyd: dit is wel,
 Maer ftelen is geen kinderspel;
 Daerom doet afstand van de erf,
 Die gij gepikt hebt op mijn erf;

Dan zal ik u voor dezen keer
 Nog spaaren ; maer doet het niet meer,
 En blyft mijn onderdaen getrouw ;
 Dan komt gy niet meer in den rouw.

DEze fabel zal ons in korte woorden duydelyk voorstellen den gantschen handel der vereenigde Provintien , die men hier in den haen , genaemt *Leuter* verbeeld vind , ende onder den naem van *Geroghtheyd* syne Majesteit den Keyzer : de geschillen die gerezyn zyn ten opzichte der onregtveerdige bezittingen , die syne Keyzerlyke Majesteit van hun heeft wedergeëyscht , syn overgewezen tot benoemde scheyds-mannen , oft Commissarissen , de welke tot Brussel vergaerd zynde ende niet konnende over-eeen-komen , vrugteloos zyn van elkanderen gescheyden , *Leuter* en *Geroghtheyd* overlaetende aen de beproevinge van het noodlot der wapenen : de vereenigde Provintien bielden zig dan trotsch en vermeten ; jae zelfs , hebben sy door verscheyde vyandelyke poogingen de goetheyd van syne Majesteit getergt : terwylen nu alles tot den kryg word toe-geruft , en dat sy gaen bemerken , dat het spel gemeynd is , komt de vreeze hun te naeken , sy beginnen te zidderen en beven ; dog wat nu gedaen ? den Keyzer geeft geenen uytstel meer ; sy zien , dat den weergaloozen Monarch reeds de reys heeft aengenomen , om zelfin persoon aen het hoofd syn'er legers te staen ; sy gaen de woorden van *Tacitus* overwezen , dat het gantsche geluk van den kryg , van de ervarentheyd en schrandrheyd des Opper-hoofd afhangd , zy zien nu , dat'er geen bedrog oft listen oft laegen zullen kunnen geleyd worden ; daerom bevangt hun den nood en zy spelen de Broek af als *Leuter* ; zy zien wel dat de hulp midelen , waerom zy het zoo lang hebben tragten te houden draeyen , agter blyven , en dat hunnen gantschen ondergang voor handen is ; zy vallen over ; zy smeeken om genaede , en geven alle liefelyke woorden ; dog oft het met hun zoo gemakkelyk zal afsloopen als met *Leuter* ,

daer van is den prys nog te geven; alzo zeer dikwils
by wisselvalligheyd den eenen *Leuter* gelukkiger is als
den *Anderen*.

XXXIV. WONDERBAER GEZIGT.

Perfer & obdura; dolor hic tibi proderit olim:

Sape tulit fessis succus amarus opem. Ovidius.

*Verdraegt met kloeken moed 't zal u daer naer verheugen,
Een drank die bitter is laeft dorst met zoete teugen.*

DAer was grooten twist gerezen;
Niemand wilt den minsten wezen,
Den Achaet, en Diamant,
Twisten wie de kroone spant;
Den Robyn wilt hun niet wyken,
Met den prys wilt hy gaen stryken,
Sy gaen in een groot verschil,
Sy verscheyden zyn in wil;
Den Achaet wilt hun bewyzen,
Dat hy is veel meer te pryzen,
Dat hy is van grooter kragt:
En dus meer moet zyn geagt.

Wilt, zegt hy, myn kragt gy weten,
Ik moet zyn in 't vuer gefmeten,
Dan zult gy met reden zien,
Dat ik maer den prys verdien;
Ik in 't vuer blyf ongehinderd,
Jae de kragt van 't vuer verminderd,
't Vuer heeft kragt, en doet geweld
Maer myn kragt 't vuer nederveld;
My en kan geen hitte deiren,
Ik van my kan hitte weiren,
Ik blyf koud oök in het vier,
't Vuer en let my niet een zier,
Ben ik niet zoo klaer in schynen,
Als de klaer en schoon Robynen,
Is ook sterk den Diamant?
Ik blyf heel, en koud in brand.
Hy wou nog al voorder spreken;
Maer men gaet syn reden breken:
Diamant roept open uyt;
Dat gy zegt maekt geen besluyt,
Wilt gy om die kragt u pryzen!
Ik kan grooter in my wyzen:
Ik zoo sterk ben dat geen man,
My met hamers breken kan,
Komt het vuer my te genaeken!
Ik zal niet in brand geraeken:
Ik ben koud en hard daer by,
Gy moet wyken dan voor my;
Want gy kond met my niet draegen,
Grove hamers, harde slaegen;
Gaet dan henen, zyt gy wys,
En laet my den hoogsten prys;
Holla, roept Robyn daer tegen,
G'hebt nog niet den prys gekregen,
Sa komt eerst met my in stryt,
Toond, dat gy verwinnaer zyt.
Gy pryft u, om dat gy slaegen,
Met standvastigheyd kont draegen,

En zig pryft ook den Achaet,
 Om dat hy 't vuer wederfaect;
 Gy pryft u standvaftigheden,
 Ik myn ongestaedigheden,
 In kouleuren, en ik gaen
 Op, en af gelyk de maen;
 Gy altyd houd 't zelve wezen:
 Dat en moet niet zyn geprezen:
 Altyd is my nieuwe jeugd,
 En wat nieuws het hert verheugd.
 Maer terwyl fy heftig ftryden,
 En d'een d'ander niet wilt myden
 Zoo komt den Carbunkel steen,
 En die voegt hun daer by een,
 Sa, zegt hy, gy moet u stillen,
 Sa, legt af twist en verschillen,
 Hoort eens na myn regt bewys,
 Gy zult zien wie haeld den prys:
 Die standvaftig is in zaeken,
 Die Goat en den mensch vermaeken,
 Die is beter, als een man,
 Die geen deugden houden kan,
 Die in fouten valt, en werken,
 Oft fy kwamen van een verken,
 Die van deugd tot zonden valt,
 't Is een teeken, dat hy malt.
 De verandering kan geven,
 Dat gy krygt een erger leven?
 De verandering is goet,
 Die u goed, geen hinder doet;
 Een standvaftigheyd kan maeken,
 Dat gy 't kwaed niet wilt verzaeken
 Die standvaftigheyd is kwaed,
 Die u houd in kwaeden staet.
 Zyt gy boos? wilt boosheyd laeten,
 Die verandering zal baeten;
 Zyt gy goet! u goetheyd voed,
 Die standvaftigheyd is goet;

Wilt

Wilt gy weten zonder faelen,
 Wie van u den prys zal haelen,
 Die den kwaeden staet verdryft,
 En in deugd stantvastig blyft.

DE gesteenten die hier om prys dingen, welken van hun de meeste kragt bezit, zyn de vereenigde Provintien, die allen hunnen roem ende steun hebben gedraegen op hunne magten ende Rykdommen; die de Schatten van China van Perou, van Mexico en Japan zelfs betwisten, nopens de overtreffinge; het zyn deze die zig deden eerbieden van vele Monarchen, en die zig tot grootagtinge deden trekken by een ieder; maer wat zal ik hier van zeggen? My dunkt dat men genoodzackt is op hun toe te passen de woorden van de *Carad. de Theophrast: Divitiæ non consistunt in possessione, sed in usu & recta administratione.*

Dat is :

Klyn is 't bezit van geld en goed,

Wanneer men daer geen vrugt meê doet.

De vrugt die hier verstaen word, zyn de goede werken, die hier door zouden moeten gedaen worden; maer in plaets van deze houden zy zig liever in hunne ongebondentheden op, waer-maekende, dat Verinus niet te vergeefs gezeyd heeft:

Difficile est opibus mores servare pudicos :

Omnia divitibus nonne licere vides.

Het is gansch moeyelyk aen die veel rykdom heeft,
 Dat hy zyn driften temt, en in de kuysheyd leeft.

Men moet hun dan aenmaenen met den Robyn; dat de rykdommen onmatig gebruykt ende qualyk geplaeft, tot verderf strekken, ende den ondergang van den bezitter beweren; daer nogtans het goed gebruyk der zelve den mensch voor eeuwig, zoo hier als hier namaels, kan gelukkig maeken; dat den genen, die de zelve loffelyk bezigt, de groot-agtinge ende de liefde van een ieder tot zig trekt, daer in tegendeel des zelfs misbruyker van een iegelyk veragt word; maer

hoe zouden nu de vereenigde Provintien het moeten aenleggen, om een goed en regtmaeig gebruyk te maeken van hunne rykdommen? Zy zouden met de zelve moeten wedergaewe doen van hunne ongeregtigheden ende alle de Monarchen het hunne weder geven, dat zy er van gerooft hebben: Iemand zal my vragen; wat houden zy dan voor zig, alzooy in het geheel niets hebben dat hun toekomt? Dit kan bestaen, Edog is het beter zonder middelen de regte wegen te bewandelen, als bemiddelt voor eenen onregtveerdigen versleten te worden; te meer, zoude het hun veel meer lof by bringen, dat zy hier van eenen gewilligen afstand deden, dan dat men hun door het geweld der wapenen hier toe moet aendringen; want deze zaek zoo verre gebrogt zynde, kan zy voor geen deugd oft boetveerdigheyd meer worden aengenomen; maer men moetze beschouwen als eene dwingende noodwendigheyd, ende diensvolgens niet afhankelijk van hunnen vryen wil, niet te vergeefs passe ik dan op hun toe de woorden van het H. Schrift Prov. 11 *Qui confidit in divitiis suis corruet.*

Dat is:

Die op zyn Rykdom steunt is na by aen den val.
 Die hem oft vroeg oft laet eens overvallen zal.
 Ik vraagd u dan om aftebreken van deze Redenvoeringe met Cicero: *Quis pauper? avarus. Qius dives? qui nihil cupit.*

Wie is'er ryk? Die niet begeerig is.

Wie is'er arm? Die ryk en gierig is.

XXXV. WONDERBAER GEZIGT.

Qui de rābit de rābitur. *Balth. Grac*

*Al die door Schimp en Klap eens anders eer verdooft,
Word ook op zyne beurt zelfs van zyn eer berooft.*

Neptunus bragt eens voor den dag,
Een Stier zoo schoon, hy wezen mag,
En Jupiter gaf eenen man.
Zoo schoon, en wys hy leven kan,
Maer Pallas bouwt een schoon Paleys,
Daer alles was na vollen eysch.
Sy wisten niet; wie van hun al,
Hier in den prys behaelen zal.
Als Momus dees dry stukken ziet;
Al zyn sy schoon, hy agt dit niet.
Hy keurd d'een voor, en d'ander naer;
Hy wōrd daer fauten in gewaer:
Den Stier, roept hy, staet my niet aen;
Om dat op 't hoofd syn hoornen staen;
Ik zeg dat hy meer sterkte had,
Had hy die staen op 't schouderblad;

Hierom ik dezen Os afkeur,
 Ik prys schoon kragt, geen schoon couleur
 Bolt vry, Neptune, uwen Os,
 Oft laet in't bosch hem loopen los;
 Want hy en is geen stuk van eer;
 Al komt hy van zoo grooten Heer;
 Ik prys ook niet den schoonen mensch,
 Want hy is niet naer mynen wensch:
 Men kan niet zien syn wil, oft zin,
 Om dat die schuylen binnen in;
 Aen 't hert moest syn een deur gebouwt,
 Om zoo te zien, wat hy daer brouwt;
 Als men den mensch van buyten ziet,
 Men ziet hem nog ten halven niet,
 Hierom mag Jupiter uw beld,
 Vry worden in den hoek gesteld.
 Al toond gy, Pallas, u schoon hof,
 Gy haelt daer af geen schoonen lof;
 Want ik zien daer een groote faut,
 Ik zeg regt uyt, het is misbouwt;
 Want het moet op vier wielen staen,
 Dan kan het met syn meester gaen.
 Want woont hy by een kwaed gebuer,
 Hy kan verhuizen alle uer:
 Als Jupiter dit vonnis hoort,
 Hy op den schamper word gestoort.
 't Is regt, zegt hy, zoo gy niet zwygt,
 Dat gy twee Ezels oiren krygt,
 Want 't is geen konst, dat men jiet laekt,
 't Is konst dat men jiet beter maekt.
 Gy moest ons stukken zien met jonst,
 Gy zoud daer zien geen faut, maer konst.

DEze Fabel kan men zeer wel toepassen op de
 vereenigde Provintien; want men mag hun opregt
 in den persoon van Momus verbeelden: niets word'er
 oyt van eenigen Monarch verrigt, oft sy weten'er hun
 venyn op uyt te spouwen, en wel voornamentlyk te-

gen den grooten Vorst Josephus: dat het oude regt alnog in voegen was, alswanneer de lasteraers de tonge door den hals wierden uytgehaelt, ik twyffele grootelykx, oft men nog wel andere als stomme Hollanders zoude beoogen; nu, alzoo deze regten niet meer bestaenbaer zyn, zoo moet den genen die lastert, in tegendeel het syne verwagten; die vermaak heeft in een anders eer te rooven, moet gewisch ook van de syne ontbloot worden, en die een ander in het lyden brengt, moet den beproever dezer uytvindinge zyn, gy en zult niet door laster woorden oft eer-roovingen vervolgt worden in woorden; maer de regtmatige wraek nemende hand van den Vorst Josephus zal u van alle uwe luyfterlykheyd ontblooten, ende de onderdrukkingen die gy ten allen tyde voor uwe nabueren bereyd hebt, zullen u ongetwyffelt in de oogen druppen; gy zult zelfs den beproever zyn van de uytvindingen, die gy tot een anders ondergang bereyd had; na het voorbeeld van den ongelukkigen Pyrilleus: den Keyzer Nero hadde laeten afkondigen, dat den genen die zoude hebben het genuchelykste werktuyg uytgevonden, om iemand te pynigen, van hem treffelyk zoude beloont worden; Pyrilleus, alzoo hy eenen Bronsgietter was, brogt voor, eenen schoonen gegoten Stier in welken, als men den lyder insloot, daer onder een zagt vuertje stokende, hy het geluyd zoude geven van eenen waeren Stier: goed, zeyde Nero, maer het is het gebruyk, dat den Meester den beproever van syn werktuyg is; daerom moet gy sonder tegenzeggen maer sessens binnen kruypen; op dat ik ondervinde, oft gy de waerheyd zegt. Het rouwde Pyrilleus reeds dit konst-stuk gemaekt te hebben, om andere van hun leven te berooven, alzoo hy van het zelve eerst ontbloot wierd; even zal het de Hollanders rouwen, zoo vele onregtmatige eer-roovingen uytgebraekt te hebben tegen syne Keyzerlyke Majesteit, alzoo sy van de hunne het aldereerste zullen ontbloot worden, tot hunne verdiende straffen: want

zegt den H. Bernardus. *Detraitor & lubens auditor, uterque diabolum habet in corde.*

Dat is:

Die lastering aenhoort, zoo wel als lasteraer,
Syn in des duyvels gunst gebeyden even naer.

En zyt gy niet, de lasteraers en de aenhoorders?
Den eenen verheugt zig in het uytbraecken van syne
goddellooze lasteringen, en den anderen aenhoort-ze en
vertelt-ze met vergenoegen voort; daerom is het ten
hoogsten noodwendig, dat gy verdelgt word; want
zegt Maximilianus Fredro van dusdanige lasteraers;
non est remedium adversus fycophantæ morsum.

Dat is:

Voor eenen dief van gelt oft goed,

Men meestendeel zig ligt behoed;

Men kan een deur en vensters sluyten;

Maer eenen dief van eer en faem

Te meyden, niemand is bekwaem;

Men kan syn lastertael niet sluyten.

Men heeft hier van zelfs klaere bewyzen uyt de H.
Schriftuer, in de parabel van het onkruyt; hoe het
zelve van de goede terwe gefcheyden word, ende ver-
brand: zyt gy-lieden, Hollanders, niet oogblykelyk
dat onkruyt? voorzeker jae: een onkruyt van lasterin-
ge; van goddeloosheyd ende verderffelykheyd; dat
meer is, ten allen tyde zyt gy uyt geweest om twist
en tweedragt te zaeyen tusschen de vreedzaeme: wat
verwondert gy u dan, dat men zulke schaedende pesten
pooft uyt te roeyen en tot haeren ondergang te doen
hellen?

XXXVI. WONDERBAER GEZIGT.

Simia semper simia, etiamsi aurea gestet insignia.

Een Aep zal altyd doen gelyk hy is gewoon,

Al schenkt hem de fortuyn een Scepter ende Kroon.

D En Olyf-boom, word geprezen
 Om zyn vette zoetigheyd,
 En tot Koning uyt gelezen.
 Want hy heeft geen straffigheyd:
 (Die de menschen wilt regeren,
 Mag niet zyn van harden aert
 Hy moet laeten veel passieren,
 Dan zyn sy, en hy bewaert)
 Maer hy wilt de Kroon niet draegen:
 Hy niet acht dees ydel eer;
 Hy acht Kroon en Staf maer plaegen
 Want geen eer is zonder zeer,
 Ik ben, zegt hy, wel te vreden,
 Al kryg ik geen hooger staet;
 Die hoog klimt, valt licht beneden,
 Valt hy niet? hy word gehaet.

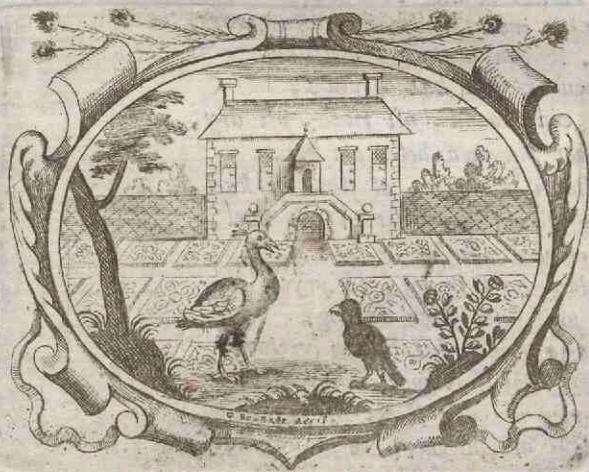
Wilt gy my tot Koning kiezen ?
 Gy de menschen schade doet ;
 Vettigheyd moet ik verliezen ,
 Daer van worden sy gevoed.
 Gy moet kiezen ander Boomen ,
 Ist dat gy myn reden hoort :
 Want ik voor de Kroon moet schroomen ,
 En gy maakt my heel verstoort ,
 Wilt gy my een pak op leggen ;
 Daer ik heb een af-keer van ?
 Vrienden laet U dog gezeggen ,
 Kiest tot 't ryk een ander man.
 Als de Boomen dit bedenken ,
 Lae en sy hem by den stroom ,
 En sy gaen den Scepter schenken ,
 Aen den zoeten Vyge-boom ,
 Gy moet, zeggen sy , ontfangen ,
 Naer verdiensten 's Konings Kroon ;
 Neen roept hy , sy zou my prangen ,
 Ik geen onrust ben gewoon.
 In de Kroon is zorg verborgen ,
 Al blinkt sy van buyten schoon :
 Elken morgen brengt syn zorgen ;
 Van de Kroon komt harden loon :
 Daerom ik de Kroon zal vlygten ,
 Sy nypt toe een vrolyk hert ,
 Voor genuchten geeft zy zuchten ,
 Voor kleyn welde groote smert.
 Ik heb liever zoete Vygen ,
 Als de Kroon, en goude Staf ,
 Want daer onder moet men hygen ;
 Tot dat men vind rust in 't graf.
 Waerom wilt gy my vergrooten ,
 Boven macht, en tegen dank !
 Kan ik uytfaen harde stooten ,
 Daer ik ben swak, teer en krank ?
 Als de Boomen dit aenhooren ,
 Zeggen zy, t'is best gedaen ,

Dat wy hem niet meer verstooren,
 En den Wyngaert vatten aen :
 Ziet hy staet daer hoog varheven,
 En heel schoon in ons gezicht,
 Dat wy hem den scepter geven,
 Zyn wy schuldig, en verplicht,
 Hoort, sy roepen met behaegen:
 Dat den Koning Wyngaert leeft,
 Wy de kroon aen hem opdragen,
 Dat hem Godt syn zegen geeft,
 Maer hy heeft dat af geslagen,
 En geroepen met oodmoed,
 Ik en derf den last niet wagen:
 Daer toe agt ik my niet goed,
 Ik wil niet myn malsche drayven,
 Om een pynelyke kroon,
 Laeren rotten en gaen schuyven;
 Ik de Kroon niet agt voor loon,
 Ik ben ryk genoeg van gaven,
 Ik en heb geen Kroon gebrek,
 Ik kan droeve herten laeven,
 Ik een vrolyk het verwek;
 Ik genees veel zieke menschen,
 Als sy hebben naer my trek:
 Ik geen meerder eer zou wenschen,
 'k Agt den Staf een solfer-stek.
 Solfer-stek met stank moet branden
 En hy houd niet lang syn stand,
 Ook regering van de landen,
 Kan men kweyt syn haest met schand
 Wilt de Kroon een ander geven.
 Ik heb tot die eer geen dorst,
 't Is myn wensch, en 'tis myn leven,
 Dat ik iaef een schraele borst.
 Al de boomen hem vervloeken,
 Om dat hy zig' spytig toont,
 Sy den dooren-boom verzoeken,
 Die gewillig word gekroont.

Hy terwyl 't hem mag geschieden,
 Hy aenveerd de Kroon en Staf,
 Maer sy gaen dees eer hem bieden
 Tot hun eygen plaeg en straf,
 Hy begint hem strakx te steken,
 Als hy had de Kroon op't hoofd:
 Hy begint zoo vreed te spreken,
 Oft hy waer van zin berooft,
 Gy moct, zegt hy, by my komen,
 Dat my niemand loopt van hier,
 Anders ik heb voorgenomen,
 U te straffen met het vier,
 Als sy zien hun in't bezwaeren,
 Haeten sy hun botten keus,
 Wilt gy ook als sy, niet varen;
 Ziet al verder als uw neus.

WY hebben in dit wonderbaer Gezigt twee aen-
 genaeme toepassingen op de Staeten der vereen-
 nigde Provincien: de eerste, dat eenen Aep noyt ver-
 anderd van zede-tugt, alhoewel men hem in Koning-
 lyk gewaed-kleed, en diens-volgens dat eenen Aep al-
 tyd eenen Aep blyft: die dit kan vatten, vatte het. Dat
 de gelukkigste syn die, de welke met hun lot verge-
 noegt zyn: de Oostenrykische Nederlanden hebben ten
 allen tyde, tot op heden toe, van het zelve blyken ge-
 gegeven; maer in tegendeel, hebben de vereenigde Pro-
 vincien zig anders gedragen; sy stonden onder eenen
 Vorst, wiens goedaerdigheyd en scherpzinnigheyd niet
 was te wederleggen; dog van dezen niet vergenoegt,
 wilden sy beproeven oft sy geen voordeeliger oogwit
 konden bezeffen; maer het is hun gelukt even als de
 boomen, sy zyn van beter tot arger gelooopen, en heb-
 ben den Doornlaer tot Koning verkoren: dezen Doorn-
 laer verbeelde oogblykelyk uwe Staeten en bestier-
 ders; want nu word gy beërcht door een onverstan-
 digen, onregtveerdigen, gelt-schrokkenden ende god-
 deloozen staet, daer gy van te voren onder bescher-
 minge waert van eenen noyt volprezen ende regtmae-
 tigen Vorst: den Doornlaer stak byster de boomen door

lyne schraele pinnen , zoo dat het hun reeds rouwde hem tot Koning verkoren te hebben; uwe Staeten waeren in vroegere tyden ook zeer fcherpstekende in lasten en schatten op te eyschen, om zig zelven te vetten en in mede aen te stouwen tot het buyten en roof maeken; want zegt het spreek-woord: magere luyzen beyten hard. En naer dat gy nu een wyl in eenen bloeyenden, dog gansch onregtveerdigen, stand hebt geleest, beginnen u voor een nieuwe plaeg de doornen van u gewisch te prikkelen, als u naekt en blood, langs den kant des Keyzers, worden voorgesteld alle uwe onregtigheden; nu gaen uwe verblinde oogen open ende gy roept uyt met de boomen: waerom ons onder zoo harde jok begeven? Hadden wy gehoorzaam gebleven als de Oostenryksche Nederlanden, de eene hadden voor, en de andere naer, niet tot elkanders ondergang gediend! maer te laet.

XXXVIII. WONDERBAER GEZIGT

Fide Deo semper, non hic te deseret unquam:

Omnibus arumnis hac duce victor eris. Ausonius.

Wiens hert op Godt betrouwt, zelfs in het zwaerste lyden
Dat hy onschuldig draegt, zal zig daer na verblyden.

Z Onder pluymen stond de Pauw

Even bly, en even gouw,

Sy en is niet eens gestoort;
 Al is sy niet, zoo't behoort,
 Zoo de Raef haer kaelheyd ziet,
 Is sy bly om haer verdriet:
 Sy roept spot-wys; komt ten dans;
 Want u niet bezwaert den glans:
 Gy waert schoon, maer ook bezwaert
 Als gy in u pluymen waert,
 Gy kont zonder last in't groen
 Nu veel logte sprongen doen.
 Dezen spot de Pauw vat op,
 En roept, spot vry zwarten kop:
 Ik zien, dat gij zigt verblyd,
 Om dat ik den steert ben kwyt.
 Zyt gy bly om mijn verdriet;
 Dat verdriet en deirt my niet,
 Dat verlies ik niet en agt;
 Want ik weer schoon pluymen wagt.
 Ziet, ik ben niet eens bedrukt,
 Al ben ik heel kael geplukt;
 Naer een maend, oft twee, oft dry,
 Ik meer pluymen heb, als gij,
 'k Schaem mij niet, al staen ik kael,
 Want mijn steert staet in een zael,
 Tot cieraet van al de spys
 En daer hael ik lof, en prys,
 Ider gast staet daer de oog,
 Op mijn steert dat schoon vertoog,
 Ik ben hoóp, oft moet niet kwyt,
 Als men my den steert af snyd.
 Wenscht om pluymen roept de Raef,
 Gy u zelven wenscht een slaef:
 Hebt gij niet zoo veel geleert,
 Dat ons leert, al wat ons zeert?
 Waerom wenscht gij weer om goed,
 Dat gij weer verliezen moet?
 Waerom tragt gij nae den steert,
 Die van menschen word begeert?

Het is zeker, 't doet u spyt,
 Als gij uwen steert word kwyt.
 Roofst u pluymen eenen boef?
 Gij gevoelt dat, gij word droef.
 Zegt gij? ik gevoel geen smert,
 Gij sluyt en spreekt tegen 't hert.
 Als weer uwen steert wast uyt,
 Hy wast uyt tot roof, en buyt,
 Als gij weer nieuw pluymen wagt,
 Gij weer nae nieuw droefheyd tragt,
 Want u schoonheyd word benyd,
 Hierom word g'u pluymen kwyt:
 Ik van dat verlies ben vry,
 En ook ryker ben, als gij:
 Dat ik heb dat houw ik vast,
 Want ik lyd geen overlast;
 Ik bleef altyd wel gerust,
 Niemand in mijn steert vind lust.
 Hebt gij veel? gij word veel kwyt,
 Tot u smaede tot u spyt.
 Gij kael om u rykdom word,
 Als u pluymen syn gekort;
 Om u schoonheyd word gij vuijl,
 En men maekt de Pauw den uyl.

DE Pauw zig ontbloot ziende van fyne pluymen,
 trooste zig hier in; by-brengende voor reden,
 dat dit niet altyd zoude hebben geduert en dat haere
 toekomende pluymen mogelyk alzooy luyfterlyk zoude
 hebben geweest als de voorgaende; maer de Raef,
 die genoegen schepte in de onderdrukkingen van de
 Pauw, bespote haer jammerlyk; zoo verre zelfs, dat
 geene scheld-woorden konden by een geraept worden,
 oft sy kreeg de zelve nae den kop: de Pauw liet haer
 zeggen; zoo verre, dat sy met haer opentlyk lagte, als
 de Pauw haer voorzeyde dat haere pluymen wederom
 zouden opgroeeyen en mogelyk luyfterlyker worden:
 deze Pauw verbeeld ons zeer wel de Oostenryksche Ne-

derlanden , die van hunne pluymen , hunnen vryen handel langs de stroomen Zeewaerts in , berooft zynde ; alhoewel sy hier over van de vereenigde Staeten zeer jammerlyk bespot wierden , genoeg en scheppende in de onderdrukkinge van het volk Gods , de Roomsch Catholyke Staeten , dit met alle langmoedigheyd hebben verdraegen , antwoordende , dat den luyfter daer men hun hadde van ontbloot , daer naer mogelyk veel grooter zoude worden ; maer sy , als de Raef , bespotteden hun als dan nog meer : sy zeyden ; en oft dit zoo geschiede , wat waer'er aen gelegen ? Uwe nieuwe pluymen , het bekomen van uwen voorgaenden vrydom , zoude u tot een groot verderf strekken , alzo die fynigheyd van handeldryvinge , die wy in onze landen hebben , by u is vervlogen , en diens-volgens dat hy meer tot u verderf als tot uwe opkomste zal strekken , ende alzo zult gy op het laeste als eenen Uyl staen gapen , zonder gelt , zonder crediet en zonder eer . Gy voorspeld wat goeds , Hollander , maer dat gy alle die gemelde zaeken op u toepastē , ik wete oft gy den nagel niet zoude op den kop slagen ? Want al die den Heer in de onderdrukkinge is getrouw gebleven , word uyt de zelve wederom tot hooger en luyfter opgebeurt ; hy beproeft de herten syn'er dienaren in den tegenspoed even als het goud word beproeft door het vuer , daer hy in tegendeel de Godt verlaetene eer-roovers en onrechtveerdige met syne Goddelyke wracke vervolgt ; gy moogt dan vry een ander liedje zingen , ende veel eer met *Ovidius* uytroepen :

Multa miser timeo, quia feci multa protervè,

Exemplique metu torqueor ipse mei.

Dat is :

Met regt ben ik vol vrees , want ik heb veel misdreven ;
De grootheyd van myn kwaed doet myne ziele beven.

Prins Prinsen seilt

XXXIX. WONDERBAER GEZIGT.

In verbis prudens semper placet. Cicero.

Al die voorzigtig spreken kan,
Hy wis behaegt aen allen man.

D En Wolf brak in den stal by nagt

Om daer te sijn op Schaepen jagt

Maer dat hy eerst daer binnen vond,

En was geen schaep; maer prins den hond

Prins vast gevallen was in slaep

Den Wolf hem aenpakt voor een Schaep;

Den Hond word wakker, en ontsteld,

Dat hy is onder Wolfs geweld.

Ik bid u roept hij, laet my gaen,

Ik mager pry en heb niet aen;

Ik ben zoo taey; als eenen steen:

Want ik maer vel heb over been,

Ik bid u maet slikt mij niet in;

Maer volgt mijn raed; en doet mijn zin

Laet my nog loopen kleynen tyd,

Dat zal u zyn tot meer profyt:
 Want mijnen Boer zal houden brom,
 En ook genood zyn wederom:
 Daer hy zal gaen, ik ook zal zyn,
 Ik zal mij mesten als een zwyn:
 Als ik zal vet zyn, en heel groot,
 Dan zult gij zyn van mij genood.
 Dit hoort den Wolf, en 't klinkt hem wel
 Maer hij en kent geen rekels-spel,
 Ik laet, roept Wolf u hier op vry:
 Maekt dan u vet gij mager pry;
 Maekt als gij staet op mijnen dis,
 Dat veel aen u te schaffen is.
 Met dit bespreek den Hond trekt op,
 En houd met dezen trek syn kop.
 Naer langen tyd den Wolf komi weer,
 Maer hy en vind den Hond niet meer.
 Hy roept, hy sloot, hy breekt in stal,
 Hy zoekt den verzak over al;
 Maer hy in't zoeken krygt verdriet:
 Want die hy zoekt, en vind hy niet,
 Hy hoort gerugt, hy luystert toe:
 Ziet Prins op 't dak ronkt, als een koe.
 Komt af, roept Wolf, gij zyt al vet,
 Myn tanden zyn op u gewet.
 Waerom gewagt? sa komt al voort;
 Zyt gij geen man dan van uw woord.
 Holla, roept Prins: ik zoek geen spel;
 Ik ben hier wel, ik houd' mij wel.
 Gy had mij lastmael in den strik;
 En liet my gaen gy botterik:
 Had gij gehouden mij in klip;
 Zoo zoud gy nu niet hebben 't slip.
 Gy zult lang wagten eer ik kom;
 Want ik wagt nog mijn meesters brom.

DIt wonderbaer Gezigt steld ons voor de wel-
 bedagtheyd van den hond, om te ontkomen de
 woedende tanden van den hongerigen Wolf: deze Fabel
 zal

zal men dan met regt toepaffen op de vereenigde Provincien, de welke ons oogblykelyk dezen Wolf, en de Oostenrykfche Nederlanden den Hond verbeelden: naer dat deze dan de Oostenrykfche Provincien zoo verrehadden overweldigt, dat nu tegen hun geenen wederftand meer wafte bieden, zoo moeften fy als den hond aen de woedende vreedheyd voorftellen alle bedenkyke klagt-redenen, van de uytgepatheyd hun'er 's lands inkomften, van de groote verwoeftingen die'er gefchied waeren ende van de uytterfte armoede, tot de welke alle des zelfs bewoonders gebrogt waeren; op dat fy hun hier door zouden hebben doen afzien van zoo onvoordeelige Staeten tot aldertyd: fy waeren als den Wolf gretig tot den buyt, en alzooy fy zagen dater voor hun wynig te bekomen was, zoo lieten zig fy hier ligtelyk op overhaelen, peyzende nog een wyle tyds afte zien van de zelve, tot da fy zouden tot eenen beteren ftand opgebeurt zyn; maer fy meeten uyt als den Wolf; als fy de eerfte gelegendheyd hadden laeten voorbygaen, zoo kwam hun de tweede niet meer te gemoed ende fy moeften met befchaemde kaken'er op luymen; dog den Wolf ging fynen gang, dat was al: maer de vereenigde Provincien meten vry wat erger uyt, fy, die meynden een landfchap, hun zoo fy zeyden zeer dienftig, ten roof te nemen; worden haest zelfs van alles ontbloomt: de zaak keert ganfch anders; fy hebben niet genoegzaam in agt genomen het algemeyn en aloude bekend fpreekwoord: *fronte capillata post est occasio calva*. Die eens fyn kans verzielt, krygt zelden de zelve weder, en wel bezonder in eenen onregtveerdigen handel; want dezen word niet alleen van Godt, maer zelfs ook van de menfchen met eene verkeerde ooge opgemerkt: hoe kan een haeter van alle menfchlievendheyd, aen eenig fterveling behagen? Neen, dit kan niet beftaen, dit betuygt ons klaer den voortreffelyken fchryver *Plutarchus*, als hy in deze kortbondige woorden zegt: *fi vis amari ama*. Is't dat gy wild bemind worden, zoo word'er weder liefde vereyft.

P. van Pincen fecit

XL. WONDERBAER GEZICHT.

Amicitia non venditur & numquam valet quæ emitur.

Balth. Grac.

*Men waere vriendschap noyt verkoopen ziet,
Een vriendschap, die men koopt, wis deugd ook niet.*

Als den Oogst-tyd was gekomen,
Om het graen te pikken af,
Was Leeuwerk nae't nest gekomen,
En dees les haer jongskens gaf.
Kinders haest den tyd zal naeken :
Dat men pikken zal het graen.
Hierom moet gy u weg maeken,
Maer gy hebt geen pluymen aen.
Dat gy hier zoo lang môgt blyven,
Tot dat gy wel waert gepluymt;
Pikkers zullen u verdryven,
Want het graen moet syn geruymt.
Evenwel wilt u niet stooren,
Luysterd wat den Pagier zegt,
Wilt syn woorden wel aenhooren,

Ik u helpen zal te regt.
Hier op is fy weg gevlogen;
Maer haer jongskens syn vol vrees:
Want fy konnen syn bedrogen,
En fy hebben maer bloot vleesch:
Ziet terwyl fy 't kwaedste denken,
En hun herten syn verschrikt,
Komt den Pagter syn kind wenken,
Dat den Oogft moet syn gepikt;
Gaet zegt hy, de vrienden haelen,
Dat fy morgen gaen in't veld,
En wel slypen al hun staelen,
Want ik vrees voor Krygs-geweld
Hier op trekt den Pagter henen,
En het kind syn boodschap doet:
Strakx Leeuwerk is daer verschenen
En geeft aen haer jongskens moed,
Hoe zyt gy, vraegt fy, gevaeren,
En wat heeft den Boer gezeyd?
Gy moet (roepen fy) ons spaeren:
Want de pikkers syn bereyd.
Moeder lief! wy syn verloren:
Morgen syn wy al gevat;
Morgen word gepikt het kôren
Is het droog oft is het nat.
Al de vrienden syn besproken,
Om te komen op het veld,
Want daer Ruyters syn geroken,
't Mag niet lang syn uytgesteld
Syn de vrienden maer besproken;
Roept de Moeder: zyt dan bly:
Blyft geruust in't nest gedoken,
Want gy zyt van vrienden vry.
Vrienden zullen niet op-passen,
Maer afdoen hun eygen Oogft.
En dit graen nog lae'en wassen,
Hierom zyt al wel getroost:
Die op vrienden zig, betrouwen,

En op hun iet laeten staen.
 Moeten hun met drift aenstouwen,
 En 't word zelden wel gedaen,
 Hierom kont gy nog vry rusten
 In dit graen een ruymen tyd;
 Want in vrienden syn geen lusten
 Om te komen aen met vlyt.
 Als den Boer zal morgen komen,
 En niet vinden zal een vriend,
 Op syn spraek diend art genomen,
 Hoort wat hy belast syn kind;
 Maer, terwyl sy is gaen vliegen,
 Komt den Pagter droef by 't graen;
 Want de vrienden hem bedriegen,
 Hy ziet daer geen vrienden staen;
 Ziet de vrienden ons uytstryken,
 Riep hy; Joës 't is best gedaen,
 Om niet meer te blyven kyken,
 Dat wy zelf daer vallen aen;
 Morgen als de Zon zal blikken,
 Laet ons trekken dan van huys,
 En het kôren al af-pikken,
 Zoo en komt daer geen abuys.
 Als de jongskens dit aenhooren,
 Roepen sy te gaer benouwt,
 Morgen zal men ons vermooren,
 Zoo gy Moeder u niet gauwt.
 Ziet terwyl de jongskens zugten;
 Komt de Moeder in het nest,
 En sy vraegt hun vol bedugten,
 Wat den Pagter sprak op't lef.
 Men zal (roepen sy) ons rooven,
 Want hy morgen met syn kind
 Pikken zal, en maeken schooven,
 Zoo haest als den dag begint.
 Heeft hy zoo, zegt sy, gesproken?
 Zoo is't nu den regten tyd.
 Dat uw nest word opgebroken,

Dat gy op een ander zyt.
 Want nu hy wilt zelf hier komen,
 Zal het pikken gaen voor goed,
 En den tyd dient waer-genomen,
 Dat ik u weg draegen moet.
 Die op vrienden zig verlaeten,
 Krygen traeg, en zelden trooft,
 Wilt gy niet uw voordeel haeten,
 Wagt geen vriend, pikt zelf den Oogft.

DE Leeuw die haere jongskens voorspeld, dat men zig op geene vrienden mag verlaeten, en dat de zelve gemeynelyk in den nood agterblyven, zoo als den Boer die den oogft moet maeven, heeft ondervonden; bedydt ons in een levendig denk-beeld de vereenigde Provinciën: deze ziende dat nu den tyd naekende was om hunne ongeregtigheden te doen boeten, hebben trotfchelyk hier mede gegekt; fy verlieten zig op den ontzaggelyken byftant van Pruyffen en van Vrankryk, het welk hun boven dien dus te ftouwer dede worden; om dat fy dogten, dat den Turk altyd toegedaen voor Vrankryk, langs dien kant de Czarinne genoegzaam werk zoude geven, om haer te beletten den beloofden byftant aen het Huys van Oostenryk te doen; maer neen, Hollander, gy hebt u misgifcht; alle de vriendschap die gy door u geld wilt koopen is maer in fchyn; ieder ontfangt wel uwe eer-giften met een goed gemoed, voor zoo verre fy hem kunnen dienstig en voordeelig zyn; maer niet onder gelofte van u uyt allen gevaer te redden; deze hope maekt gy by u zelve op, en het is zeker nogtans, dat gy u met de zelve zult bedrogen vinden: zoude eene Kroone als Vrankryk, zoo nouw verknogt in bloed-verwandschap, in Gods-dienft en in Verdrags aen het Huys van Oostenryk, zig van het zelve afrukten? neen, dit kan niet zyn; dezen vriend zal u gewifch uytstryken, als de vrienden van den Pagter deden: zoude Pruyffen nu, u ter hulpe komen? ik bekenne, dat hy eenen geslaegen

vyand is van het Huys van Oostenryk ; maer niet tegenstaende dit , is hy geen en minderen van uwe Staeten , die zoo schandelyk synen neve , zoo als wy hier voren hebben aengetoont onderdrukken ; dit geeft hem eer eenen wrack-lust , als eene toegenegendheyd tot uwen bystant ; het jong manschap , dat hy in synen Landen door u laet op-werven , en is geen daed van vriendschap ; maer van eygen belang : gy moet immers alle derecruten , die daer worden aengewerft , in volle monteringe stellen met kleederen en wapenen , die gy van hem moet koopen ? en diens-volgens is het niet de vriendschap , maer het groot gewin , dat hem hier toe heeft aengeport ; als den tyd zal gekomen zyn , zal hy u ook den kryg alleen laeten waegen , even als den Pagter het graen alleen moefte maeyen , en dan zult gy met Cicero moeten beleyden : *Quod multi te oderint si te nimium amas.*

Dat is :

Die zig zelfs te veel bemind ,
Is zelden iemands vriend.

Dat deze spreuk van Cicero zeer wel op u past , heeft ten allen tyde kennelyk geweest ; want uwe eygen liefde , uwe eygen baet heeft in alle voorvallen doorgestraelt : noyt hebt gy een bond-genoodfchap aengetroffen ; noyt hebt gy u in eenige zaeken ingewikkelt ; noyt hebt gy iets ondernomen , als om u eygen alleen te bevoordeelen , misgunnende zelfs dat de deel-genoten van uwen handel hier uyt eenig nut voor zig konden afvergen : hoe wilt gy dan vrienden hebben , die ten allen tyde met listen en bedrog hebt omgegaen ? neen , vriend , de zaeken konnen zoo niet bestaen ; daerom sluyte ik met op u toe-te-passen de woorden van Terentius : *Suo ipsius laqueo captus est.*

Dat is :

Door eygen schuld en eygen kwaed ,
Den boozen mensch verloren gact.

XLI. WONDERBAER GEZIGT.

Fraudulenti non decipiunt diu Car. Theop.

Bedrog hoe zeer 't ook zy bedekt
Eerlang zal worden eens ontdekt.

Ziet een Vos had menig werve ,
Tot een Hoender myt geweest ,
Die hy door den roof kwam erven ,
En deed geven hunnen geest ;
Dit had hem nu een'ge tyden ,
Zonder vreeze wel gelukt ,
Maer den Haen had van bezeyden ,
Gansch den handel na gemukt ;
Hy ging s'Meefters hond dan spreken ,
En hy zeyd hem met fuisoen :
Laet ons dog de dood eens wreken ,
Van zoo menig kloeke Hoen ;
Ik zal in den Noór'laer vliegen ,
En vermits hy hollig is ,
Zullen wy den Vos bedriegen ,
Dit is zeker en gewifch ;

T'wyl gy mogelyk zult slaepen ;
 Zal hy weder komen aen ;
 Maer dan zal u wakker maeken ,
 'T kloek gefchrey van uwen Haen ;
 Zoo gy my myn stem hoort uytē ,
 Vliegt dan tot de Koij terftond ;
 Houd den Dief er dan maer bujten ,
 En verderft hem tot den grond.
 Ziet deez' raed komt mij behaegen ,
 Zeijd' den Hond met goed beleid ,
 Nog raekt hij van dezen dage
 En lijf en bloed en leven kwijt ;
 Want die steeds ons al bedriegen ,
 Boeten ook al eens hun kwaed ;
 Moeten 't laest in 't net wel vliēgen ,
 Voor hun slim en booze daed.
 Als den Hond dus had gesproken ,
 Zijn zij op hun post gegaen ,
 En zij hebben zig gewroken ,
 Want den Vos die kwam weer aen :
 Zoo den Haen zag deez' vertoogen ,
 Kraeijde hij wat dat hij kond ,
 En den Hond kwam toegevlogen ;
 Agtervolgde hem terftond :
 Als hij kwam het kot te naeken ,
 Vat hij hem van agter vast.
 Vriend hoe staet het met u zaeken ,
 Zeijd hij , ziet gy zyt verrast.
 Dog den Vos met zyne treken ,
 Sprak zoo zoet en byster schoon ,
 Meynend' dus van kant te steken ;
 Maer den Hond nam zynen hoon ,
 En ter plaets deed hy hem sterven ,
 Daer hy maeckte zynen buyt ;
 Ziet , zeyd hy , dit is u erven ,
 Want ik zeg u tot besluyt :
 Al die andere wilt bedriegen ,
 Krygt men dog door listigheyd ;

Hy moet in de kers wel vliegen ,
En raekt goed en leven kwyt.

DEze Fabel steld ons voor in den Vos , de listig-
heyd der vereenigde Provintien ; die ten allen tyde
hebben behendiglyk weten hunnen roof te maeken ;
maer het bedrog en kan geen stand grypen ; sy worden
eyndelyk als den Vos insgelyk tot hun verderf ge-
brogt : het accoord dat den Haen met den Hond aen-
ging , schetst ons oogblykelyk af de vereende magt van
verscheyde Mogendheden , alle veerdig om de veree-
nigde Provintien met hunnen ondergang te bedrygen ;
de daedelyke dood van den Vos , duyd ons den aen-
staenden en daedelyken ondergang van deze Republiek ;
de roovereyen , het buyt maeken en het wraek-roepende
bloed vergieten , zullen gewroken worden ; sy en zul-
len nu geene vly-woorden meer mogen voor-bringen ,
alzoo deze aen hun , zoo min als aen den Vos , zullen
te baete komen. Hoe ? zoude eenen welpeyzenden
Vorst , als onzen onvergelykelyken Keyzer zig niet
wreken over een volk , dat ten allen tyde gedient heeft
tot verleyerey van syn eygen onderdaenen zoude hy het
zelve niet onderdrukken , die door hun geld zoo me-
nig regt gemoed hebben weten om te koopen ende tot
hun verderf te doen hellen ? Zyn sy niet de oorzaak
gewees van vele verradereyen ende meyneedigheden ?
dat sy hanne onregtveerdige schatten tot hun eygen
verderf bezaten , wat raekt ons dat ; maer dat sy door
de zelve de opregte gemoederen doen afdwaelen , dit
gaet te verre ; dit kan hun oogblykelyk niet by-bren-
gen als eenen volkomen ondergang ; sy moeten als een
onnut , ende zelfs schaedende onkruyt , met den wor-
tel worden uyterrukt ; op dat het geene takfels meer
voort-schiet , ende op dat dus het geheugen van het
zelve door den tyd uyt alle gemoederen der welpey-
zende verbannen worde. Onzen Vorst wilt volkomen
aen syne pligten , en blyken geven van syne regtmae-
tige heerschingen ; hy neemt in agt de woorden van Bal.

Grac. , als hy zegt : *est boni Principis videre quid agatur , prævidere quid futurum sit , punire delictum & compensare virtutem.*

Een goed regtmaetig Vorst ziet wat'er omme gaet ,
 En voor 't geen komen kan stelt hy zig haest in staet.
 Al die voordeelig zyn moet hy na't regt beloonen ,
 En aen die kwalyk doen moet hy syn gramschap toonen
 Hy aenschouwt dan hun bedrog en ongeregtheden ; hy
 voorziet , waert't dat hy hun niet verdelgde , dat deze
 nog vry hooger zouden aengroeyen ; syne Oostenryksche
 Nederlanden , die hem ten allen tyde syn getrouw ge-
 bleven , wilt hy beloonen , ende die verraderlyk zyn af-
 gevallen en tegen hem syn wederspannig geworden ,
 wilt hy verdelgen , en met regt.

XLII. WONDERBAER GEZIGT.

Ocream capiti , & tibiae galeam aptare. Erasmi. Rott.
Verkeerde daed en gekke praet ,
Is oft men 't Peird toomt by den steirt,

Ziet de Dieren waeren saemen
 In het woefte wout vergaert,
 Om gezaementlyk te raemen ,

Over iets van groote waerd ;
 Als zy waeren neer gezeten ,
 Kwam den Aep als scheidsmā voor ,
 Vrienden , zegt hy , wilt gy 't weten ;
 Geeft aen my dog al gehoor .
 Hy begon daer dan te uyten ,
 Allerlyen gekken praet ;
 Dan te Springen , dan te fluyten ,
 Dan te Dansen langs de straet ;
 Al die dieren gansch verflaegen ,
 Riepen al te saem verbaest :
 Wie zag oyt zyn levens dagen ,
 Iemand die zoo holt en raest ?
 Oft dat zy met goede zeden
 Hem gelyk'lyk spraeken toe ,
 Hy bezat dog geene reden ,
 En hy brulde als een Koe ;
 Spraeken zy van groote zaeken ,
 Ziet den Aep die staet en lagt ,
 Men wiest dan niet wat te maeken ;
 Ieder een die deed zyn klagt ,
 Dog het was om niet gezongen ,
 Want den Aep die sprak heel stout ,
 g'Hebt my hier ter plaets gedongen ;
 Op dat ik het plyt regt houd' ;
 g'Hebt my scheidsmā ook verkoren ,
 Al gelyk met uwe schaer ;
 Wel wie was'er oyt geboren ,
 Die zoo kael was zonder hayr ,
 Aen syn eersgat en syn billen ,
 Als ik , die hier zit tot regt ,
 Wel wat kan het u dan schillen ,
 Oft den Aep u zotheyd zegt ?
 Wat kan't vat dog meerder uyten ,
 Als dat het in zig besluyt ,
 Kont gy dan van zulken guyten ,
 Hebben dat iets goed beduyd ?
 Gansch de rey begon te morren ;

Ieder zeyd: hy dient verband,
 Laet ons dan te famen porren,
 Dat hy steekt syn schuyt van kant.
 z'Hebben dan te saem gespannen,
 En den Aep ten zelve stond,
 Uyt hun staet en ryk verbannen,
 En verdelgt tot in den grond.

DIt wonderbaer Gezigt vertoond ons opendlyk, hoe de redeloosheyd stand-grypende in eenen mensch, die zig egter voor verstandig wilt doen groeten, den zelve van een ieder word bespot; daerom word dusdaenigen zeer wel vergeleken by den Aep als scheyds-man, gezeten onder de oneenige dieren: in plaets dat dezen Aep zoude de zaeken van het geschil aenhoord ende besliff hebben, sprong hy telkens van den os op den ezel en in plaets van te antwoorden, op dat hem wierd voorgestelt, begon hy alle slag van grammarsen te maeken; zoo verre, dat hy tot syne schande van de gantsche rey verjaegd wierd ende tot syn verderf gedreven: zoude men hier uyt geene schoone toepassing konnen raepen op de Staeten der vereenigde Provintien? Hebben die niet de party van den Aep gekozen, als sy, als scheyds-mannen, ter besliffing van de zaeken tusschen hun en syne Keyzerlyke Majesteyt zyn aengesteld: ongetwyffeld ja; want zoo men hun van wedergave en afstand van de ongeregte bezittingen sprak, wilden sy zelfs nog al veel te goed hebben: sy deden dan als den Aep, in plaets van de zaak te besliffen, brogten sy de zelve in de war; nu, als hun Landen zullen in ley gebrogt worden, zullen sy dan even niet als den Aep uytmeten? wie twyffelt 'er aen? men zal hun om huone mis-verstandheyd verjaegen ende verdelgen, en dus zullen de Aepen in het Aepen-land te saem mogen heerschen.

XLIII. WONDERBAER GEZIGT.

Et Dominum Cœli flectere vota valent. Martialis.

Een goed gebed bewegen zal,

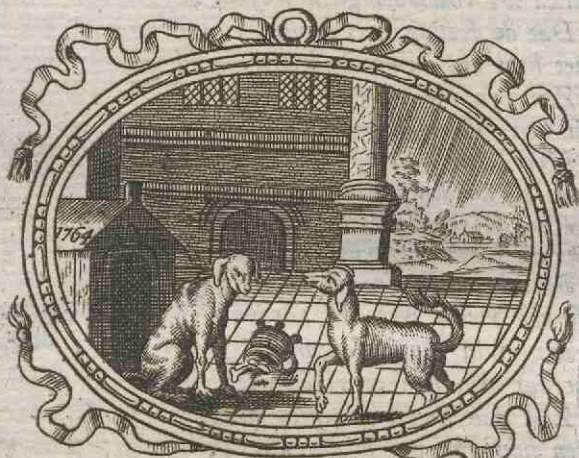
Den Schepper Heer en Godt van al.

EEn armen Man ging na de Stad,
 Met iets dat hy gevangen had;
 Om dat hy was benood van geld,
 En in veel tegenspoed gestelt;
 Het wat een Haes, zeer schoon en vet,
 Hy dagt hier mée ben ik gezet,
 Hy ging dan moedig met den buyt,
 Geaeden 't zynen huyze uyt;
 Maer nouwlykx was hy voortgegaan,
 Oft daer komt eenen Ruyter aen,
 Zeer snel gereden met zyn Peerd,
 Dat schier den Land-man wierd verveert,
 Ziet nouwlykx was hy by den Man,
 Oft hy beroofde hem er van;
 Hy droeg den Haes op eenen stok,
 Hy zeyd', dit is een goede brok,

En 't wyl hy van hem henen reyde,
 Gerackt den Man den Haeze kwyt;
 Hy roept op hem, dog 't was om niet;
 Den Ruyter zeyde, 't is gefchied.
 En 't wyl hy droevig fraet en dugt,
 Hy dus om Gods genaede zugt:
 ô Heer, aenziet de dievereye,
 Ontfermt u nu dog over my,
 Want nu koom ik in ley en druk,
 Door dit myn droevig ongeluk;
 Kryg ik hem onder myn bedwank,
 Ik zeg u al myn leven dank;
 'K betrouw my Heer op u genaë,
 Daerom ik tot de Stad nu gaë;
 Op dat ik hem met zynen buyt,
 Eens wakker klop op zyne huyt;
 Op dat met regt hy afstand doet,
 Van myn 't onregt gefstolen goed.
 Zier als hy nu komt in de stad,
 Vind hy den Ruyter vol en zat;
 Hy kreeg wed'rom 't gefstolen pand,
 Hy rcept, nu ben ik uyt de fchand;
 Nu zien ik, die Gods hulpe vraegt,
 Dat hy 't zig noyt te regt beklaegt.

DEn Ruyter die den armen Landman berooft
 van synen buyt, zyn de vereenigde Provintien,
 die de Oostenryksche dievelyk hunnen vrydom hebben
 ontnomen: den Landman nu, die in synen noodwendig-
 heyd syne verzugtingen Hemelwaert ftiert, syn de Oof-
 tenryksche Provintien, die in alle de onderdrukkingen
 altyd tot den alderhoogften hunne verzugtingen hebben
 gefchikt; even als den Landman zyn fy eyndelyk ook
 verhoort, ende fy dringen met kloeken moet nae de
 Steden der Hollanders aen, om wraeke te nemen over
 deze onregtveerdige, even als den landman over den
 Ruyter: den Landman klopte den Ruyter braafaf, en
 dede hem boven dien wedergeven alle het gene hy van

hem hadde gepikt; even zullen ook de Oostenryksche Nederlanden met hunne stroopers handelen : de Foorten naest de Schelde zullen dit wel eerst beproeven, ende agtervolgens alle hufne Staeten ; naer dat sy-ze zullen gronde verdelgt en verflagen hebben, zullen sy boven dien, als den Ruyter genoodzaekt zyn, om van alle hunne roovereyen afstand te doen, ende uyt te roepen: ziet grooten Vorst Josephus, wy smeeken u om genade, vrywillig bereyd uwe slaeven te worden!

P. van Pinxten fecit

XLIV. WONDERBAER GEZIGT.

Improbis nulla est satietas. Seneca.
Die Goddelooze wegen gaet,
Is noyt te vie en noyt verzaed.

Ziet deez' Honden waeren beyde
Eens alleen op hunnen vloer ;
'T wyl het Meysjen was ter zeyden,
Laegen zy op hunnen loer ;
Zy gaen dan te saem aen randen
Eenen Pap-pot vol en heet ;

Maer zy kwamen zig verbranden ,
 Dog niet eenen diër schreed ,
 Laet ons dog maer byster zwygen ,
 Zeyden zy , oft nog van daeg ,
 Zullen wy'er wel van krygen ,
 En haest worden eene Slaef ;
 Dat wy ons geruft hier zetten ,
 Is voorwaer den besten vond ;
 Ziet den nood en stelt geen wetten ;
 Dat den Pap ligt op den grond
 Zullen wy voorwaer gaen weyten ,
 Dat de Keting was aenstuk ;
 Laet hem ons in tweeën byten ,
 Zoo zyn wy weer in't geluk .
 Dit kon hun wel eens bevrijden ,
 Maer daer naer zoo was het fout ;
 Want zij konden zig niet meijden ,
 Van dat hun was toe betrouwt :
 Ziet zij maekten zwaer verbonden ;
 Maer ten duerde noijt niet lang ,
 Oft zij vielen weer in zonden ,
 Liepen in den ondergang ;
 Tot dat men hun eens betrapte ;
 Ziet dan kwamen zij in nood ,
 Men hun dan zoo bijster klapte ,
 Dat zij bejide bleven dood .
 d'Honden komen ons te leeren ,
 Dat die kwaden weg in slaet ,
 Altijd komt zijn zond' vermeerren ,
 Noijt te vreed en noijt verzaed .

DE onverzaedheyd van deze Honden , mag men met
 Regt vergelyken by de vereenigde Provintien ,
 die in allen hunnen onregtveerdigen handel sijn onver-
 zaedelyk geweest ; dog den zelve heeft by hun ook
 zob lang stand gegrepen , tot dat sy eyndelyk hun dood-
 vonnis geteekent zien , even als de honden : sy zyn ge-
 lyk geworden aen de hongerige wolven , altyd uyt op
 den

den roof, ende daerom heeft den hoog-loffelyken Vorst gezworen, dat hy dusdanige wilt van de regtmachtige afscheyden: hoe het sy oft niet, men mag hun opregt vergelyken by het hastelykste wezen, onweerdig het Zonne-licht te beschouwen; want geene schryvers vind men, die met eene algemeyne over-een komste de ongebondentheyd eens landschap beter beschryven, als die, de welke over de zeden en levens tugt der Hollanders hebben gehandelt; Pieter Bor, in syne Nederlandische Oorlogen, zynde eenen van hun eygen natie, en verschoont hun in geender manieren; jae, hy betuygt zelfs opentlyk, dat sy zeer vele ongebondentheden ten allen tyde hebben begaen, de welke hy schaemt met syne penne uyt te drukken. Als dus uwe eygen landgenoten, uwe eens gezinde van Gods-dienst, uwe agtbaere en vaderland lievende mannen, van u spreken, wat verwondert gy u dan over de onpartydige schryvers? gy zoekt misschien zoo vele te wege te brengen, dat gy peyft, door uwe looze vossen treken ons hier van te overtuygen, ende die vorige daeden uyt de geheugenisse te verbannen? Neen, myn vriend, dit is vrugteloos; geloofst vry, dat wy alle die oude misdaden ligtelyk kunnen overstappen; maer geensints die, de welke wy zelfs in persoon beoogt hebben, en de welke zoo menigvaldig zyn, dat het onmogelyk zoude zyn 'er een lysse van op te maeken; men moet deze dan met de groffen beschouwen, ende met een algemeyne zin-greep van ul. zeggen: van den hoofde tot de voeten en is'er geene regiveerdigheyd in die menschen te vinden. Peyft gy dan niet, dat de straffe die u naekt, niet meer als billyk is, en dat gy maer loon na uwe verdiensten bekomt? Dit zoo zynde, wat wilt gy u verwonderen, over alle het nieuws dat gy dagelykx hoort. Dit syn enkelyk de voor-bereydzels van uwe wel-verdiende straffen, bereyd u dan om-ze te ontfangen; want sy zullen haest komen.

XLV. WONDERBAER GEZIGT

Bonis nocet, quisquis pepercerit malis. L. ann. Seneca.

*Hy doet de goede Lieden kwaed,
Die 't kwaed hier zonder straffe laet.*

Ziet den Koning Leeuw verheven,
Was gezeten op zyn Throon,
Om daer Vonniffen te geven,
Zoo voor deugden als voor hoon;
Al zyn Staeten kwammen faemen,
Eerbiedend' hunne grooten Vorst;
Om dat hy zoo nae betaemen,
Gansch het Roer van Staet betorft.
Wel zegt hy, myn lieve Kind'ren,
Leeft gy alle vergenoegt;
Komt u niemand oyt te hind'ren,
Word gy nergens in bedroeft?
Spreekt regt uyt, gy moet niet dugten;
Want ik zwere u voorwaer,
Dat zy voor my zullen vlugten,

Oft zy leyden groot gevaer.
 Zoo als hy had uyt gesproken,
 Dogt den Vos dit gaet my aen;
 't Word met regt op my gewroken,
 Ik en zal't niet lang beftaen:
 Hy begon fyn fteirt te trekken,
 Hy betoont veel vriend'lykheyd,
 Aen die hy eerst hield voor gekken,
 Geeft hy nu een wys beleyd;
 Maer dit kon hem al niet baeten,
 Ieder was op hem geftoort;
 Ieder kwam den Vos te haeten,
 Om dat hy maer fteelt en moort;
 Ieder Staet zeyd' fyn belangen;
 Hoe den Vos hun had getergt,
 Daerom wierd hy ftrakx gevangen,
 En voor 'tregt-hof uyt gevergt,
 Maer zoo hy daer was gekomen,
 Kwam het alles in het licht;
 Daer heeft men terftond vernomen,
 Dat hy noyt goed had verrigt:
 Zoo den Koning dit aenhoorde,
 Wierd hy felfens zeer ontftaen;
 Want hy zig hier in zeer ftoorde,
 Daerom was't met Vos gedaen:
 Onregt moet ik altyd straffen,
 Zeyd hy, daerom nu terftond,
 Zal m'u anders leeren blaffen,
 En verderven in den grond.
 Ziet den Vos wieft niet wat zeggen;
 Want hy moest in dezen nood,
 Al fyn fchelmerey afleggen,
 En beproeven haeft de dood.

DEn Koning Leeuw, die fyne Staeten vergaderd
 hebbende, van de zelve afvraegt, oft hun nie-
 mand misnoeginge geeft, ende die alfdan gelykelyk
 hier over den Vos betigten, die hy terftond zonder ge-

nade doet ter dood geleyden; op dat de regtmaetige niet zouden lyden door het spaeren der goddeloozen; be-
duyd ons zeer wel in den Koning Leeuw, den kloek-
moedigen Vorst Josephus; in des zelfs Staeten, de Oof-
tenrykfche Nederlanden, ende in den Vos de vereenigde
Provintien: den Keyzer aenhoort hebbende de klagt-
reden van de Oostenrykfche Provintien, die fy deden
van den Vos, de vereenigde Staeten, en opmerkende
dat de zelve zeer wel gegrond waeren, heeft hun regt-
maetige bewys-reden voor-gebrogt; hoe hy dit alles
niet zoo seffens konde voorzien; edog dat hy over hun,
als eenen waeren Vader over syne kinderen, zoude hebben
bezorgt geweest; dat hy zoude wraek nemen over die hun
zoo schandige listen en laegen lydden, en dat hy hun tot
den grond toe zoude verdelgen, in geval fy na syne stem-
me niet wilden luyfteren: de vereenigde Provintien dit ge-
hoort hebbende, trokken de party met den Vos, fy trok-
ken hunnen steert voor eenen korten tyd in, bejegenen-
de den Vorst met alle heusheyd en vriendelykheyd; dog
altd met die omwegen, dat fy niet luyfterden naer
syne regtmaetige eyfchingen: fy meynden hier in, met
loffelyke complimenten, als den Vos door te slippen;
maer deze zaeken konden zoo min by hun als by den
Vos stand grypen: den grooten Vorst bemerkende, dat
alle hunnen handel valsch ende verdagt was, dat men
dusdanige om de regtmaetige en getrouwe onderdaenen
te beveyligen, moeste vernielen; heeft eyndelyk hun
dood vonnis uytgesproken; op dat fy het lot der wa-
penen beproeft hebbende, ende uyt syn nabuerschap ver-
dreven zynde, hem geen de minste ongerustigheyd in
syne Saeten meer zouden kunnen veroorzaeken.

Ex un Pinxistit

XLVI. WONDERBAER GEZIGT.

*Cum rectè vivas ne cures verba malorum;
Arbitrii non est nostri quid quisque loquatur. Verinus.*

*Als gij wel leeft agt niet wat kwaede tongen zeggen;
Het is niet in ons magt hun praet te wederleggen.*

Wolf in bosschen, en in daelen
Loopt den kost op rooven haelen,
Hy begeeft hem tot geen werk,
Al is hy nog jong, en sterk.
Hy zit ledig aen de kanten,
Oft hy gaet wat lanterfantent
Tot dat hy een hamel vind,
Die hy toe-grypt en verslind.
Hy komt by den Os getreden,
En hy vraegt van hem de reden:
Waerom hy een magtig dier
Tjok niet haet, en loopt van hier.
Waerom blyft gy zegt hy, slaeven,
En met slegte spys u laeven?

'K zien, dat gy heel dagen hygt,
 En maer slegten in-slag krygt.
 Gy méer slaegen krygt, als eten:
 'Tlust my niet te zyn gesmeten;
 Zonder slaegen kryg ik kost,
 En ik ben van't werk verlost.
 Ik heb lust in goede dagen,
 Ik gaen rooven, ik gaen jaegen;
 Ik ben schoon, gezond, en vet,
 Ik staen onder niemands wet.
 Ik heb met uw medelyden:
 Dat gy 't gras moet zelfs af-snyden:
 'T moest al zyn voor u geplukt;
 'T is my leet, dat gy zoo bukt.
 Als gy hebt geploegt de landen,
 Moet gy werken met uw tanden,
 Uwen boer is onbeleeft,
 Dat hy u geen rust en geeft.
 Gy en kont den kost niet krygen,
 Als met werken, zweeten, hygen,
 Als gy geenen aerbeyd doet,
 Gy en kont niet zyn gevoed.
 Ik agt u voor eenen kloeten:
 Want met tanden, oft met voeten
 Moet gy zyn altyd in't werk,
 Gy word slap, en ik blyf sterk.
 Wilt gy eten, wilt gy leven?
 Gy daer voor moet aerbeyd geven,
 Slegten bloed ziet wat gy doet,
 U maer kwaed den boer maer goed.
 Maer ik weét het zoo te maeken,
 Dat ik kan aen spys geraeken
 Al en doen ik niet een zier,
 En al ben ik op den zwier.
 Ik wil by een ander leven
 Zonder iet daer voor te geven,
 Ik doen my, en niemand goed,
 My spyst beesten vleesch en bloed.

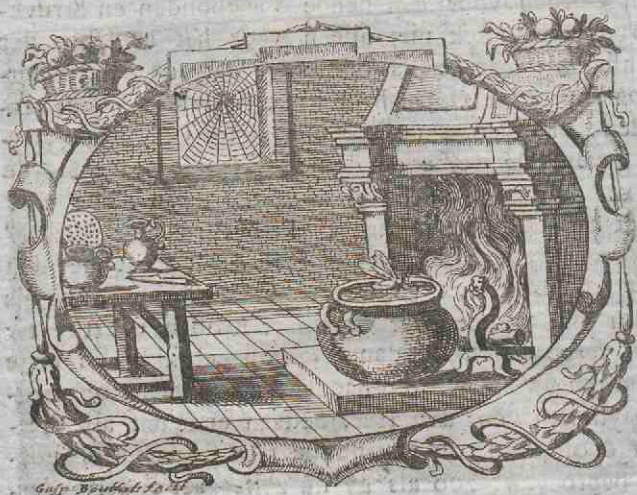
Dat ik had uw kracht gekregen,
Claes den boer hield my niet tegen
Ik zoud' loopen vry in 't veld,
En niet zyn in boers geweld.
Ik zoud' d'ezels niet aenveerden
Maer de leuwen, beiren, peerden;
Ezels vleefch waer my te fligt,
Ik zoud' vreezen geen gewigt:
Als den Os krygt al deéz' krauwen,
Gaet hy die met 't gras erknauwen,
En hy Wolf met reden leert;
Dat syn wegen zyn verkeert.
Geeft gy, zegt hy, plaets aen reden,
Gy zult oeffenen, uw leden,
Gy zult zyn een neerftig dier,
En beschaemen ook de mier.
Wilt gy my naer regt gelooven,
Gy zult werken, en niet rooven:
Weét gy niet wat kwaed gy doet,
Als gy u met stelen voed?
Gy zoud worden hoog geprezen,
Dat gy woud regtveerdig wezen,
Dat gy niet zoo wreed en waert,
Maer van eenen zagten aerd.
Men zoud' u als my beminnen,
Dat gy woud' den kost gaen winnen;
Had gy kennis van de deugd
Gy in deugd zoud vinden vreugd:
Ik kan my tot werken voegen;
Want in deugd vind' ik vernoegen,
Die wel leeft syn ruste heeft,
Vreugd aen't hert de ruste geeft.
Zegt, wat rust kont gy gevoelen
In het rooven, in het woelen,
Ik geruster ben als gy;
Want gy woelt om dievery.
'T waer my leet dat ik moest stroopen,
En op schuym, als gy, moest loopen,

Gy van menschen word gehaet,
 En van Godt word gy versmaet,
 Godt verbied, dat men de dieren,
 Die op roof door bosschen zwieren,
 Zal verbranden op 't Altaer;
 Die verstoot Godt al-te-gaer.
 Wy gezien zyn by de menschen,
 Die ons om ons werken wenschen,
 Ik ben aengenaem aen Godt;
 Hierom heb ik beter lot.
 Dat ik 'tjok, en last moet draegen,
 Is myn eer, en wel-behaegen,
 Ik het hoy en stroy verdien,
 Gy om 't roof niet word gezien:
 'K wil in 't werk hier liever blyven,
 Als in vrydom kwaed bedryven,
 'Thoy van 't werk maekt my meer bly,
 Als een schaep van dievery.
 Ik wil niemand iet onttrekken
 En myn zelve daer meê spekken;
 Maer gy doet u zelve goed,
 Van een anders vleesch, en bloed,
 Wolf is strakx van daer geweken;
 Want-hy was schoon uyt-gestrekken,
 Hy was aen deés reden doof,
 En hy liep weêr op den roof.

DEn Wolf die den goedaerdigen Os komt verwy-
 ten en aenporren, om zyn jok afie smeyten,
 zyn de vereenigde Provintien, die aen de Oostenryk-
 sche voorstellen hun goed leven: hoe zy zonder slaeven
 en arbeiden op den roofen buyt bestaen, sedert dat zy
 zig aen de gehoorzaamheyd van hunnen wettigen Heer-
 schappuy-hebber hebben ontrokken; daer deze in te-
 gendeel moeten het jok van Opper-hoofdigheyd met ge-
 duld dragen; maer de Oostenryksche Nederlanden ant-
 woorden met den Os; dat zy veel liever onder de ge-
 nadige Opper-hoofdigheyd van zoo grooten Vorst staen

tot hun Eer en Lof, als buyten deze te moeten aen zien worden voor een bende Vagebonden en Struyk-roovers, haetelyk niet alleen voor het aenschyn der menschen; maer zelfs ook voor dat van den Alderhoogsten; Den Opper-heer heeft in de oude Wet verboden, dat men geene Dieren hem tot Offerhande zoude geven, de welke op den roof leefden; versfoeyde hy dit dusdanig in de redelooze Dieren, hoe zeer moet hem dit niet misaegen in het redelyk Wezen? Voorwaer het is een walgagtige zaek; want met den roof is gemeynelyk vermengt de Moorderey, zoo als wy u hier vooren daer van klaer hebben overtuygt; deze vergenoegen zig dan met hun gelukkig lot ende bespotten uwen dwaezen handel; alzoo geene ongerechtigheyd kan voor den Heer bestaen ende dat alle diergelyke oft vroeg oft laet hunne Goddeloosheden moeten beproeven; zoo als gy nu zelfs gaet ondervinden.

XLVII. WONDERBAER GEZIGT.

Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt

Job 21.

Zy leven in een wulpschen Aerd,
Terwyl hun ziel na d'Helle vaerd,
En 't wyl een tydelyke straf,
Bereyd hun ondergank en graf.

DE vlieg den vleesch-pot ziet aen't vier,
En sy daer maekt rond-om gezwier;
Ten lesten word sy nog zoo stout,
Dat sy vliegt op den schaepen bout.
Sy eet daer vleesch, sy drinkt daer sop,
Sy overlast haer klynen krop;
Ik ben, zegt sy, hier wel gezet,
Daer is geen spie, die my belet,
Ik ben hier vrolyk aen den dis;
Want niemand, die my stoort, hier is;
Ik eet en drink, zoo veel ik kan:
Hierom blyf ik hier aen de pan,
Ik kan hier doen, al wat ik wil,

*Want knecht , en maert syn op den dril ;
Dit loert van verr'de loofse Spin ,
En roept , Vliegt op , blyft hier niet in ;
Laet , zyt gy wys den vlees-pot staen ,
Is't dat gy wilt de dood ontgaen.
Ik wil niet vliegen , roept de Vlieg :
Den pot is my een sachte wieg ;
Ik ben hier wel , ik blyf hier wel ;
Maer hola r'sop verbrand myn vel ;
Ik kan niet weg , ik ben te vol ,
Ik ben zoo rond , als eenen Mol ,
Ik moet hier sterven in den pot ,
Beklaegt my niet , maer my bespoet ;
Want ik heb zelfs my hier gebrogt ,
En in den pot de dood gezogt.
Hierom ik my ook niet beklaeg ,
Want ik te gulzig was , en graeg ;
'k Heb een verdiende plaeg gehaelt ,
Myn gulzigheyd word dier betaelt.*

DEn handel van de Vlieg en de Spin , steld ons voor diën der vereenigde Provintien : de Vlieg wierd eenen vleesch-pot gewaer ; sy vervoegt zig tot den zelveu , en vet zig daer byster wel aen ; de Spin vermaend haer nog , dat sy in tyds zoude opvliegen , eer sy het haer beklægt , maer sy luysterde nae geen raed ; eyndelyk was sy zoo dik gefreten , dat sy niet meer konde blyven zitten op het stuk vleesch ; maer daer afvallende in de vleesch-sop , verbrande zy haer deerlyk dan ; roept sy uyt : ik lyde myne regt verdiende straffe ; ik haete myne dwaesheyd , maer te laet ; ik hebbe myne pooten verbrand , en nu moet ik op de blynen zitten. Het was al om niet geklaegt , de Vlieg had goeden raed versmaed , en haer zelveu in het perykel begeben ; daerom moeste sy haere ontugtigheyd door de dood boeten : zoude men met regt by deze Vlieg de vereenigde Provintien niet mogen vergelyken ? Sy zyn door zoo menige welpeyzende menschen aengemaent ge-

weest , om afstand te doen , ofte ten minsten hunne roovereyen ende ongeregtheden daer te laeten ; maer te vergeefs , sy zyn eyndelyk zoo dik geworden , zoo magtig door den buyt , dat sy zyn in de soun gevallen , in de wraeke , die over hun regtmaetig zal worden genomen ; alwaer sy hunne pooen verbrand hebbende , zullen op de blynen moeten staen ; hadden sy die zoo menigwerf niet ten onrecht uytgesteken , als de Vlieg , ofte hadden sy maer in tyds afstand gedaen van hunne ongeregtheden , sy en hadden zoo droeve lot niet moeten ondergaen ; maer nu zullen sy gelyk worden aen de gemelde Vlieg ; geene klagten zullen hun meer baeten , en terwylen sy hunnen tyd in alle wulphigheid overbrengen , zal hunne verharde ziele hellewaerts en des zelfs werk-tuyg , het lichaem , grafwaerts daelen ; dan zullen sy met de Vlieg te vergeefs uytroepen : hadde ik den raed gevolgt van die my wel raeden , mijn lot had vry gelukkiger geweest ; dog op wie mag ik het weyten , als op myn zelve ; het syn myne boosheden die ik boete ; jae , de welke zoo hoog gerezen zyn , dat tot straffe der zelve geene genoegzaeme onderdrukkinge is te bedenken : lyde ik dan regtveerdig , wat wil ik my hier over beklagen ? uwe woorden syn goed , Hollander ; maer hoe lang zouden de zelve plaets hebben ? tot dat gy wederom zoud de handen van uwe regtmaetige vyanden ontgaen zyn ? gy hebt het Vossen-vel te dikwils aengerokken , en uwe listen die gy ten allen tyde geleyd hebt syn al te openbaer , om zig daer nu niet meer voor te behoeden ; daerom zal u galgen liedje niet baeten ; want het gemeyn spreekwoord , dat ook in u zeer wel plaets grypt , zegt immers : als den Vos de passie predikt , boeren wagt u gansen wel : terwylen gy dus in klagt-reden uytberst , stelt gy op't vinnigsten alle middelen in't werk , om onsen voet te ligten ; maer het en zal dog zoo niet vergaen ; den loon van u trotsche meesterstukken word bereyd , en zal u , meer dan u lief zal zyn , worden aengeboden.

XLVIII WONDERBAER GEZIGT.

In arduis constanter agendum. *Tacitus.*

In groote zwaerigheyd, Werkt met standvastigheyd.

Ziet de Vogels in diên tyde ,
 Gingen alle uyt ten stryde ;
 Daer en was niet eenen held ,
 Oft hy toonde zig in 't veld ;
 Som'ge dan door angst gedreven ,
 Gingen zig terstond begeven ,
 Tot die zig noyt een'gen tyd ,
 Hadden g'Oeffent in den stryd :
 Als de deez' dit al nae zaegen ,
 Dogten zy wat vreemde plaegen ;
 Ieder vlugte op zyn best ,
 En verlieten gansch de rest :
 Dit kwam gansch het Heyr verwarren ,
 Men deed' niet als byster harren ;
 Dog men was om niet gestoort ,
 d'Ander waeren alle voort ,
 En zy moesten schandig vlieden ;
 Want de ander goê kryg-lieden ,

syne Pruyssische Maj steyt , oft wy vrywilligers in syn
 land mogten aenwerven ; voorwaer de zaak had be-
 ter gestaen : dan hadden wy gewillige kryg-benden ge-
 had ; want zegt het spreekwoord : het is zeer moeyelyk
 met ongewillige honden ter jacht te gaen ; maer het is
 te laet beklægt , terwylen wy zouden volk gaen aen-
 werven , zal den ontzaggelyken Keyzer der Romeynen
 ons aenranden , en door aendringinge van syne magt ,
 zal hy alle onze Staeten en Sieden doen dreuen ; want
 den naem alleen van zoo grooten Vorst doet ons schrik-
 ken en beven ; te meer , om dat wy syne goedheyd zoo
 menigwerf hebben misbruykt ; om dat wy hernekkig
 zyn gebleven in onze boosheyd ende hem nu zoo lang
 hebben getert , dat het aen den grooten Vorst is on-
 verdraeglyk geworden ; wy mogen ons dan alle wel
 bereyden ter slagtbank , en met regt : het droe i ste
 nog , dat wy van niemand zullen worden beklægt ; in
 tege deel alle man zal behaegen scheppen in onzen on-
 dergang ; om dat wy het hebben verdiend ; wy zyn ont-
 bloot van die hoop , om nog met een genadige oog te
 zullen beschouwt worden van den grooten Josephus ,
 en langs den anderen kant dringt de inlandiche once-
 ni heyd zeer sterk aen , die ons met een algemeyne
 slagtinge bedrygt : wat kan den ooneigen opgemaakt-
 ten boeren kryg ons dan baeten ? hy zal meer tot on-
 zen ondergang , even als diën der vogelen , dienen ,
 als om ons te bevoordecen ; laet ons dan verduelig
 lyden , dat wy verdient hebben ; dit is den eenigsten
 middel die voor ons nog over is .

XLIX. WONDERBAER GEZIGT.

Solamen miseris socios habuisse doloris. Ovidius.
 Als wy nog iemand zien met ons in droefheyd zyn;
 Het schynt een anders smert verligt ons eygepyn.

Ziet den Vos had in het jagen
 Naer de vogels in het veld,
 Eenen valschen pas geslagen,
 Want hy was in't strop gehelt:
 Hy had gretig tot het slikken,
 Ergens in een groenen boom,
 Springende van tak op mikken,
 Duer behaelt opregten loon
 Want daer ergens in het zwieren,
 Wierd syn steert in't strop gehegt,
 Hy en dede niet als tieren,
 Ziet syn zaeken stonden slegt;
 Want die 't strop had komen maeken,
 Lag al veerdig op syn loer,
 Om den Vos van kant te maeken,
 II. Deel. M

Die hem speelde zulken toer ;
 Alzoo hy nu lange tyden ,
 Had syn hoender-kot gerooft ,
 Hy dagt komt gy maer in't lyden ,
 Haest is uwen lust verdooft :
 Als den Boer hem nu zag hangen ,
 Riep hy : sa nu moet g'er aen ;
 *k Zal u leeren hoenders vangen ;
 Ziet het is met u gedaen .
 Als den Vos dit al aenhoorde ,
 Was hy zinloos als van angst ;
 Hy dagt men gaet my vermoorden ,
 Haest ben ik den Boer syn vangst ;
 Hy deed niet als vinnig poogen ,
 Op dat hy'er zig uytweerd ;
 Als hy had den Boer in d'oogen ,
 Trok hy , dat'er bleef den steert :
 Hy kon dan den Boer ontvlugten ;
 Dog als hy den steert beziet ,
 Deed hy niet als bitter zugten ,
 Dit baert hem weer nieuw verdriet .
 Hy dagt , zien ik mijn gezellen ;
 Hier aen is het lyntjen vast ;
 *k Zal hun alle voorgaen stellen ;
 Dat den steert maer dient tot last :
 Als hy was by hun gezeten ,
 Zeyd hy : broeders lustert aen ;
 Als gy nu wat nieuws wilt weten ,
 Neemt in agt dit klyn vermaen ;
 *k Heb myn steert van my ontnomen ,
 En dit geeft mij zulk gemak ;
 Dat ik niet meer wil bekomen ,
 Zulken lastig zwaeren pak ;
 Jae dat gy 't had ondervonden ,
 Gy waert al te saem verbleyd ,
 Gy maekte u nu van stonden ,
 Al u steerten saemen kwyt .
 Ziet wy kennen uwe Knepen ,

Zeyden d'ander Vossen saem;

Gy zyt in het strop genepen,

Daerom pord gy ons ook aen,

Om den steert te neer te leggen;

Nee, myn vriend, gy zyt verkeert;

Wilt geen woord hier meet van zeggen;

Want dit maer ons pyn vermeert:

Gy peyst het is troost in't lyden,

Als men eenen meê-maet heeft

Dog steld deze hoóp ter zeyden

Want ons steert ons vreugden geeft.

HEt oud spreek-woord; dat eenen mede-gezel in het lyden eenen grooten troost geeft, heeft men ten allen tyde zien plaets grypen, ende ook heeft men door ondervindinge geleert; dat veel-tyds die, de welke in onderdrukkinge waeren, hebben aengeport om andere van hun lot deelagtig te maeken; het welk men nu oogblykelyk beschouwt in de vereenigde Provintien: sy zien, dat sy als den Vos van hunnen steirt, hunne onregtveerdige bezittingen, berooft worden; sy zien dat niemand met hun medeleyden heeft; maer in tegendeel, dat het hun langs alle kanten word gegunt; daerom leggen sy aen, om andere vorsten in hun droevig lot in te wikkelen; maer te vergeefs: sy willen hun doen beoogen, dat het van hun belang is, hun voordeel, ende aengroeying van hunne Staeten, even als den Vos syne medemaets wilde doen opmerken, dat het verlies van den steirt hun veel gemak, nut en voordeel zoude hebben bygebrogt; maer deze wyzer, dan zig zoo lichtveerdig te laeten omklappen; wyzer als zig van iets te ontblooten, dat hun daer naer zoude gerouwt hebben, en dat hun niet konde wederkeeren dan door de langduerey van tyd, en dat nog onzeker; bespotteden den Vos ende sy gaven hem voor antwoord; dat hy, waert dat het niet door dwang hadde geweest, geen sinten synen steert zoude hebben willen misschen, en dat hy nu, om niet ten spot van een ieder te die-

nen, hun zocht voor medemaet, in syn lyden te hebben; dog vrugteloos: even antwoorden aen u, Hollander, gezaementlyk alle de Mogendheden van Europa; sy zien wel, dat gy de wapenen opvat, niet tot uwe beveyliging; maer om hertnekkiglyk te handhaeven de onregtveerdige bezittingen, die den Roomschen Keyzer als hem regtmaetig toekomende u afeycht; sy willen zig dan hier in niet in mengen; sy geven voor antwoord; dat sy geen deelgenoten willen wezen van uwen onregtveerdigen handel; dat sy met u niet willen ten spot gesteld worden van een ieder, en dat sy u aen uwe eygen hoofdigheyd overgeven; diensvolgens, meet gy uyt als den Vos; de poogingen die gy doet syn vrugteloos ende ydel, ieder laet u aen het noodlot over, dat u word voor het oog gesteld, en volgens reden.

L. WONDERBAER GEZIGT.

*Judicis officium est, ut res, ita tempora rerum
Quærere; quæstio tempore, tutus erit. Ovidius.*
Het onderzoek van zaeken tyd is Regters pligt;
Hy mag vry zyn geraft, zoo hy dit heeft verrigt.

Ziet hier hoe in vroeger tyden,
’t Godendom te saem vergaert,

En het plyt regt gaet bereyden,
 Over iets van groote waerd;
 Jupiter had hun doen komen,
 Op dat ieder zig daer uyt;
 Op dat sy, nae raed genomen,
 Daer gemaekt een goed besluyt:
 Als sy waeren nu gezeten,
 Sprak Hercul' als afgezant:
 Nu dient eerst voor al geweten,
 Dat betwist word eenen pand,
 Welken Pluto wilt bestieren,
 Als den Godt van d'helsche poort,
 En Jupyn doet niet als tieren,
 Dat hy hem niet toe en hoort;
 Hy heeft my dien pand ontnomen,
 Zegt hij op een diefv'ge vond,
 Daerom moet gij nu voorkomen,
 Dat hy weêr krygt sijnen grond;
 Want men moet met regt en reden,
 Ieders goed'ren laeten slaen;
 Is't niet tegen alle zeden,
 Als men daer meê aen wilt gaen?
 Ieder wilt dan van u uyten,
 Wat hem dunkt van dit geschil,
 En dan seffens vonnis sluyten,
 Regt met ongedwongen wil.
 Al de Goden dan te saemen,
 Als men Hercul' had aenhoort;
 Kwaemen seffens te beraemen,
 Dat den God van d'helsche poort,
 Moest verlaeten deze panden,
 Alzoo hij door dieverey;
 Deez' en meermaels and're landen,
 Had verknogt aen sijn geley;
 En wilt hy-ze niet verlaeten,
 Mits 't is een onregte zaek,
 Zullen wij hem alle haeten,
 En hier over nemen wrack;

*k Zweer, wy zullen hem verderven,

Om syn ongerechtigheyd,

En van dezen grond onterven,

Zynde van sijn Majesteyt;

Ziet Jupyn heeft in geen tyden,

Oyt ten onregt iets betwist;

Waerom moet hy onregt lyden?

*i Waer in bryn en regt gemist;

Daer den Godt der helsehe poelen,

Nogtans altijd maekte buyt,

En sijn moed maer zocht te koelen

Op een anders kost en huyl.

*k Heb hier van ook iets te zeggen,

Zeyde Pallas op haer toer,

Wilt de zaek wel overleggen,

Daer lig'er nog op hun loer,

Die hy ook al meen'ge landen,

Door sijn vlugge dieverey,

Wist ten onregt af te panden,

Ende brogt in zwaeren ley;

Deze zullen ook niet misschen,

Roert zig Jupyns Majesteyt;

Want het is altijd goed visschen,

Als het water troubel leijd;

En wie zoude hun dog hoonen,

Om dat z'hun gerechtigheyd,

Komen ieder aen te toonen,

Neen, dit is een wys beleyd;

Zelfs ik wil hun al handhaeven,

Die hun regten spannen in;

Die voortyds maer waeren slaeven

En nu b'oogen hun gewin

En hun vrydom te bekomen,

Die diën helsehe dwingeland,

Hun had dievig afgenomen,

Als hy hun had overmant.

Als sy nu had af gebroken,

Sprak Neptuyn in dezen zin:

't Onregt diend voorwaer gewroken,
 Van dit dievelijk gewin;
 Daerom moet hij zeker lyden,
 Dat hij word met regt verstoort;
 Dat m'hem in sijn kolk zal gleijden,
 En doen blijven in sijn poort.
 Als Apollo al deez' zaeken,
 Hadde rypelijk in d'oog;
 Zeijd' hy: 'k wil een eynde maeken
 Van dit goddeloos vertoog;
 Ziet Jupyn die zal aenveirden,
 Al dat wettig is het zyn,
 Ieder kan dan volgens weirde,
 Haest geraeken uyt de pyn;
 Laet ons 't onregt goed ophangen,
 En het veylen al te koop;
 Op dat m'ieder 't syn kan langan,
 Onder zoo een' grooten hoop,
 'T wierd dan alles aengeslaegen,
 m'Hangt het al te koop en 't huer,
 Pluto wierd voor eeuw'gen dage,
 Dan gebant na 't helsche vuer.

DEn Plythandel van dit Godendom schetft ons zeer
 wel af, de tegenwoordige gevoelens, over de ver-
 eenigde Provincien; wy moeten daer in den Helschen
 Plnto de zelve beoogen; in Jupyn ons Opper-vorstelyke
 Majesteit, en in het Godendom de voordere Mogent-
 heden van Europa: aen deze, is even als aen het Go-
 dendom, voorgestelt de oogblykelyke gerechtigheyd van
 den grooten Josephus; sy hebben beschouwt hoe sy de
 zen Monarch in het Alderhoogste hebben beledigt, en
 hoe sy hem vele versmaedheyd hebben derven aendoen;
 dit heeft hun dan aengeport om gelykelyk den onder-
 gang van de, ten onregt bezittende, Staeten te zwe-
 ren; om regt te doen aen de regtmaetige eyfchingen
 van den Keyzer, en om hun te doen afstaen het gene
 sy niet alleen van dezen grooten Vorst; maer zelfs van
 een ander ten onregt bezitten: ieder is dan in het werk;

ieder ligt op zynen loer, om in dezen Troubelen tyd het zyne weder te krygen en om wrake te nemen over de misnoegingen en de ongeregtigheden, die sy ten allen tyde van dit volk hebben geleden: het vonnis is reeds tegen hun uytgesproken, en de wapenen zwieren langs alle kanten; men schud en beefd, als men opmerkt de algemeyne slagting van het redelyk wezen, die voor hande is; daer nogtans die, dewelke zullen den Bot moeten schudden, hertnekkiglyk blyven volherden in hunne weygeringe: de zaek is nogtans door bekwaame Regters zeer rypelyk overwogen ende beslist; men is van geen het minste punt meer in twyfelinge; alles is zoo klaer en duydelijk aengetoont, dat men met een vry gemoed mag zeggen; dat 'er niets is, het welk den Opper-vorstelyken Keyzer zoude kunnen in twyfelagtigheyd trekken, om syne wrake te wederhouden; neen, verre van daer: wat zoude hem dan nog kunnen bewegen, om zig daer van te onthouden? hy zal dan met regt en reden hunne landen ten onderen bringen; sy zullen wederkeren tot die-ze regtmaetig toebehooren: men mag het vonnis van Apollo wel voornamentlyk in agt nemen; dezen besloot het geschil tusschen Jupyn en Pluto in dezer voegen; dat men de onregtveerdige bezittingen van Pluto zoude aenslagen, en dan te koop en te hueren hangen; op dat alle belang hebbende zouden kunnen voldaan worden van het gene, het welk sy door Pluto waeren afgestroopt; den verligten Monarch, Josephus den II, zal hunne landen ook insgelykx aenslagen, naer dat hy de zelve zal overweldigt hebben door syn ontsaggelyke, dog regtveerdige wapenen; hy zal-ze te hueren of te koop hangen; dat is, hy zal 'er syn, van regtswegen toekomende, gedeelte van nemen, en het overig voorstellen aen de belang hebbende parteyen, die ook insgelykx door die dwingelanden syn onderdrukt geweest; dog om een ieder te doen beoogen, hoe ende op wat manier men dit te koop en te huer hangen verstaet, soo zullen wy hier een wyd-loopiger denk-beeld van geven, ende het alreeds voorzien zynde voorworp van verkoppinge, op de volgende weyze gaen voorstellen.

HET VEREENIGD NEDERLAND

TE HUEREN OF TE KOOPEN,

Terstond te aenveerden.

D At ik aen dit Verhael den tytel geeft: *'t Vereende Nederland te hueren of te koopen, terstond te aenveerden*, zal van sommige als eene al te stoute zaek aengezien worden, ja eenige zullen het aenmerken, als of ik het dede om den Hoogen Souvereyn of den Erf-Stadhouder en de zeven Vrye Gewesten zelve te hoonen.

Maer verre van daer, en ik twyffel niet, of zoo zy my met aendagt lezen, elk zal met my moeten bekenen, dat het niet te stout zoude hebben geweest al had ik gezet aen 't hoofd van dit Voorwerp: *De zeventhien insolvente Provincien, by executie aengeslagen, voor de meestbiedende te hueren of te koopen.* Maer neen ik zal my by den eersten tytel houden en deszelfs gegrondheyd zoo kort en zaekelyk bewyzen als my mogelyk is.

Een ider weet dan wat het te zeggen is, huizen, erven, landeryen of anderzins, *te hueren of te koopen.* Zulks spruyt voor uyt meer dan eene oorzaak; de eerste reden daer van is doorgaens, of ten minsten al veele maelen, door dat de eygenaers van zoodanige vaste goederen komen te overlyden, en de erfgenaemen de naelaetinge des overledene verdeelende, voor al, zoo daer minderjaerige kinderen zyn, eenige diër vaste goederen tot betaeling der boedel-schulden verkoopen, en andere ter opvoeding der minderjaerigen verhueren.

De tweede oorzaak kan men nemen by levendige, lyve, van den eygenaer, wanneer zoodanig een bezitter van vaste gronden, door zwaeren tegenspoed in eenen vervallen staet geraekt, en hy ten laesten door schulden gedrukt, onmagtig word om aen zyne credi-

teuren verpanding en noodige reparatie op-te-brengen, waer door hy in de ongelukkige noodzaakelykheyd word gebragt, zyne effecten te moeten verkoopen: zoodanig een mensch is waerlyk te beklaegen, en verdient een iegelyks medelyden.

De derde oorzaak is veel schandelyker, wanneer zoodanig een eygenaer van vaste goederen, door verzuym van affaires, debauches, zinnelyk leven, en het onnuttig doorbrengen van zyn kapitaal, zig-zelve ruineert en bederft, en eyndelyk daer door uyt zyn doen, en zoo men zegt, nackt en bloot op den dyk geraekt.

De vierde oorzaak is min schandelyk, en kan men in zeker opzigt ongelukkig noemen, naementlyk, als den eygenaer geene genoegzaame oordeelkunde bezit om syne vaste goederen behoorlyk tot voordeel te regeeren, en uyt dien hoofde verzuymt zaeken die de noodwendigheyd vereyssen om syn kapitaal in stand te houden, laet staen te verbeteren, of dat hy door zotte koopmanschappen syn gelt door onkunde verspeelt.

De vyfde oorzaak kan hier uyt spruyten, dat een groot gedeelte eygdommen, vastigheden van huizen, landeryen, kasteelen, en wat dit aengaende meer is, door versiering of uyt andere oorzaeken, onder verscheide en menigvuldige erfgenaemen komt te vallen, en uyt dien hoofde de erfgenaemen goedvinden om uyt de bekwaemste en aanzienlykste onder hun eenige mannen uyt te kiezen en te benoemen om zoodanige aengelyke goederen ten voordeele van de algemeen erve te dirigeeren, te administreeren. Welke Administrateurs met genoegen der in die vaste goederen deel-hebbende personen, eenen Rentmeester verkiezen om de zelve gade te slaen, dat de landen van genoegzaame arbeiders worden voorzien, de flooten, kasteelen en huizen niet in 't verval geraeken, de tuynen en hoeven met behoorlyke weiren, haegen, enz. woorden voorzien, op dat de vrugten niet door de wilde dieren worden vertreden, of dat de dieven daer niet met kouffien en schoenen, vermits dat de werven bloot leggen, daer

hol of over bol inloopen, en alles weg plunderen; en dat zoodanig een Rentmeester zig in het bewind ziet gesteld om als hoofd van die considerable naelaetschap te regceren, zig begint te verbeelden dat het opzigt dat men hem toevertrouwt heeft, een regt verfschaft, dat hy meerder en hooger verheven is als de Administrateurs die hem hebben aangesteld; dus hy alles niet zoo als syne erfgenaemen het geerne hadden, maer na syn eygen hoofd, en tot voordeel van syne priveé beurs, en dat het meest met syn eygen belang over-een-komt, regeert, zonder agt te slaen dat den algemeenen boedel daer door benaedeelt word.

Ofie ook aldus, dat zoodanig een Rentmeester, of algemeenen opzichter zoo zeer geen eygen belang onder het oog heeft, en inderdaed een eerlyk man is; maer castelynen van de kasteelen, opzigers over de huyscastelynen van de kasteelen, opzigers over de huyscastelynen van de kasteelen, Directeurs over het werkvolk, architecten, metselaers, timmerlieden, hoveniers, schaep- en andere vee-hoeders onder syne directie heeft, welke alle, of voor het grootste gedeelte niets beoogen, als hun eygen belang, en schoon onkundig zynde, of moedwillens, hun door nabueren of grooten voor gelt of ampten laeten omkooopen; nogtans, hem Rentmeester in de verbeelding weten te brengen, dat sy hun ampt zeer de verbeelding weten te brengen, dat sy hun ampt zeer getrouw bekleeden, en niets anders beoogen dan de voordeelen van het algemeen erfdeel, en voorders hun kunnen in zulk een hoogen top verheffen, dat schoon de minste oordeel bezittende erfgenamen, laet staen de aangestelde en verkore Voogden of Administrateurs, zonne-klaer zien, dat de kasteelen en sloten vervallen, de inwoonders der huysen klaegen, de tuynen zonder haegen zyn, de wilde gedierten en dieven daer instroopen, nogtans den braeven Rentmeester, die niet overal in persoon kan zyn, weten te misleyden, en in zoo verre zelfs weten in te nemen, dat schoon de verkoren Voogden, door de menigvuldige klagten van de erfgenamen in het algemeen, zulks aen den Rentmeester te kennen geven, met aentooning dat hy misleyd word,

hy nogtans meer geloof aen fyne huerlingen slaet, als aen de gezeydens en getrouwe waerschouwing der Voogden, ofte Administrateurs, jae zelfs een haet krygt tegens die gene die zoodanig een Rentmeester het hoogst schatten moest, te weten de zulke die het sterkt voor de algemeene belangens der gezamentlyke erfgenaemen spreken zonder na te gaen, hoe meer dat den algemeenen boedel verbeterd word, hoe luysterlyker syn Rentmeesterschap is. Te meer gevaer loopt zoodanig een nalaaetingschap, wanneer noodwendig daer uyt volgen moet, dat de getrouwste Administrateurs beginnen te begrypen, dat sy als aenstelders van den Rentmeester, regt als Meester hebben, om eenige zaeken die sy aen den Rentmeester by oogluiking gepermitteert hebben, hem daer in te beteugelen, en die wederom te trekken; want die misleyders mankeeren dan niet, om den Rentmeester in de verbeelding te brengen, dat hy in syn eer en voorregt, dat men aen syn toevertrouwde ampt oogluikende vergunt had, (en dat der halve geensints een regt was dat hem toekwam) besnoeyt. Hier uyt spruyt, eerst een foort van verwydering, tusschen de Administrateurs en den Rentmeester, voornaemelyk zooden lastgenoemden de loontrekkende dienaers de hand boven het hoofd houd, dat ten laesten rugtbaer geraekt, onder alle de gezaemelyke erfgenaemen, waer van den eenen meerdere landeryen en vastegoederen bezit, dan den anderen. Die'er het minst in hebben en't weynigst oordeel-kunde bezitten, ziet men in zulk een gelegentheyd al dikwils dat ze den kant van den Rentmeester aenkleeven, als verblind zynde door synen luysterlyken staet, zonder te bezeffen dat de Administrateurs inderdaet, schoon ieder hoofd voor hoofd zoo aanzienlyk niet vertoond, nogtans gezaemendlyk van grooter magt en aanzien zyn, en voor de gezaemendlyke erffenis of vastigheden waeken. In het eerst, is dat altemael nog maer een smeulend vuer, tot dat de huerlingen van den Rentmeester beginnen te begrypen, dat hy gevaer loopt en het bedrog ontdekt zal

worden, en derhalven de minst in middelen bedeede, of ook wel baetzugtige Administrateurs door list op hun zyde trekken, zoo dat de zelve publiek het hoofd tegens die Administrateurs, welke de zaeken getrouw waarnemen opsteken. Ongelukkig staen de zaeken, zoo het zoo ver komt; want de verwarring en het mis verstand, dat tusschen de Administrateurs, den Rent-meester en de deel-hebbende erf-genaemen in gemelde vaste goederen heerfcht, strekt tot nadeel van het capitael, en de noodige voorzorg word verzuymd, zoo dat de sloten hoe langer hoe meer vervallen, de huizen onbewoond of onbekwaem om te bewoonen en de tuynen en hoeven zonder haegen of schuttinge geraeken, en de ongedierten en dieven den vryen toegang hebben, om alles te bederven en te stelen, en de schaepherders agteloos, de schaepen gevaer loopen om verstroyd te worden, en dat de wol en haer versinden. Dat gebeurende hebben de huerlingen van den Rent-meester het naar hun zin, en weten de minst bedeede erf-genaemen in het concept te brengen, dat alles door de getrouwe Administrateurs komt, om dat sy den Rent-meester dwars-boomen en geenen wille-keurigen Voogd maeken over de geheele nalatenfchap, daer egter niets onvoorzigtiger zou zyn dan zulks te doen. --- Ongelukkig, jae droef en eyffchelyk ongelukkig is het dan gestelt met de geheele erffenis; zoo 'er dan geen braeve deel-hebbers van meer doorzigtkunde zig opdoen, die zonder partyfchap, enkel om voor het algemeen belang der vaste goederen te waeken, zig bevltygen, om, waer dat de oproeringen, het sy de Administrateurs of den Rent-meester zoeken te overvallen, den verblinden hoop door daeden, reden of rechten, te beteugelen. Nog ongelukkiger is het gestelt, als zulke wel-meynende oordeelkundigen in dit hun heylzaam oogmerk, uyt een teeken van wan-trouwen gedwars-boomd worden; want dan kan daer niet anders uyt volgen, of de geheele zaak loopt hoe langer hoe meer en meer in verwarring, het vaste capitael word minder weert, hier

en daer vervalt een slot of kasteel en word een wooning van raeven, bonte kraeyen, en nagt-uylen en zoo voord; en zoo gaet het met de geheele zaek, tot dat eyndelyk het geheele capitael zoo verminderd, dat wel eer zoo aenzienlyk was, dat het de onkosten die daer aen gemaekt niet goet kan maeken; en ten laesten moet het zoo loopen, dat men in 't geheel niet kwyt zou konnen geracken. -- Dus om zulks voor-te-komen, de Administrateurs moede wordende, besluyten om nog een klyn weynigjen aen de erf-genaemen te laeten toekomen, de vastigheden, die sy anders zelfs konnen bezitten, *te huer of te koop* te stellen aen de meestbiedende; dit gebeurende strekt het, zoo my voorkomt, tot groote schande van den eersten aenlegger van zoodaenig een verval.

Deze vyf voorstellingen, waer door veel tyds verhueringen en verkoopingjen van vaste goederen voorvallen, beschouwd hebbende, zoo zal ik de zelve eens op den toefteen brengen, en zien in hoe verre zulcx overeen komt met de situatie, daer onze zeven vrye Gewesten in geweest hebben, en daer wy die nog inzien; en dan twyffel ik niet, of een-iegelyk die wat doorzigtkunde heeft, zal moeten zeggen dat myn tytel die ik in dit Verhael geef, *'t Vereende Nederland te hueren of te koopjen, terstond te aanveerden*, niet oneygentlyk, maer zeer toepasselyk in deze tyden is.

De eerste oorzaak, dat bezittinge van vaste goederen door versterving te *hueren of te koopjen* komen, konnen wy zeer toepasselyk op onze Nedelanden brengen. Ten tyde der Graeven van Holland, wanneer dit Land al dikwils door versterving andere Heeren en Meesters heeft gekregen, waer onder men dikwils de zulke vond, die een gedeelte daer van in leen oft huer bezaten; en andere, die daer in eenige heerlykheden, kasteelen of sloten kogten, van de erfgenaemen des overledenen Graeve of Graevinne.

De tweede oorzaak by levendigen lyve, door disfortuyn voortspruytende, heeft ons Vaderland meer dan eens beproefd: onder alle voorbeelden, om de kortheyd

te betragten, maer een op-te-haelen, weten wy hoe vrouwe *Margareta* door haer eygen zoon *Willem*, beoorlogd en deze landen daer fy als Graevinne over heerschte, door een bloedige dog ongelukkige Bataille heeft verloren; en hoe naderhand, genoemde Graeve *Willem* zinneloos wordende, de landen onder verscheyde Heeren geraecten, en, zoo als men in de geschiedenissen van ons Vaderland kan zien, de gene die het meeste geld besteedden, het meeste kreegen.

De derde oorzaak, die ik schandelyker noem dan de twee andere, wanneer zoo danig eygenaer zyn capitael verliest door eygen toedoen van een slecht leven; hier van zou men menigvuldige voorbeelden kunnen ophaalen. In de aloude Gedenk-schriften staet, hoe dat veele Graeven van Holland door kwaed gedrag uyt het Graeflyk bewind zyn geraekt, ja zelfs om het leven zyn gekomen; want als men de oude kronyken mag gelooven, is Graeve *Floris* door het verkrachten of beslaepen van *Gerrit van Velzen*, zyn Echt-genoot, niet alleenig zyn Graefschap maer zelfs zyn leven kwyt geraekt, wordende dien Graeve in een hinderlaeg op een wreede wys vermoord; de verdeeling welke door die fatale moord het land heeft moeten ondergaen, is aen de minst belezenste te zeer bekend, om hier te melden; zoo dat de landen te huer of te koop, aen den meestbiedenden veyl waeren, daer zig de vermoogenste Heeren die veel geld hadden hun ook meesterlyk van bedienden, en den opvolgenden Graef vry minder bezat, dan den vermoorden Graef *Floris* wel eer had bezeten.

De vierde oorzaak, als den eygenaer geen genoegzaeme kennis bezit om zyne vaste goederen behoorlyk te dirigeeren, kan men zeer bekwaemlyk t'huys brengen op de Koningen van Spanjen, die deze landen, als de laeste Graeven van Holland, geregeerd hebben; want had *Philippus I.* Koning van Spanjen den raed gevolgd, die zynen Vader, Keyzer *Karel*, hem gaf, toen hy zynen Zoon het Graeflyk bewind in handen stelde, misschien waren de Nederlanden nooyt tegen hem opge-

ftaen alzo den Keyzer wel uytduklyk fyn Zoon *Phillippus* waerfchouwde , dat den aerd der Nederlanden aldus bestond : ” dat men hun niets met dwingelandy
 ” moet asperffen , en voor-al hun niet met trotsheyd
 ” regeeren , en geen vremdelingen op een zichtbaere
 ” wyze met verfmaeding van eygen s'Lands kinderen
 ” voor hen in bedieninge van Ampten stellen ; want dat
 ” zulks dry zaeken waren , die fy niet konden dulden ;
 ” dus wilde *Phillippus* gelukkig regeeren moest hy de
 ” belastingen van de Nederlanders met zagtheyd en als
 ” iets dat zy vrywillig opbragten , invoorderen ; dat als
 ” dan geene Natie gewilliger en met mindere murmuree-
 ” ring , wanneer fy met zagtheyd beftierd wierd , en
 ” dat fy bespeurde dat men de vremdelingen niet boven
 ” hun ftelde , haere fchattingen betaelde. ”

Keyzer *Karel* kende de Nederlanders , doch *Phillippus* , onkundig van hunnen aerd , floeg deze liffen in den wind , en wilde hun by fyn eygen Spansche Natie , die wel trots maer tevens vaddig , luy , traeg en niet ondernemend was , vergelyken , en de Nederlanders even als zyne Spaensche onderdaenen regeeren. Zoo deden ook den gemelden Koning zyne navolgers , *Phillippus* den II. en III. en handelde geheel tegenftrydig tegens de liffen van Keyzer *Karel* , Graeve van Holland. En niet tegenftaende de gemelde Koningen meer dan eens door Nederlandsche Heeren wierden gewaerfchouwd toen de volkeren deserfeven vrye Gewesten meynediglyk 'thoofd opftaken , dat *Bato* 's krooft , dat een Hollander met geen geweld te regeren was , en liever veel eer op de puynhoopen van fyne wallen zig zoude laeten nederfabelen , als met geweld hem te laeten overheerschen , zoo gingen egter de gemelde Koningen hunnen gang , alzo de Hollanders , vol lift , door de Spagniaerts de gemelde Vorften in het concept bragten , dat het fchande voor zulke groote Vorften , als de Koningen van Spagnien waren , zoude zyn , wyl fy zulke uytgeftrekte landen hadden , dat fy hun van volk , dat slegts een hand vol land bezat , lieten dwingen ; zoo dat het van erger tot erger ging ,

ging , tot dat ten laefsten Philippus den III , na dat hy den Hertog van *Alba* naer deze Nederlanden als Gouverneur gezonden had , en welken door onmenfchelyke wreedheden te plegen , de Nederlanders meynde af te fchrikken , dat fy de wapenen zouden nederleggen , te laet befpeurde , dat hy onkundig was geweest ; en fyne onkunde van den aerd der Nederlanders veroorzaekte , dat hy van fyn regt als Graef afstand dede , en deze gewesten voor vry gevogten landen verklaerde. -- Ik zal niet behoeven te melden hoe droef het toen met 't vereende Nederland is geweest , want het ging nog voorder als te *hueren of te koop*en , *terftond te aenveerden* ; neen men prefenteerde dit gemeene-best voor niet al aen *Vraukryk* , als ook aen *Engeland* weg te geven , en dat die Vorften het zelve zouden bezitten ; maer fy bedankten'er voor , en wilden het niet hebben. Godt behoede ons , dat 't niet wederom zoo gaet ; ten minften , zoo niet spoedig den brand van eendragt , die onze magt uytmaekt , met fnoeren van onvervalfchte vriendschap wort toegetrokken ! den Hemel weet wat ons boven het hoofd hangt ! ! !

De vyfde oorzaak , dat vafte goederen hierboven gemeld , door verfterving of anderzins onder verfcheyde erfgenaemen komen te vervallen , en vervolgens verhuerd of verkogt worden , en welk wel het voorname artikel uytmaekt , daer ik den tytel van dit Voorwerp op gebouwd heb , heeft alle overeenkomsten met den Staet dezer landen ; want na dat onse Voorvaderen dezen , naer een tachtig-jaerigen oorlog , voor hun goed en bloed gekogt hadden , en dat *Phillippus den III* , Koning van Spanjen , die gedwongen wierd vry te verklaeren , zoo wierden alle de ingezetenen dezer vrye Gewesten erfgenaemen en deelgenoten van de ten onrecht bevoegtene vryheden en privilegien , noodwendige Voogden , Administrateurs of anders gezeyd hooge Machten : Staeten der landen uyt de vermogenfte , en aenzienelykfte perfoonen wierden gefteft , zoo in het ftaeten als in het ftedelyk bewind ; dog alzoo men *Willem den I* , Prince van Oranje en *Naffau* , door des zelfs dapperheyd en bewefen trouw aen de meyn-

cedige, als een der eerste grond-leggers van deze Republiek mogt aenmerken, zoo benoemden hem de Staeten der Landen met bewilliging en tot genoegen der ingezetenen, die eygenaers door ontrouw, listen en lagen waren geworden van deze zeven vrye Gewesten, tot Stadhouder; dus dien Vorst in zoo verre Rentmeester wierd, als zynde verplicht van syn doen en laeten rekenschap aen de hooge Machten te geven. Staende dezen Vorst zyne regeering, valt'er op syn Stadhouderlyke of Rentmeesterlyke regering niet te zeggen. --- Naer het overlyden van dezen Prins, die met alle recht den Vader der Hollanders genoemd word, wierd defzelfs Zoon Prins *Maurits* tot Stadhouder verkooren. Wy zullen met voordagt het haetelyk gedrag met *Johan van Oldenbarneveld*, dat geheel niet tot Vorst *Maurits* zyn roem frekt, in zoo verre met stilzwyging voorby gaen, dat wy alleen maer zullen aenhaelen, dat dien Prins, Rentmeester of Stadhouder geworden zynde, door de geloofwaardigste schryvers ten laste word geleyd, dat hy van eenen anderen aert als synen overledenen heer vader, een grooter zelfs verbeelding van zig had, en niet gedoogen kon, dat de Staeten of Administrateurs van Nederlands algemeenen boedel, de boeken wat nauw doorkeken, en het Stadhouderlyk, of Rentmeesterlyk bewind pael en perk stelden; muntende onder de Administrateurs in trouw en eerlykheyd daer boven al in uyt den genoemden *Oldenbarneveld*, die door de onvergeeflyke sapheyd van syne Mede-administrateurs, welke den Stadhouder te veel gezag hadden toegelacten, schandelyk op het Hofschavot, bereyds tagantig jaeren oud, naer hy twee-en-veertig jaeren de Landen had helpen administrateren, onschuldig onthoofd wierd; het welk diengryzen vader ook dede zeggen, wanneer hy het Haegsche moord-tonneel betrad: ik zal hier grooten loon krygen voor myne getrouwe diensten, die ik twee-en-veertig jaer aen de Landen heb betoond.

Ik gaen al willens hier de Lychestersche regeering voor by, toen de Administrateurs den boedel van Nederland,

zoo verward vonden , dat sy haer toevlugt tot de Koninginne *Elizabeth* van Engeland moesten nemen , en het erf van *Bato* , Holland ; regt aen de meestbiedende te hueren of te koopē terstond te aenveerden , mogt genaemt worden.

Naer het overlyden van Prins *Maurits* , verkoren Nederlands Executeurs , Administrateurs of Staeten der Landen , hoogs des zelfs overleden Prins syn broeder , *Frederik Hendrik* , tot Stadhouder of Rent-meeſter. Dezen Vorst volbouwde , dat syn vader begonnen en syn broeder voordgezet had , en bevestigde de vryheyd van deze Gewesten.

Frederik Hendrik , het tydelyke met het eeuwige verwisseld hebbende , naer hy deze Landen loffelyk als Stadhouder bestierd had , is vervolgens synen zoon *Willem II.* tot de Stadhouderlyke waardigheden verheven : dezen vergat al-medē dat hy maer Rent-meeſter was , zoo dat hy zoo stout wierd om zelfs de Administrateurs , die in het bewind zaten , gevangen te nemen , en na Loevesteyn te voeren. Hier nog niet te vrede mede zynde , overviel hy daer-en-boven Amsterdam ; en dat om geen ander reden , als dat de stedelyke opper-hoofden of regeering van die Stad , meenden regt te hebben , om hem den toegang in haer raed-zael te betwisten : een regt waer op hy als Stadhouder zelfs wel wist , geen aanspraek te hebben.

Dezen Vorst leefde niet zeer lang , en stierf in den bloey van syne jaeren , dat zommige voor de Republiek als geen groot ongeluk aenmerkten ; de blyken die hy in het begin van syn Rentmeeſter of Stadhouderschap gaf , lieten niet veel hoops na , dat , zoo hy magtiger arm gekregen had , hy in 't vervolg naer de stemmen der Administrateurs , s'Lands Opzigtters of Staeten der landen , zou gehoord hebben.

De Republiek bleef toen een geheele wyl zonder Stadhouder , Opzigtter of Rentmeeſter , zoo dat de landen geregeerd en de naegelaten goederen , die onze voorvaderen door meynedigheid bevogten , en wy van hun geërft hadden , bestierd wierden door onze , mede-deel in die Erfnis hebbende , verkoren hoofden , Staeten of Administrateurs

dezer landen. Maer gelyk het gemeenelyk gaet, dat een groot getal van voogden in een aenzienlyken boedel in concepten verſchillen, en de andere erfgenaemen daer deel in nemen, vallende zommige de eene en geene de andere party toe, zoo ging het even het zelve in die dagen, zoo dateyndelyk Prins *Willem III.* tot Stadhouder verkoren wierd. Onder de regearing van dezen Vorſt zag men wederom een voorbeeld, hoe gevaerlyk het 'er voor een land uytziet, en in wat perykels s' Lands bediende en eygen zak-vullende executeurs zyn, wanneer men aen Stadhouderlyke Rentmeesters te veel gezag toelaet. De gebroeders *Jan* en *Corlenis de Wit*, konnen getuygeniſſe van die zaak draegen; de ſchreeuwende moord, aen die twee zuylen van Staet, vind men met zwarte ſchandletteren afgemaeld in s' Lands Historie-bladeren.

Willem III. geſtorven zynde bleeven de landen wederom onder het beſtier der Staeten, als Adminiſtrateurs, zonder Stadhouder of zoogenaemden Rentmeester tot den jaere 1747, wanneer de ingezetenen en voor al het ſmalſte gemeente, het zy dat ſy opgezet waren door eygen belang zoekende, groote deelhebbers in Nederlands bezittingen, ofte anderzins, dat zullen wy daer laeten, om een Stadhouder riepen. Vraegd men: wierden ſy ook te hard gehandeld? en moeten ſy onder der Staeten regearing meer opbrengen, alſten tyde der Stadhouders? dit is zoo wat, de ondervinding heeft hun geleerd en leerd hun nog dagelyks, dat zoogouw den nieuwen Stadhouder *Willem Carel Hendrik Friſo* Prince van Oranje en Nassau, den 4 Mey van het zelve jaer tot Stadhouder was verkooren, ſy van ſtonden aen al eens belaſt wierden, des niet tegenſtaende, en hoe veel bevinding Nederlands volk had dat een Stadhouder even als een Rentmeester af-hanglyk dient te blyven van de algemeene Adminiſtrateurs van den boedel, zoo vond men goed aen den Stadhouder niet alleen verſcheyde voorregien te vergunnen, die ſyn Voor-vaders noyt haddengenooten; maer ſy begonnen nog daer en boven, uyt haet tegen de Staeten om den Prins het zelve jaer 1747 den 16 No-

vember voor Erfstadhouders te verklaaren, zoo wel in de vrouwelyke als manlyke linie, even of sy zekerheyd hadden, dat alle dien Vorst syne nazaeten zulke getrouwe, vlytige en verstandige Rentmeesters voor Nederlands algemeen boedel zouden zyn, als hy; want men moet dien Prins de eer geven, die hem toekomt, wettende door deszelfs aengebooren heusheyd en beleefdheyd, als door grondigheyd den aerd der Nederlanders bekend zynde, alles met goedheyd te verwerven. Gemelden Prins leefde naer syn verheffing van Erfstadhouders niet langer dan 4 jaeren 1 maend en 8 dagen, als verwisselende het tydelyk met het eeuwig den 22 October 1751, nalaetende twee kinderen, zynde de oudste een Princes, Carolina genaemd, thans Gemaelinne van den regeerenden Prins van Weilbourg; en den jongsten een Prins, welken onzen tegenwoordigen Erfstadhouders *Willem V.* is.

Willem Carel Hendrik Friso dood zynde, succedeerde hoogs des selve weduwe *Anna*, Kroon-Princesse van Engeland, in haers doorlugtig Gemael's plaetse, als Douairiere Gouvernante dezer zeven geunieerde Provintien. -- Haer regering was niet zonder rampspoeden verzeld; want, de Engelschen, een van ouds bekende dappere en onrecht-vrekende natie, benadeelde op een verre gaende wyze onzen koophandel en sloopvaart, dat den steun dezer landen is, daer wy ons bestaen van moeten hebben. Het mankeerde niet aen klagten, welke zoo wel de hooge magten als de kooplieden dezer gewesten hier over aen de Gouvernante inbragten, dog alles zonder vrugt; want de Gouvernante, een dogter zynde van den toenmaeligen Koning van Engeland, zoo hield zulkx tegen, dat wy geen geweld met geweld te keer gingen; en wat de Staeten der landen betrof, al hadden die zulkx willen doordryven, de zaak was te haggelyk, alzoo de Gouvernante te wel bebolwerkt was van eygen belang zoekende slaven, om tegen de Engelschen een onderneming te doen; zoo dat die baetzugtige natie onnoemlyke schaeden aen de Nederlanden toebrengt; even als deze eermaels gedaen hadden aen hunnen wettigen Souvereyn.

Dus was het even gesteld en had de zelve over-eenkomst, als of een boedel, waer onder veel koorlanden gelegen zyn, onder de handen een 'er Rent-meesterse was, wiens vader veel verkens had, laetende syne zwynhoeders hun geborsfeld gedierte in syns dogters aenbetrouwt koor loopen, om haer te verzaeden en de rest te vernielen; en schoon de erf-genaemen en zelfs de Administrateurs diër landen daer klagtig overvallende, geen gehoor en konnen verwerven om de verkens met stokken dood te slaen of ten minsten te verdryven; want de Rent-meesterse boven de wetten zynde, als zynde dien post voor haer en haer naekomelingen erflyk verklaerd, dus zonder vrees dat 'er een ander in haere plaets verkooren zal worden, weygerd de verkens van haer vader te beteugelen om hem geen ongenoegen te geven en om grooter verkens te bedwingen.

Genoemde Kroon-Princeffe *Anna* overleefde haer Gemael nog geen agt jaeren; onzen tegenwoordigen Heer Erf-stadhouder nog geen 11 jaeren bereykende, der halve minderjaerig zynde, wierd, tot zoo lange men oordeelde hy voor meerderjaerig en bekwaem verklaert kon worden om de landen als Erf-stadhouder te regeeren, onder Voogden en Opzigtters gesteld, hebbende aen den eenen kant als Voogden den Koning van Engeland en den Hertog *Louis van Brunswyck Wolfenbuttel*, welken laesten de kwaliteyt als Veldmarschalk dezer Staet bekleede, en aen den anderen kant de Staeten dezer landen.

Genoemden Hertog wierd met de opvoeding des minderjaerigen Prins, volgens het nagelaeten Testament van syne Vorstelyke Ouders, benoemd. -- Gemelden Hertog, een Hoogduytsch Prins zynde, toonde van den begin sijnder Voogdyfchap, dat hy in den aerd en constitutien der Nederlanders en der Republiek onwetend was, want binnen korten tyd zag men de geheele Hof-houding van den jongen Vorst, die by het leven van synen Heer Vader uyt vrygevogten kapoene en inlanders bestond, opgepropt met Hoogduytschers, zoo dat het een volslaegen kleyne mofferey wierd; zelfs de Hollandsche spraek wierd niet geduld, en men rekende het voor eene schande als men geen

Hoogduytsch sprak. Met de ampten en officien, daer in voorige tyden een ingezetenen nog hoop op had, ging het even het zelve: het was meest alles voor vremdelingen. Een onmondigen Prins dus opgevoed wordende, hope ik, zal syne Doorlugtige Hoogheyd het my niet euvel opnemen, wanneer ik zeg dat hoogst den zelven Hertoglyken Voogd, door al des zelfs daeden niet toonende genegendheyd voor de Nederlandfche natie te hebben, hy zekerlyk den jongen Vorst het volk, daer dien onmondigen Prins in het midden onder geboren is en dat hy mondig of meerderjaerig wordende als Stad-houder stond te bestieren niet al te voordeelich afgemaeld zal hebben.

Ja ik geloove, schoon ik van onzen Erf-stadhouder vertrouw, dat syne Doorlugtige Hoogheyd thans redelyk den aerd der Hollanders en de constitutie van dit meyneedigvolk kundig is, syn Doorlugtige Hoogheyd zulkx geensints aen synen voormaeligen Voogd te danken heeft.

Want die zelve te kundig is, kan onmogelyk aen andere goede onderrigtinge geven: en dat den Heer Hertog onervaeren was in den aerd der Hollanders, dat blykt; want anders moest hy zig gewagt hebben, om hun zoo zichtbaer te versmaeden, alzoohy wel konde denken, dat die behandeling aen dit schelmevolk in het oog moest loopen, dat sy vremdelingen met de ampten en officien zoo wel in militaire als politieke zaeken zagen pronken, die de ingezetenen als rooffsjaenen van hunne voorvaders toekwamen, en zulkx den eenen of anderen tyd des Hertogs ondergang zou bewerken, en macken dat hy in eenen eeuwigen haet verviel. --- Even zoo weynig, blykt het, was den Heer Hertog ook in de constitutien der landen ervaeren, dat hem door meer als een boeven Stad opentlyk verweten en gezeyd is. En gelyk men ook blykbaer zien mag, by het overleveren van syn Memorie tegens de regeering van Amsterdam, alzoohy als eenen loon-trekkenden Dienaer, zig door brieven, maer niet door een Memorie aen dit gespuys mogt hebben geadresseerd?

Gestelt zulk een geval gebeurde eens in een boedel, waer in Voogden of executeurs het opzigt hadden, en den

Rent-meester nog te jong zynde om de zaeken van den boedel, die meest uyt roofryke plaetzen bestond, en hoedanig men op roof het wand moest uytwerpen om visch te vangen, en men gaf hem ter opvoeding aen een Westphalinger - Voogd, die wel weet hoe men vee, ganzen, enz. hoed, en hoe men des Alderhoogsten aard-bodem door syns beaerbeyd afscheerd, maer nooyt nauwelyk meyneedigheyd, nog veel minder roof gezien heeft, zoude het niet te dunken zyn, dat zoodaenig een jongen Rent-meester, tot meerderheyd van jaeren gekomen zynde, weynig kunde van den roof of visscherey had? Ik meen van jaer.

Even is het hier geschaepen: den Hertog een Duytscher den aerd der Hollanders niet bewust synde, wilde hun vergelyken by syne bovenlanders, die regtveerdige dienaers zyn, en geen schaduw van meyneedigheyd kennen; want het alderkleynste Duytsche Prinsken, al bezit hy pas half zoo veel land als een middelmaetigen Hollandschen Boer, zoo duld hy niet dat een van syne onderdaenen een woord tegen spreken zal, al worden sy nog zoo gedrukt, gekweld of geplaegd. Heel anders is het hier gesteld, de minste, de allerarmste, vermag voor syn roof te spreken, al is het zelfs dat hy vermeend door den Souvereyn der landen of door den Erf-stadhouder zelfs beledigd te zyn.

Dus de Duytsche natie is van die natuer, dat een Hertog, Prins of Baron, zoodanig met de grootheyd ende Edeldom van syn gemoed voor ingenomen is, dat hy niet kan dulden, dat iemand, die geen opregtigheyd voerd, al is hy nog zoo ryk, verstandig of een aenzienelyk koopman, gemeenzaemelyk met hem omgaet.

Dus moet, en men behoefd'er niet aen te twyffelen, het den Heer Hertog vremd voorgekomen en vry hard gevallen hebben, te moeten zien, dat synen Vorstelyken opvoedeling of pupil allen eerbied moest betoonen aen vlogen dezer landen, waer van verscheyde leden kooplieden waeren, met de vyf. -- Zoude het wel onmogelyk zyn (het is eene vraeg) dat den Heer Hertog syne Doorl. Weeze onder het oog heeft gebragt, even als wy vleyers van de Spaensche Monarchen, als ze nog Graven van Holland

land waeren, wel eer gedaen hebben; te weten, dat den jongen Vorst meerder-jaerig wordende, syn hooge geborte beter moest laeten gelden, dan syn Voor-vaders hadden gedaen, en zig geen wetten te laeten voorschryven van Staeten, waer onder verscheide zyn, die verstand nog staetkunde bezitten? Ik erhael, het is een vraeg.

Willem V onsen tegenwoordigen Erf-stadhouder meerder-jaerig geworden, en aen het hoofd der regering gekomen zynde, hadden de ingezetenen van Nederland hoop, nu den zelven niet meer onder de Voogdy van den Hertog stond, dat sy als Erfgenaemen van Nederlands boedel, ter eeniger tyd de intresten van hun Voor-vaders onrecht bezit zouden trekken, te weten den naesten te syn tot het bekleeden van ampten en officien; maer alles behalven dat gebeurde: want schoon wy uyt het geheele gedrag van Nederlands Erf-stadhouder moeten gelooven en toestemmen, dat dien Prins een goede ziel voor de Nederlanders bezit, en de natie een toegenggen hert toedraegt, zoo zag men egter dat het syn oude gang ging, en'er zeer weynig voor de roof-erf-genaemen over was, en de ampten die ik de legaeten van onze verstorven Voor-vaders noem, aen vremde vleyers gaf. Dus het zeldzaam was, zoo eens den ingezetenen of inboorling voort geholpen wierd, dat nog zelden gebeurde, of men moest een der eygen belang soekende vrienden van den gewesene Voogd op syn hand hebben; dus word ons onrecht wel beloont.

Maer om eyndeling tot de beoögde zaak te komen, *'t vereende Nederland te huere of te koopen, terstond te aenveerden.*

Ik heb in de vyfde oorzaak, waer door vaste goederen te huere of te koopen geraeken, aengetoond, dat zulkx kan gebeuren, eerstelyk, als de Voogden over de nalaaetenschap een Rent-meester verkiezen, die eygen belang beoogt; dit is een zaak die altyd kwaede gevolgen, voor de nalaaetenschap en de Erf-genaemen in 't generael, moet hebben.

Even is het ook gesteld met het gemeene best onzer Republiek; want de Voogden of hooge Magten, welke aen

het roer van staet zittingen, een eminent-hoofd voor Stadhouder verkoren hebbende, (te meer voor Erf-stadhouder) vinden hun zoo wel als ingezetenen en inboorlingen deelyk bedrogen, als zoodanig een Stadhouder een eygen belang zoekend mensch is, en in het concept komt, om dat hy aen 't hoofd van de republiek geplacert is, dat hy meerder is, dan den Souvereyn of de hooge Magten, die hem aengesteld hebben. Dog alzo wy beter denkbeelden van onzen tegenwoordigen Erf-stadhouder durven veronderstellen, zoo zullen wy hier niet breeder over handelen.

Neen, wy durven onderstellen, dat *Willem V* zoo zeer geen eygen belang beoogd, en syne Doorl. Hoogh. geenen syner voorvaderen in deugd of trouwheyd behoeft te wyken. Dog of het met alle die hem omringen zoo geschaeppen is, zullen wy op den toetsteen brengen. Toen dezen Vorst aen het hoofd der regering kwam, bevond ons zee-wezen zig bereyds in eene slechte omstandigheyd; dog in de plaets van daer aen te denken, of hard op verbetering aen te dringen, zoo wierd daer maer heel flauwlyk, en op een verbetering van land-troepen sterk aengedrongen. Het is te bekend om'er om te veynzen, wie den man was om zoo sterk op een vermeerdering van land-troupen te staen, en geen zin had nog geern zag dat het zee-wezen eerder verbeterd wierd, den Hertog, en wel gegrond, daer egter het uytruffen van oorlog-scheepen veel noodzackelyker by de hooge Magten en voor al die der koop-steden onkundig geoordeeld wierd. Het bleek van wat gevolg het is geweest, wanneer de onlusten tusschen America en Engeland uytborsten, alzo wy op zee tot zulk een laagte schenen bepaeld, dat wy geen klyn convoy aen onse koop-vaerders konden verleenen; nochtans moeten wy van dit alles de schuld niet aen onzen Erf-stadhouder geven; maer aen de trouwloosheyd van onze Staeten, voren aengehaelt, en om het belang van nabuerige Mogendheden, aen wie sy verbonden syn, den Erf-stadhouder te mislyden.

Een Prins, al is hy nog zoo deugdzaam, zelfs braef bestaende, word door zulke valschaerds ligtelyk misleyd; want alle herten by syn eygen vergelykende, kan hy niet

denken, dat'er zulke monsters gevonden worden, die hun Vorst en Vaderland; daer sy alle goeds van genieren, zullen misleyden en verraeden: dus vertrouwe ik dat het met syne Doorl. Hoogheyd gegaen is, en dat wy het alleen aen alle vyyle Engelsch-geziende, eygen belang zoekende monsters te danken hebben, dat wy zoo Godt vergeten door de Britten beroofd syn geworden, als wy hebben moeten ondervinden. Jae dat het die zelve monsters zyn, die, toen wy bedagt waeren op tegenweer, oorzaak syn geweest, dat onzen scheepbouw zoo traeglyk voortgang had, en toen wy een aental scheepen in gereedheyd hadden, 'er eger niets mede uytgevoerd wierd: dit is geen zeggen, maer dat kan bewezen worden, in den trouwelooszen handel daer sy den Admirael Zoutman mede bedienden, daer die Vader des Vaderlands 'er opentlyk voor uytkwam, dat hy daer naer meer als eens met bilykheyd aen verscheyde leden van staet geklaegd heeft, dat Amsterdam de gene was, die door haeren invloed op den geest van den Erf-stadhouder de heylzaeme oogmerken van het land vertraegde: het is waer, den Heer Erf-stadhouder schynd dat te ontkennen, en dat meer is, scheen over die getrouwe waerschouwing gestoort te syn geworden; waerschouwing dit alles behalven haet verdiend, het welk zichtbaerlyk aen eenige getrouwe en ieverige 'slands steunpilaeren betoond word. Het was te wenschen dat syne Doorl. Hoogheyd begreep, dat zulke zuylen van staet, die voor Nederlands algemeenen boedel spreken, op dat hy niet insolvent geraect, niet te hoog te schatten zyn, om dat het welvaeren van sijn huys aen het heyl der landen verkogt is; het had lang te wenschen geweest, dat den Prins het aldus begrepen had, dan hadden mogelyk de getrouwste Vadersen des Vaderlands, zig niet in de noodzaakelykheyd gezien, om aen onzen geliefden Erf-stadhouder te toonen, dat, als 't 'er op aenkomt, sy Souvereynen zyn, en de voorregten wel eer den zelve vergunt, wederom, als meesters van den zelve zynde, kunnen intrekken. -- Dit hebben de Engelsch-gezinde misleyders van syne Doorl. Hoog-

heyd niet naegelaeten den Prinsaen het verstand te brengen, als of hy daer door zwaerlyk in syne eer ende voor-regten waer gekrenkt. Wat syn hier de gevolgen van geworden? allereerst een verwydering tusschen eenige en wel de getrouwste vaderen des vaderlands, en den Erf-Stadhouder; en alzoo dien hoogen Vorst, schoon wel ziende, dat de Engelsch-gezinde partye by alle weldunkende gehaet word, nochtans goedvond, die de hand boven het hoofd te houden, is de zaak rugbaer by alle inwoonders en ingezetenen geworden. De Engelsch-gezinde cabael in hunne ziel overtuigd zynde, van hunne vloek-weerdige bedryven, zig benauwd vindende, zoeken alle listen en laegen om de wel-gezinde te drukken, al was het om het minst in middelen bedeeft gedeelte der inwoonderen door geld tot openbaeren oproer te verwekken en om-te-koopen, op dat Hollands vetten tuyn met wortel en tak word nytgeroeyd, en wy onder de schaduwe der onregtveerdigen vrydom, niet meerder de voorregten van onze gemuyt-maekte privilegien zouden genieten; maer dat dien tuyn, die zoo zuer bevogten is, dien Hollandschen, dien onregtveerdigen tuyn geplundert en haer wrekke maegd verkragt word, en den grond daer van verhuerd of verkogt terstond te aenveerden.

Ofte anders op den zelve grond een Graeflyk Paleys voor den Stadhouder te bouwen. Dog den Hemel zy, Godt lof! gedankt voor zyne genade, in den boedel van ons lieve Vaderland zitten nog getrouwe sielen of Voogden, die eerder alles zullen waegen, als te gedoogen, schoon den Rent-meeftter van Hollands-erf door regtveerdige huerlingen van met regt belang zoekende Heeren van zoodaenig een huerling bekeert word, zoo dat sy hun oogmerk bereyken zullen, om de Nederlandsche ten onregt vrye halzen met een yzer Graeflyk juk te drukken.

Jae dobbele! jae thien-dobbele stoffe hebben wy om Godt te loven, en te pryzen, dat nog al de erf-genamen der vryheden en privilegien van Nederlands eer,

en bloedroovenden tuyn, bezwadderd zyn met dien droezem der verblindheyd, en dat wy nog mogen zien, zulke onder ons midden te hebben woonen, en wel het aanzienlykste en oordeelkundigste gedeelte onzer natie, die sig, als hertnekkig, aanbieden, om in gevallen eenige poogingen, door aenhitzing der welpeyzende onder het masker van voor de eer des Erf-Stadhouders opkomen, en geweld willen aenvangen, aldan die vol hertnekkigheyd met de wapenen in de hand te keer te gaen.

Maer helaes! wat moeten wy zeggen, het is of een besmerring van blindheyden gevoeleloosheyd, by ons heerfte; als men zelfs op eenige plaetzen niet kan dulden, dat deze goddelooze vryheyd minnende zoonen, en erfgenamen der onregtveerdige landen, hunnen iever laeten blyken; men tragt hun af te maelen by het dom gemeen, als haeters van Oragnje en dat Vorstelyk Huys, daer egter hun wezentlyk oogmerk is, om het zelve ganschelyk te onderdrukken, en zoo wel die gene te beteugelen, die iets met Oragnje als tegen den hoogen Souvereyn zouden durven ondernemen.

Zoo nu ook deze getrouwen in hun goede zaeken gedwarsboomd worden, wat staet'er dan op te volgen? eenen algemeenen ondergang, eene binnelandsche be-roerte, en anders niet. De belhamels daer toe sijn bereyds gereed, en hebben al ondernemingen gedaen: den Haeg kan'er van getuygenis draegen, en Rotterdam heeft het nu al tot herhaelde reyzen ondervonden: gelyk ook de Stad Leyden, waer eenen zeer gevaerlyken oproer den 9 Juny van dit jaer 1784 begonst is, waer men opentlyk riep, onder het plunderen: *Oragnje boven!* zonder dat, alles moet verwoest worden... Jae, hadden eenige dwarse en staets-gezinde borgers het niet belet, Godt weet hoe droef het'er in laest gemelde Stad uytgezien had. Wat zal 't u gelden, vraeg ik nogmaels, zoo deze getrouwe in hun goed voornemen gedwarsboomd worden, want men wrackten mispryst het, dat ontrouwe en dieven des Vaderlands onze wettige Souvereynen voor de Regten, Wetten, Vryheden en Privilegien opkomen?

niet anders als dat de beroerders het na hun zin krygen, en den eenen ingezetenen den anderen vernielde, en ons myneedig vaderland door binnelandschen oorlog verdeelt, blaek en blood legt voor de nabuerige Mogentheden, om even met het zelve te leven als met Polen. Wat dunkt u. l. myne aendagte lezers, is dat 't vereende Nederland te heuren of te koop, terstond te aanveerden, gesteld of niet?

Mogelyk werpt men my tegen: ja maer het is nog zoo ver niet; my dunkt wel degelyk ja; want het is even of Nederlands hoedel onder beneficie van inventaris thans door onze hooge Machten word bestierd, en of zy niets vermogen te doen van gekroonde Schepenen. Nu hebben wy het verbeurd by Zweeden, dan weer by Denemarken, by Venetien... Frederik komt ons raeden als vriend !!! Engeland geeft 'er niet om, of hy vrede met ons heeft of niet; want wy hebben zoo veel tyd noodig tot deliberereen of 'er een half dozyn scheepen, die gereed zyn, uyt zullen vaeren of niet, dat andere Zee-Mogentheden in dien tyd twaelf dozynen Oorlogs Zee-kasteelen kunnen bouwen. Den Keyzer schryft ons de Wet voor, seggen sommige, en andere: "den grooten Vorst der Vorsten gaet zyne billige eyfchen doen gelden; en zy vragen of hy onregtveerdig zal worden met ons den intrest te doen betaalen? Elk zegt neen... en ik ook, wyl een donderende stem uyt duyzende monden antwoordt 't is regt... Ons wagtchip moet voor Lillo van daen, en dat maer wat gauw: zyne Majesteyt houd niet op van eyfchen. --- Dus wy van binnen verdeeld en van buyten niet in staet zyn een stroeytje, als men zegt, aen stukken te byten, zouden wy dan niet met ruymte kunnen bewyzen Bato's erf, dat ons voor heen ten onregt bloeyend Nederland te heuren of te koop, terstond te aanveerden is.

Dit is de grootste zwaerigheyd van allen; de eyfchen van Keyzer Josephus te voldoen, en is voorwaer geen kleyn zaek! en dat nog het argste is, heel Europa. pleyt voor dien vorst... Zyne byzondere manier van hem over al bemind of gedugt te macken, doet heel de wereld, ja zelfs de helft onzer vrygevogte fielen, opent

lyk zeggen „ dat dien grooten Prins veel te regtvaer-
 „ dig en te verligt is, om een voet lands of een duyt
 „ te vraegen, dat hem niet toekomt: ” De grootste me-
 „ nigte geeven zig den aerbeyd niet om te onder-zoeken,
 „ of de eysfchen van dien Vorst waerlyk gefondeerd zyn
 „ het is hun genoeg met te zeggen: „ wy kennen den groo-
 „ ten Joseph, wy hebben hem hier ter Stede gezien;
 „ syne wysheyd en regtzinnigheyd staet op syn aenschyn
 „ geprint, hy zal, nog kan dus niets begeeren, dat hem
 „ niet toekomt. ” En dit is ongetyffelt zoo.

Dat dien Vorst hier grootelykx bemind word, dat leyd
 geen tegenpraek: een stractien daer van levert ons Amster-
 dam op. Toen dien Prins daer was, zag men in alle gezels-
 chappen syne gezondheid drinken en de glazen over het
 hoofd op de straet groeyen, onder het onophoudelyk ge-
 roep: *lang leve Joseph!* en sommige vonden niet kwaelyk
 daer by te voegen: *dat hy onzen Vader worde.... Lang leve*
onzen Keyzer, enz. Die zelve volkeren leven nog en
 wenschen mogelykx meer als men zeggen kan nae eene
 omwenteling, die misschien niet verre van ons is.. Jaa
 men hoord hier by wylen opentlyk zeggen: wat zouden
 „ wy voor onze vryheyd, fryden; wyl ons daer van niets
 „ meer dan de naer gedagtenis van gebleven is: geen enkele
 „ schaduwe van vryheyd zien wy meer; wy konnen nim-
 „ mer ongelukkiger zyn...” (1)

(1) Maer om te toonen, dat myne Land-genoten, de Hee-
 ren Hollanders, niet allen van zulke inborst zyn, wil ik hier de
 volgende *glorieuze* Anecdote plaetzen.. Wetende dat'er in het
 land van Waes, in de Polders, omstreeks Antwerpen, enz. ee-
 nige duyzende Mannen Keyzerlyke Troupen slagveerdig lig-
 gen, heeft men de *prudentie* gehad van, zoo wel t'Hulft, te Sas
 van Gend als elders, de Wagten te verdobbelen, en Schild-
 wagten voor uyt te stellen. Een van die Voorposten te S... van
 G... deed over eenige dagen heel die plaats in wanorder staen...
 Men sloeg *alarm*; alles kwam tot defence, met schuppen, tan-
 gen, enz. de Philosphinen der Ministerische waarheyd ook?
 alles was op de been. Den Heer Dom... met syne beste Br... op
 syne schoenen, riep al sidderende: wat is'er; den vyand, stam-
 melden honderde stemmen: kloek aen, ernam hy; wel aen, ik
 zal... maer wagt, ik moet eerst *luka..*; dog den man was te zeer

Joseph II. te zeer verligt en in de staatkunde meer als Frederik, meer als iemand bedreven, heeft hem daer genoegzaam aen verwagt. Hy heeft de reyze door deze landen niet ondernomen om synen geest te vermaeken; maer om het spreekwoord eens te beproeven, 't welk zegt: *dat geen, of dien geenen, die men eens waerelyk bemind heeft, kan men nimmer haeten.* De Voorvaders van Keyzer Joseph hebben immers, zoo als wy reeds hebben aangemerkt, Graeven van Holland geweest. Keyzer Karel was immers Graef van Holland en *waerelyk bemind.* Philippus den I., den II. en den III., de laetste 3 opvolgers der graevelyke Kroon van Karel, wierden immers ook in den beginne *bemind*; en hadden sy genoegzaam beleyd gehad om hunne landen zelfs te regeren, sy hadden ongetwyffelt tot den hedigen dage *waerelyk bemind* en hunne erven Graeven van Holland gebleven. De strengigheyd en oplettentheyd van hunne eerste staetsdienaren, die sy gehoor en volle magt gegeven hadden, hebben de meyneedige Hollanders, doen wederspannig worden aen hunnen wettigen Souvereyn; dog hunnen haet was verdeelt en viel niet weynig op de staetsdienaren, ende wel byzondelyk op den Hertog van *Alba* Joseph, die de Historie en de inborst der Nederlanders genoegzaam kent, bedient zig ter goeder uer, op eenen zeer bekwaemen tyd, om syne eysschen met alle hope, jae met een vast betrouwen, op Holland, op de regtveerdige erffenis van syne Voorvaderen, te doen gelden, nu dat zelfde woeker-land, zoo als wy genoeg bewezen hebben, *te hueren of te koop is.*

Indien dan dat de inzigten van dien Vorst waerlyk op het bezit van de vereenigde Nederlanden, oft ten minsten

gepresseert, hy deed iets in syn Br.; het ging *furieus*; men zag niets dan lonten aensteken, naer suliken zoeken, kanonnen kuysschen, enz. De Schildwagten liepen overhoop en riepen: daer komen met duyzende vyanden: het is Peerde-volk, men ziet niet van het zand... Het was zoo, want het was eenen Schaep-herder, die eene kudde Schaepen naer de Stad dreef door het zand... *Dat is kloek, dat is wys, dat is dapper yn!* ...
ANAG.

op een deel der zelve, gevestigd zyn, kan men hier aen des zelfs goeden uytval niet langer twyffelen: eene innerlyke oneenigheyd verdeyld onze klyne magt in twee, waer van nog de helft in 't hert door Joseph overwonnen is.

Indien, zeg ik, dat dien Vorst heeft voorgenomen syne aenspraeken op Holland in-te-voorderen, is het te veronderstellen, dat hy alle noodige maetregelen reeds lang genomen heeft, om geen vrugteloze poogingen te doen. Dien Vorst, die tot den dag van heden niets vrugteloos ondernomen heeft, en welkers bedryven van geheel de wereld gekent, verwonderd en geprezen worden, zal geen straef van den glans, die hy reeds door syne *standvastigheyd*, syne *onveranderlyke voornemens*, bekoomen heeft, hier by verliezen willen.

Heeft hy niet, in minder dan vierjaeren, een onnoemlyk getal ervormingen in syne staeten ingevoert, waer van sommige meer zwaerigheden met zig sleepten, dan naerheden op een deel van Holland te leggen? ... Hy heeft om zoo te spreken, wonderen gedaen, waer aen men een oogenblik voor des zelfs verordeninge niet konde denken en waer van de uytvoering aen heel de wereld onmogelyk voorkwam ... Hy is *onverauderlyk*, hy is *standvastig* gebleven en heeft alle de zwaerigheden weten t'overwinnen en te behaalen. — Had men geloofst dat hy de Kloosters, die van hoogst des zelfs voorgangers waeren aengenomen, en welkers voet-stappen hy insloeg met de Privilegien, vrydommen, enz. van het land te beweeren, had konne vernietigen, zonder eenen geweldigen opstand te ondergaen? Hy heeft het egter gedaen: dit is eene waarheyd, en wel dusdaeniglyk, dat alle verligte het voor eene noodzaekelykheyd houden, en dat het heele gemeente zulkx zonder murmureren aenzag.

Maer zal, men my vragen, heeft dien regtveerdigen Vorst daer door geene onregtveerdigheyd bedreven? heeft hy tegen synen zoo dierbaeren eed niet gezondigt? Het is waer, op den eersten oogslag zou men daer over in twyffel raen; maer als men de zaek van wat nader aenschouwd,

zal men oogblykelyk overtuygd fyn, dat hy volftrekelyk tegen dien eed niet gezondigt heeft. Men wete dan, om dit seffens te begrypen, dat eenen Souvereyn, als hy zweert de Privilegien enz. van een land te handhaeven, dat hy dit maer zweeren kan voor zoo veel als dat die Privilegien met het algemeene welzyn van den staet over-een-komen. Van den oogenblik af dat eenen Souvereyn, naer een gestreng onderzoek, overtuygd is, dat zulke, of zulke Privilegien, zoo als men spreekt, schaedlyk syn aen't algemeene welzyn van den staet, mag hy die als eenen algemeenen en waeren vader vernietigen, of hunne kragt benemen. Daer-en-boven is nog de vraag, of de zaek der vernietiging van de kloosters voordien gedanen eed vatbaer is? ... Het kan fyn dat in dien tyd, dat de kloosters gestigt en aengenomen wierden, veel voordeel aen het algemeene welzyn te wege bragten, en het kan zyn, dat die nu in tegendeel daer aen schaedlyk of niet nuttig zyn.

Het is onnoodig dat ik my langer bezig houde, om te bewyzen, dat dien Vorst wonderen doet, syne wyze hervormingen, tot de minste toe, draegen daer blyk van.

Dit overstappende wil ik egter den toestand der politieke gesteltenis onzer landen eens naezien en daer uyt afleyden wat'er met ons te geworden staet.

Eene gezonde staatkunde voordert van ons dat de regenten der zeven vereenigde Landen eene zoodanige goede eendragt onderhouden als men zig voor kan stellen; dat sy alle het welzyn van het algemeene best bewerken, maer niet het welvaeren van eenige Provintien; dat sy spoedig en geheymelyk de zaeken beschikken, en hunne bevelen door de uytvoerende magt seffens en getrouwlyk doen uytvoeren; dat'er ten allen tyde eene gedagte oorlogs-vloote kan uytloopen, en dat de landtroupen voltalig en wel geoeffent zyn.

Alswanneer dat alles aldus ingerigt is, dan kan de Republiek haere Souvereiniteyt doen eerbieden; maer als jyft het tegendeel plaets heeft, dan moet sy den slagtoffer van haere laetdunkentheyd worden, en alles wat men haer aen het hoofd van een magtig leger vraegt offeren.

Het tegendeel heeft hier juyft en volftrektelyk plaats; want de regenten van den ſtaet zyn niet minder als eensgezind; alles word in langduerigheyd getrokken en blyft zoo geheym, dat men in de caffy-huizen gemeynlyk van dags te voren hoord vertellen wat de hooge vergaeding dags daer naer verhandelen en vaſt-ſtellen zal. Deze zee- en land-magt is tot het leegſte verval geraekt; de uytvoerende magt, den Stadhouder, die ſeffens de hooge bevelen zou moeten uytvoeren, is ſyne magt door de aſgunſtige Staeten troztelyk bedwongen geweest; zoo dat 'er ons niet meer is overgebleven van al dat geen dat onze conſtitutie en eene gezonde ſtaetkunde van ons afvoorderd, dan een ſmertende naer-ſmaek, dat het 'er voorheen geweest heeft, en, Godt geve jae! nimmermeer zyn zal.

In diën alderdroevigſten ſtaet, waer in wy ons bevinden, overvalt men ons van alle kanten, zoo als wy reeds gezeyd hebben, en geen voldoening konnende geven, word ons Land natuerlyker wyze *te hueren of te koop gehangen*. Maer, laet ons eens in 't kort de byzonderſte eyſchen der vremde Mogendheden agter-een-voegen, om te zien of het Land abſolutelyk moet verkogt worden en wie daer op het meeſte regt formeerd:

Engeland vraegt ſchaedeloos-ſtellinge van de geleedene ſchaden, door den laeſten oorlog veroorzaekt; Venetien vraegt het zelve over den Anbargo op hunne ſchepen en goederen alhier over eenigen tyd geleyt; Pruyſſen vraegt de ſchaeden en interſten, voor den Stadhouder, voor alle zulkdaenige ſchaeden die ſynen neef geledene heeft door de eeren, rechten en prerogativen van het Stadhouderlyk Huys ontnomen; Vrankryk heeft ſyne preſentien nog niet ingelevert voor ſyne gedaene dienſten in den oorlog tegen de Engeliſche, dog men mag onderſtellen, dat die preſentien ons een gedeelte van onze Ooſtindiſche volkplantingen koſten zullen.

Keyzer Joſeph vraegt ons in de XIV bekende artikelen 't ſlechteren der Forten op de Vlaemiſche en Brabandiſche grenſſcheydingen en het ontruymen der zelve, immers

den sleutel van onze voorheen gedugte en nu te hueren of te koop hangende landen ; een gedeelte van s'Hertogenbosch ; de te rug gaewe van Postel en alle de landen aen de Abdye van dien naem toekomende ; de Stad Maestricht ; het Graefschap Vroenhoven en deszelfs ommelanden in Overmaeze ; alle de schaeden en intresten , voorgesprooten door het niet afftaen van gemelde plaetsen , gelyk ook den opleg van de winst die'er syne Majesteyt haduyt konnen trekken , enz. daer-en-boven nog eene somme van f. 337642-6 die de Republieke aen verscheyde corpsen en particuliere van de jaeren 1709 tot 1746 is schuldig geworden : immers syne Majesteyt vraegt met andere woorden het openen van de Schelde , en den Sleutel , zoo als nog gezeyd is , van ons op *sterven liggende Republiek* , welkers land met geen onrecht iste hueren of te koopen , *terstond te aenveerden*.

Maer , zal men my mogelyk zeggen , het is niet genoeg voor Z. M. met *vraegen* , men moet zien of den Keyzer regt tot die pretentien heeft ? Ik antwoorde andermael met den mond van de meeste menigte onzer ingezetenen , dat dien Vorst veel te wys en te rechtveerdig om een voetslands of een duyts geld te vraegen , dat hem niet toekomt.

Daer-en-boven , dit is hier juyft de vraag niet ; 't schilt 'er weynig aen of wy zulks schuldig zyn of niet ; een verbael Proces aen het hoofd van 80000 mannen , juyft de helftmeer als wy'er konnen hebben , moet in zulk geval de zaak besliffen. Dit duld geen tegenspraek.

Het getal immers altoos op dien voet in de *regten* : als gy betrokken zyt over eenige pretentien , het zy reële of imaginaire , gy moet met gelyke magt en seffens tegen dienen , of gy krygt sententie by versteeking ; men pand uwe goederen en men hangt uwe *landen te hueren of te koopen*... Eylaes ! wat zal 'er ons nog geworden ? Veel goeds al Joseph II. den kooper , huerder of pander uwer landen word... Godt geve het !!!... Daerom !... *Respice finem* : aenziet het eynde.

LI. WONDERBAER GEZIGT.

Nihil tam judicio repugnat, quàm sine judicio discernere.
Demosthenes.

Een vonnis zonder oordeel stryken
Ter zelve tyd doet 't onregt blyken.

IN de lange Somer-daegen :
Liep een Kind school achter d'haegen
Het kost syn in't school niet stil,
Het moest loopen op den dril,
Het Springhaenen is gaen soeken,
Zoo in kanten als in hoeken,
Al syn sy heel gauw, en snel,
Evenwel het vangt hun wel.
Want het heeft naer groot verlangen,
Eenen grooten hoop gevangen
Maer terwyl het zit in't groen,
Wat het eenen Scorpioen,
Gy moet my, zeg't beest niet vangen,
Of gy brengt u in de prangen
Gy moet zien, wie dat gy rackt,

Eer gy lyveloos u maekt ,
 Ik wil u uyt jonst vermaenen ,
 Laet my vry , vangt maer Springhaenen
 Zoo gy my niet vry laet gaen
 'T is om uwen hals gedaen :
 Wilt gy my niet laeten loopen ,
 Gy den vank zult duer bekoopen ,
 Want ik ben een quade beest.
 Hierom moet ik zyn gevreesst ;
 Zyt gy wys , gy moet my myden ,
 Oft gy brengt u in groot lijden ,
 Vangt gy eenen Scorpioen ,
 Gy zult u maer hinder doen.
 Gy zult laeten hier het leven ,
 U Springhaenen ook my geven ,
 Gy zult houden niet een zier ,
 Want gy kent geen Siier uijt Mier ,
 Hier op roept den stouten lacker ,
 Gy zegt wel , gy maekt my wakker
 't Is my niet om u gedaen ,
 Laet my gaen , ik laet u gaen
 Ik wil u , en zal u spaeren ;
 Mag ik maer mijn vank bewaeren
 Ik begeer geen Scorpioen ,
 Ik hier spelen kom in't groen.
 Ik Springhaenen hier kom vangen ,
 Die ik zal in huyskens hangen ,
 Nu gy my zijt wel bekend
 Gy zult blyven ongeschent ,
 Had ik u gekent voor dezen ,
 Gy zoud noyt gevangen wesen ,
 Maer nu ik u kennen mag ,
 Gy maekt my een groot ontsag ,
 Ik en zal u noyt meer quellen ,
 Nog my tegen u gaen stellen :
 De Springhaenen blyven myn ,
 En wy zullen vrinden zyn ,
 Leert hier niet de beste stroopen ,

En de quaetste laeten loopen:

*Want gy brengt u in 't verdriet,
Als aen goede leed geschiet.*

IN dit voorworp beoogen wy, hoe voorzigtelyk eenen Regter moet voortgaen in het besliffen en Vonnis ftryken der zaeken; hy moet hier in alle omftandigheden te raeden gaen; zien oft de zelve plaets konnen grypen in den befchuldigten oft niet; oft de bewyzen oft aenleggers genoegzaam geloofbaer zyn ende ofte men buyten dit den perzoon om zyn gedrag fterk verdagt zoude mogen houden: deze ende meer andere dienen dan van eenen Regter rypelyk overwogen, op dat fy de Springhaenen van de Scorpioenen onderfcheyden en niet uytmeten als den Jongeling; dat is, op dat zy de belooninge van het goed, en de beftrafing van het kwaed te gelykelyk wel geplacet doen gelden, oft anders meten fy uyt als de ondankbaere Staeten der vereenigde Provintien; die ten allen tyde hunne weldoenders met de alderzwacfte onderdrukkingen hebben beloont: buyten de nabuerige Mogentheden ende andere belang-hebbende, die dit hebben beproeft, hebben hunne eygen lands-kindren dit gruwel-daediglyk onderftaen; getuygen fy hier van den agtbaeren Gryzaet, van *Oldenbarnevelt*; het moordadig fchavot, opgeregt voor de Gebroeders *De Wit*, en meer diergelyke, die wy om de kortheyds wille voorbygaen: fy hebben de vermaeningen van den Scorpioen, hunne welpeyzende Princken, niet in agt genomen als den Jongeling; maer hunne verdoolde wegen zyn fy blyven inftaegen, waerom fy tot boete van hunne bloed-dorftigheyd ende wreedaerdigheyd, de voorzeyde plaegen door den Scorpioen, met regt ende tot wel-bevallinge van een-jeder zullen beproeven.

LII. WONDERBAER GEZIGT.

Fatuus statim indicat iram suam : qui autem diffimulat injuriam , callidus est. *Prov. 12.*

*Te haest in gramschap zyn is wis het werk der gekken ;
Maer die verstandig is , weet die wel te bedekken.*

DEn Leeuw vergramt en heel ontsteld
Loopt over berg , in bosch , en veld :
Hy briefcht van spyt hy toont zig wreed
Hy wreken wilt , zoo't schynt syn leet :
Hy roept my is groot leet gebeurt ;
Wie ik zal zien zal zyn verscheurt ;
Ik zal gaen toonen met'er daed
Hoe verr' de magt van Leeuwen gaet.
Wat beest my eerst ontmoeten zal ,
Het sy op berg , in bosch oft dal ,
Zal van myn klauwen syn gevat ,
Ik zal niet zien naer dit , oft dat ;
Dat my myn Moeder tegen kwam ,
Ik zoud haer sleuren als een lam ,
?Is even veel wie dat ik vind ,

Myn

Myn razerny heeft my verblind ;
 Hierom ik zal zien niemand aen ,
 Myn klauwen niemand zal ontgaen.
 Als dit de Geyt van verre hoort ,
 En ziet dat Leeuw is heel verstoort ,
 Sy loopt te rug , fy ruymt de baen ,
 Sy derft niet langer blyven staen ;
 Sy zegt met vrees den Leeuw is fel ;
 Hy maeken zal een droevig spel.
 Syn wreede magt kan doen veel kwaed ;
 Wie is zoo kloek , die hem weerstaet ?
 Syn magt veel dieren deeren zal !
 ô Waer ik niet in dat getal ,
 Hy magtig is en gram daer by ,
 Nu kan hy spelen syn party ;
 Hy om syn magt van ider beeft ,
 Gevloten word , gehaet , gevreeft ;
 Maer nu hy ook is't samen wreed ,
 Zoo kan hy doen veel kwaed , en leet ;
 Met synen kop hy voort zal gaen :
 Maer niemand kan hem wederstaen.
 Dat hy eens zag naer den Dolphyn
 Hy zoud zoo wreed , en straf niet zyn ;
 Die is de menschen vrind in nood ,
 Die helpt de menschen uyt de dood ,
 Die draegt de menschen door de zee ,
 Die zet de menschen op de ree :
 Die is heel zoet , en zagt van aerd
 ô Waer den Leeuw met hem gepaert :
 Want magt en gramschap voegt niet wel ,
 Dat baert de menschen grauwzaem spel :
 Zoetaerdigheyd gevoegt by magt
 Maekt alle Vorsten hoog geagt ;
 Maekt hun van alle man bemind
 Maekt dat met vlyt hun ider diend :
 Maekt dat floreert hun volk , en land
 Maekt dat de deugd houd haeren stand ,
 Maekt dat sy hebben peys en rust ,

Maeckt dat hnn volk in hun heeft lust,
 „ Als magt en gramschap syn by een,
 „ Dan helpt geen bidden oft geweene.
 Hierom een Vorst moet syn bedaert,
 Dan is syn volk en hy bewaert.

DEzen grammoedigen Leeuw leert ons opentlyk, hoe eenen magtigen Vorst gehaet word, als hy te gouw in grammoedigheyd uytvalt; daer in tegendeel eenen zagtmoedigen bestierder van een iegelyk geëert ende bemind word: deze twee syn ons naektielyk voor gesteld in de vereenigde Stacten en den hoog-loffelyken Vorst, Josephus; deze door hunne troefche, wreede ende hartmekkige regeringe, hebben op zig, niet alleen den haet van alle vremdelingen, maer zelfs van hunne eygen onderdaenen getrokken; daer in tegendeel den verligten Josephus door syne leydzzaamheyd, zagtmoedigheyd ende minnelykheyd, alle de herten heeft weten te winnen, jae zelfs van hunne eygen onderdaenen: wat ontbreëkt hem dan nog, om u gelykelyk op eenen oogwenk te verderven? Dit is immers in syne magt; maer neen, hy wilt u eerst met schaem-rood overdekken, en u doen opmerken, hoe zoo ontsaggelyken Vorst, die'er van is voortgesproten, met syne ondankbaere en afgevallen onderdaenen alle leydzzaamheyd oefsent, om te beproeven oft sy van hunne verdwaaldheyd zouden afgaen; daer in tegendeel de gene, die slegts van verkens hoeders en borstelmaekers syn voorts-gesproten, met alle verwaendheyd hunne grammoedigheyd uyt en byster op de onderdanen wreken: neen grooten Vorst, nu word het tyd; het is u bekend, hoe haestig sy zyn om wraek te nemen en hoe sy geen de minste bermhertigheyd toonen; waerom hun dan ook nog langer geduld?

LIII. WONDERBAER GEZIGT.

Temporibus cautus semper servire memento *Phocylides.*

Die zig te voegen weet na tyds omstandigheyd,
Gebruykt in al syn doen zeer veel voorzigtigheyd.

VAn het Peerd kwam op den wagen
Een stout Vliagsken zonder vragen
Het word trotsch en heel verbleyd,
Om dat het zoo deftig reyd.
Als de Peerden syn aen't loopen,
Reyft daer stof om hoog met hoopen,
Ik hef op, roept sy, dit stof,
Hier op draeg ik roem, en lof.
Ziet eens wat ik al kan macken,
Ik de Zon haer licht doen stacken,
Ik maek dat den dag word nagt,
Hier uyt kont gy zien myn kragt.
Men zag eerst der Zonnen luyfter;
Maer door't stof maek ik hem duyster:
Ik maek dat oog, zee en veld,
Word met duysterheyd gekwelt,

Als de Peerden dit al hooren ,
 Willen fy de Vlieg verfmoooren ,
 En fy roepen al gelyk ;
 Dat de Vlieg rold van den dyk.
 Dat-ze valt in duyzend stukken ,
 Want fy komt ons Faem verdrukken ,
 En fy fchryft haer toe ons eer ;
 Dat fpyt ons , dat doet ons zeer ,
 Stoute pry ! brilt van den wagen ,
 Oft wy zullen met u jaegen.
 In een gragt , oft diepe floot ,
 Om dat gy u maekt zoo groot
 Vliegt , ten Meulen , als't zal waeyen ,
 Zegt dan ook dat g'hem doet draeyen.
 't Kan ook fyn van u gedaen ?
 Want gy doet den wagen gaen ,
 Om dat gy hebt hoog gezongen ,
 En gemaekt veel kromme fprongen ,
 Met ons fteerten al gelyk ,
 Waeyen wy u af in't flyk .

DEn handel van deze Vlieg op de Peerden , fchetft
 ons behaegelyk af , de vereenigde Provintien , die
 even als de Vlieg ten allen tyde behaegen gefchept heb-
 ben , om zig een anders manhaftigheyd toe te fchryven ,
 alzooy fy uyt zig zelve geene bezaeten : de Peerden ver-
 toorn worden over deze verwaendheyd , zwoeren de
 Vlieg te verdelgen ; het zelve doen ook alle de Mo-
 gendheden van Europa ten opzigte der vereenigde Pro-
 vintien , en dit op eene doornufte weyze , om den bi-
 lans in Europa in evenwigigheyd te houden : het is
 wel natuerlyk , dat het bekomen der Vrye Vaert en der
 plaetzen van Staeten Vlaenderen en Brabant , den Key-
 zer ver' te magtig zoude doen worden ; Pruyffen zoude
 dit met geen goede oogten befchouwen , daerom zal
 men aen dezen afstand doen van gansch Gelderland ; om
 Frankryk nu te vergenoegen , zal den Keyzer de regt-eyf-
 fchingen die hy heeft op Zwitserland , langs den kant van

den Keyzer *Rudolphus*, aen het zelve afstaen; Vrankryk zal hier van dan het grootste gedeelte met zig slepen, en het klyn overig zal aen Sardienien worden toebevezen; Engeland nu, zal eenige bezittingen van hun bekomen; benevens den Keyzer, Vrankryk, Rusland en Pruyssen in de Oost-en-West-Indien; maer wat nu met Prins *Willem* gedaen? Die zal men oft Koning van Batavia, oft wel Graeve van Holland maeken; dog het laeste is het waerschynelykste, en aldus zal den Hollandschen Kaes zoonouw verdeylt worden, dat'er niets zal overschieten voor de Staeten, des zelfs voorige bezitters; want als ieder het syn zal hebben, zoo zal'er voor den boozen en onregtveerdigen niets overig blyven, en met regt; dus zal ieder Mogendheyd zig na de tyds-omstandigheyd schikken, om allen onheyl te vermeyden, ende eene genoegzaam voordeelige verdeylinge te doen, zonder bloedstorting.

LIV. WONDERBAER GEZIGT.

Ubi fortunæ majores, ibi & superbia.
 Waer is veel goed, Daer is hoogmoed.

IN de wey den Muyl krygt klaver,
 In den Stal den sak vol haver,
 Hy word dertel opgevoed,

Hierom word hy hoog van moed ,
 Hy wilt aen het Peerd niet wyken ,
 Hy wilt met den prys gaen stryken ,
 Hy wilt syn als 't Peerd , geagt ,
 En hy sloft op syn gestagt ,
 Ik , zegt hy u niet wil myden ,
 Ik , als gy zoo snel kan rijden
 Mijnen vader was een peerd ,
 Kloek van lijf , en schoon van steert .
 Mijn groot-vader was voor dezen
 In het hof zeer hoog geprezen :
 Want vol peirels was syn maen
 Hy een toom van goud had aen .
 Dit en kan het Peerd niet hooren ,
 Van een beest met lange oiren :
 Hierom heeft hy dezen Muyl ,
 Uytgemaekt als eenen uyl ,
 Wilt gy u zegt hy , zoo prijzen ;
 Gy moet ook u daeden wijzen :
 Gy moet loopen , als een peerd ,
 Oft gy zijt geen haver weerd ,
 Hoort hoe de trompetten steken ,
 Sa loopt mede over beken ;
 Hoor gy niet de trommel slaen ,
 Gy door dik en dun moet gaen ,
 Gy moet swaere lasten draegen ,
 Gy u lyf in't velt moet waegen :
 Zoo gy hebt u Ouders aerd ,
 Moet u lyf niet zyn gespaert ,
 Gy moet kloek zijn , en niet beven :
 Als gy waegen wilt u leven :
 Gy moet vreesen slag , nog stoot ,
 Gy moet loopen in u dood ,
 Als den Muyl't peert zoo hoort spreken
 Is hy schier van vrees besweken ,
 Hy heeft tot den kryg geen lust ,
 Hy blijft liever 't huijs gerust
 Ik zegt hy , heb my mis-grepen
 Ik was bot , en niet gestepen :

Ik ben van een klein geslagt
 Ik my van den Oorlog wagt
 Als ik my wel gaen bepeijfen,
 Mij en dient geen lastig reijfen,
 Mijn patroon een Ezel was,
 Ik geef van den Krijg den bras,
 Leert hier niet u hoog verheffen,
 En een ander overtreffen,
 Als gij zijt in hoogen staet
 Want u dempen kan groot quaet.
 Peijst eens wie gij waert voor dezen,
 Gij en zult zoo trots niet wezen
 Als gij leed en hinder lijd,
 Dan weet gij eerst wie gij zijt.

DEze saemenhandeling tusschen het Peerd en den Muyl, zal niet onmisgrepen aentoonen den hoogmoed en de verwaendheid der Heeren Staeten; sy hebben even als den Muyl het Peerd beschimt, hunne doorlugtige Princen van het Huys van Oragnien; sy beelden zig in, dat de onsfaggelyke middelen en overvloedende rykdommen die sy bezaeten, hun boven de zelve deden uytmunten; maer als sy van den welkundigen redenaer gevraegt worden, uyt wat stam sy syn voortgesproten; zoo zullen sy even als den Muyl, wanneer hy dit van het Peerd wierd voorgeleyd, hunne verwaendheid met schaem-rood bedekken, voornamentlyk als het Peerd, de bezaedigde brynen, hun zullen voorflaggen, dat sy van ezels afkomste zyn; dat is, van slegt verworpen volk, en dat zig door geweldnareyen, rooven ende bloed-vergieten in vroegere Eeuwen heeft aenzienvlyk gemaakt, ende dat sy inderdaed nog maer tot een Muyl-ezel syn opgebeurt; dat is, dat sy tegenwoordig mogelyk wel een beter en luyfterlyk gemoed bezitten als hunne Voor-vaders; dog dat sy altyd nog des zelfs Bastaert-aerd houden, even als den Muyl dezen van den Ezel heeft ingezogen; sy zullen gewis op deze voorflaggen zig als den Muyl verduyken en genoegzaam by hun zel-

ven bekennen, dat dit de waarheyd is, en diensvolgens dat het geensints te verwonderen is, dat sy van een ider gehaet worden; zoo dat op hun zeer wel toepast het gene van hun *Crampius* zegt:

*Majorum quisquis primus fuit, ille suorum
Aut sartor fuit, aut illud quod dicere nolo.*

Dat is:

Uyt slegte volkje spruyt het Staeten edel bloed,
Die nu syn soo verwaend in't stoffen op hun goed;
't Was lapper, beul oft iets, het geen ik niet wil noemen
Daer zig het Staeten rot geduer'g durft op beroemen.

LV. WONDERBAER GEZIGT.

*Qui malè agit, odit lucem. Joan 3.
Die kwaed verrigt, Die haet het licht.*

IN den nagt den Uyl vliegt vry,
Om te plegen dievery;
Hy vervloekt het Sonne ligt,
Want dat krenkt hem syn gefigt.
Als de Son is onder d'aerd',
Hy met rooven spys vergaert:

Hy

Hy eens lang gevlogen had,
Maer hy had niet op-gevat;
Op het lest hy ziet een proy,
Die versteekt haer in het hoy,
Hy blyft zoeken langen tyd,
Maer den vogel is hy quyt:
Ziet terwyl hy heftig zoekt,
Komt de Son, die hy vervloekt:
Nydig ligt! benyd gy my,
Dat ik speel hier myn party?
Om dat gy my vroeg verrast,
Kan ik worden aen-getast:
O gy boosen Dagenraet!
Gy komt hier tot myn verraed.
Hier kan komen eenen Boer,
Die my op-snapt met syn Roer:
Hier kan vliegen eenen Valk;
Want sy syn my veel te schalk.
Ik weet wel, al ben ik bot,
Dat den nagt my dient, en't kot,
Ik bevryd ben, als ik schuyl,
Want men steekt altyd naer den Uyl,
Hier op kwam de Son al voort,
En gaf hem dit schamper woord;
Ik ten hoogsten ben verblyd,
Dat gy myn schoon ligt benyd;
Want gy maekt u zelve vuyl,
Gy zyt eenen botten Uyl:
Gy met scheele oogen ziet,
Dat aen d'aerde deugd geschiet.
Gy het duyfter mint, en zoekt,
Maer den luyfter gy vervloekt;
Gy den luyfter vinnig haet,
Want in't duyfter brouwt gy kwaed
In het duyfter vind gy rust,
En in rust vind gy geen lust,
In den nagt als ider slaept,
Gy naer ander vogels gaept.

Gy hebt grooten pik op my ,
 Want ik floor u dievery :
 Als het licht op d'aerde stapt ,
 Word gy op den roof betrapt .
 Die wel doet , haet niet het licht ,
 Maer is bly om mijn gezigt .
 Ander vogels syn dan bly ,
 En sy staen al op met my .
 Maer als 't licht niet meer en schynt ,
 Ider vogel dan verdwynt :
 Als ik kies de neder - kuff ,
 Ider vogel neemt syn rust .
 Geenen vogel is u maet ,
 Om dat gy het licht versmaet .
 Ziet sy komen al op u ,
 Hier med'zeg ik u adieu .

DEze klagt-reden van den Uyl tegen de Zonne ,
 verbeeld ons de Staeten der vereenigde Provintien ;
 die , even als den Uyl , het licht haeten , om dus gevoe-
 gelyker hunne partye te speelen : door de Zonne word
 afgeschetst den verligten Josephus , en door haere ver-
 liggende straelen des zelfs schrandrheyd ende welpey-
 zendheyd , daer hy syne regtveerdige eyfchen mede wilt
 hand-haeven ; de Staeten konnen dan als den Uyl , om
 hunnen slegten handel , dit licht niet gedulden ; sy agter-
 volgen het met zwaere schimpingen en bittere lasteringen ,
 dog al om niet ; hoe meer sy in de weer zyn , hoe meer
 hy hun komt te naederen , als de Zonne met haere straelen
 den Uyl dede , en eyndelyk spreekt hy hun als de Zonne
 aen : waerom , roofagtig ende ongetrouw volk , haet en-
 de verstoet gy my ? Waerom lastert gy uwen wettigen
 heerschappuy-hebber ? Waerom duld gy geene gerechtig-
 heyd ? Gy volgt steeds den Uyl , om dat gy b'oocht , dat
 ik allen uwen schelmen handel zal aen den dag brengen ,
 dat ik alle de andere Mogendheden deel zal geyen van
 uwe bedriegereyen , en diens-volgens hun zal opstouwen
 tot regtveerdige wrack , zoo ten hunnen opzigte , als

ten opzigte hun'er beledigde onderdaenen; want alle Mogendheden vergenoegen zig in de regtveerdigheyd, en beminnen het Zonne-licht, daer gy alle, haeters van't zelve, uwen diefagtigen aerd den vollen toom geeft; ziet sy staen alle veerdig om u te verderven, en die uwen ondergang beoogen naederen tot u, om dat sy de regtveerdigheyd beminnen; zoo dat gy in uwe verderffenisse te spaede de woorden van den *H. Bernardus* zult waer-nemen als hy zegt: *Melius est parum cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate.*

Dat is:

In 't kleyn dat men met regt bezit is meerd're rust,
Als dat gy tegen regt hebt alles dat u lust.

LVI. WONDERBAER GEZIGT.

Serius aut citius sequitur sua poena nocentem. Horatius
De wraek, hoe wel met traege stappen,
Gewis zal eens den schelm betrappen.

VOs zoekt kans om te geraeken
In Lis-boerens Hoender-kot;
Maer hy weet niet, wat te maken,

Want s'nachts is daer op het Slot
 Evenwel hy heeft vernomen ,
 Dat hy door een open gat
 In het Hoender-kot kan komen ,
 Om te rooven al den fchat
 Maer hy kan door 't gat niet springen
 Hy is groot , en 't gat is kleyn ;
 Om dat hy zig in moet wringen ,
 Krygt hy hier en daer een bleyn ;
 Hierom wenscht hy 't gat wyt open ,
 Om te myden ongemak :
 Als hy was door 't gat gekropen ,
 Hoort hy , dat hem volgt den Brak ,
 Maer nu gaet hy anders zingen ,
 K'wensch , dat 't gat veel klynder waer ?
 Geenen Hond zou my bespringen ,
 Niemand zou my volgen naer .
 Hier begint den Brak te bassen ,
 Maekt u weg gy kiekendief ;
 Wie zal't u al kunnen passen ?
 Gy wilt t'al tot u gerief ,
 Om niet van u huyt te laeten ,
 Wenscht gy eerst een open gat ;
 Maer gy 't open gat gaet haeten ,
 Als gy vreesst te zyn gevat .
 Gy doet als de zotte menschen ;
 Want gy weet niet wat gy wilt ,
 Wit , en swert gy t'saem wilt wenschen ;
 En u wil is noyt gestilt ,
 Gy dit gat wenscht toe , en open :
 Toe , om niet te syn betrapt ;
 Open , om gauw uyt te loopen ,
 Als gy hebt een Hoen gefnapt .

DEn Vos die nu langen tyd den schelm hadde ge-
 speelt , ende het een Hoender-kot voor ende het
 ander naer gerooft hadde , geeft een klaer denkbeeld van
 de vereenigde Staeten : deze hebben als den Vos den

enen voor en den anderen naer weten het fyne af te
 fraeven, zoo als hier voren meermaels is angetoont;
 het welk altyd met goeden voortgang geschiede, zoo
 lang tot dat sy eyndelyk wat grootere hinderpaelen heb-
 ben ontmoet, even als den Vos, de welke hun insge-
 lykx geene klyne blynen veroorzaekten; want den ge-
 trouwen brak lag op den loer, die het alles naespeurde;
 de blynen die sy hebben bekomen van den roof, syn
 hunne eygen euveldaen; de overtuyging van hun ge-
 wisch en de schandvlek, die sy ten allen tyd hebben
 moeten dragen en die hun nog geduerig word voor-
 gelegt: nu sy als den Vos merken, dat de zelve ont-
 dekt syn door den getrouwen brak, door de onderdanen
 van den grooten Monarch, wenschten sy de zelve
 nier bedreven te hebben, ten opzigte van de wraek die
 sy over zig beoogen; dog langs den anderen kant deze
 wederom wat ter zeyden stellende, zoudt het hun spey-
 ten dit naegelaeten te hebben, ten opzigte van den grooten
 buyt die sy hebben ingezaemelt; zoo dat sy, even
 als den Vos, dan het een en dan het ander begeeren
 volgens de gesteltenis der zaeken, en dus zoeken sy,
 dan door het voortgaen in hunne grouweldaeden, dan
 door het galgen berouw, het te houden draeyen als den
 Vos, men mag dan op hun met regt toepassen de
 woorden van *Plinius Junior*, als hy zegt: *Multi sanam,*
conscientiam pauci verentur.

Dat is:

Niets vrees men meer, als schaed' in d'eer;

Maer voor de schaë van het geweten

Word alle zorg en vrees vergeten.

LVII. WONDERBAER GEZIGT.

Quidquid patimur, patimur justè; ergo semper injustè
conquerimur. *S. Bernardus.*

’t Is regt en redelijk dat wy deez’ straffen dragen;

’t Is onregt dat wy dan hier over willen klagen.

DEn Vos zwom over een rivier,
Hy had in’t zwemmen groot plaasier,
Maer naer geluk komt tegenspoet;
Aen kant dryft hem den snellen vloed,
Daer blyft hy steken vast in’t slyk,
Hy kan niet klimmen op den dyk.
Terwyl hy plonst, en roept, en hygt,
Hy op syn rug veel muggen krygt,
Die steken hem tot op het been,
Een ongeluk komt noyt alleen.
Den Egel zag dit treur-spel aen,
En riep: ik wensch U by te staen:
Ik U hier uyt niet helpen kan;
Die hulp moet doen een sterken man;
Maer ik kan maeken, dat den rug

Niet meer gevoeld de minste mug.
 Zegt maer, oft uw myn dienst behaegt,
 Zoo zyn de muggen haest verjaegt.
 Vos roept: ik dank U van uw dienst;
 Want van uw dienst krygt ik geen winst;
 Maekt gy voor maeger vliegen plaets;
 Zoo word' op 't leest ik heel melaets.
 Gy wilt my helpen van kleyn druk,
 En helpen aen meer ongeluk;
 Dees muggen zyn van zuynen vol;
 Sy hebben niet een ydel hol,
 Sy steken my niet meer zoo styf;
 Laet hun dan zitten op myn lyf.
 'T is beter dat ik hun dan houw,
 Eer dat ik kryg nog meerder rouw:
 De volle muggen doen kleyn pyn,
 Maer maeger vliegen erger zyn.
 Wierd ik dees volle muggen kwyt.
 Ik kreeg in plaets meer leet, en spyt,
 Ik wierd van vliegen hard gegroet,
 En schoon gemaekt van al myn bloed.
 'T is best, dat ik dit onheyl draeg,
 Als dat ik kryg een grooter plaeg.
 Hierom ik uwen raed af-schaf,
 Eer gy my raept de vliegen af.

DEn Vos, die hier geduldig wilt lyden het steken van de Muggen, uyt vreeze van veel erger uyt te meten, als hy den bystand van den Egel zoude aenveerden, die genoegzaam wilt, dat hy met regt en reden deze plaegen leydde, kan tot een regeltugtig voorbeeld dienen aen de vereenigde Staeten, die nu door hunne eygen pligtigheyd in de onderdrukkinge gesteld zynde mogelyk van den eenen oft anderen sinnen Vos ende eygen belang zoekenden Vorst, zullen eene hulp-reykende hand aengeboden worden; maer willen sy wys en welgeraeden zyn; dat sy dezen van de hand-weyzen, even als den Vos den Egel dede; want nu weten sy

zeker wat sy zullen leyden; wat sy moeten gemiffchen ende afstaen, ende ook dat onzen regtmaetigen Keyzer niet verder wilt aandringen, als op fyne geregtigheyd; dit klyn verlies zal hun gewifch zoo sterk niet meer fmerten, alzoohet gene men lang voorzien heeft zoo hard niet valt als iets, dat zig onvoordagt voor het oog wend; boven dien hebben sy ten allen tyde genoegzaem ondervonden in andere, dat geene ongeregtigheyd kan beklyven, en dat het goed 't welk ten onregt befeten word eyndelyk dog altyd wederkeert tot den wettigen erfgenaem; wat wilt hun dit dan pynelyk vallen, en waerom zouden sy een onzekere hulp tot grooter verderf aenvatten? als sy nu door eygen belang zouden worden bygeftaen door een tweede partye, zoo zoude den dezen hun als vriend bedektelyk pluymen, terwylen den Keyzer door magt en geweld fyne geregtigheyd zoude doen gelden: wilt gy dan wel geraeden zyn, Hollander, volgt het voorbeeld van den Vos naer; leyd verduldig, alzoohet thienmael meer verdient hebt, en peyft dat gy vermetentlyk met de voeten getrappelt hebt de woorden van den Zaligmacker zelve, als hy zegt: geeft Godt dat Godt toebehoort, ende den Keyzer dat het fyne is. In alle beyde hebt gy trouweloos geweest; waerom zoud gy dan byder straffen ontvlugten? Neen, Hollander, bereyd u vry tot de zelve met geduld, en overweegt al zugtende de woorden van *Ovidius*, als hy zegt;

Vincula dura magis ludantia crura fatigant,

Et tandem levent, quod bene fertur, onus.

Dat is:

Wanneer 't misdaedig hert met druk is overlaeden,
En trooft en hulpe zoekt voor 't heelen syn'er kwaeden;
Al is 't dat droefheyd 't zelf nog zoo zeer overstelpt
Geduld, den middel is, die het hier best in helpt.

LVIII. WONDERBAER GEZIGT.

Quem sæpè transit casus, aliquando invenit. L. Ann. Senec.

Die met ligtvaerdigheyd tgevaer durft onderstaen,
Men ziet hem menigmael in het gevaer vergaen.

IN den Winter, als de daegen
Kort zyn, en de wegen kwaed,
Is den Voerman met zyn waegen
Blijven steken in de straet,
Al is hy van kloeke leden,
Hy blijft zitten als een wulp,
Hy geen arbeyd wilt besteden,
Hy roept Hercules om hulp:
Hy sijn zwaer gelaeden Ossen
Niet onlast van 't zwaerste pak,
Liever als hy hun zou lossen,
Lijd hy al dit ougemak.
Als den nagt begint te vallen,
Word hy korsel, en hy vloekt,
Dat den droeskop haelt ons allen;
Want men krygt niet, dat men zoekt:

II. Deel.

T

Blyv' ik dezen nagt hier steken
 Zonder bystand, en alleen,
 Ik zal dat op d'Offen wreken,
 En hun breken hals en been.
 Als hy is vermoeijd van raezen,
 Geeft hy niet als zugt op zugt;
 Maer terwijl hy speelt den dwaezen,
 Hoort hy in de logt gerugt.
 Hercules komt hem bekijken,
 Want hy speelt den luyen kwant
 Hy roept, gy moet vast hier blijven,
 Stelt gy niet te werk uw hand:
 Zou den wagen los geraeken,
 Gy moet sieken d'hand daer aen;
 Dan zal mijnen bystand maeken,
 Dat den wagen voort zal gaen.
 Maer wilt gy uw hand niet roeren,
 Hy zal blijven vast gezet,
 Gy zult hem van daer niet voeren;
 Al doet gy een lang gebed.

DEzen handel van den Voerman, scheidt ons zeer
 wel af dien der vereenigde Provincien; sy hebben
 eerst met tegenpreutelen ende stoutighejd den gedug-
 ten Vorst Josephus willen bewegen tot een verdrag-ma-
 kinge; dit hun niet gelukkende begonnen sy door schoone
 woorden en vlyeryen; maer al om niet: hy geeft hun
 met Hercules voor antwoord; als sy geen hand aen het
 wiel steken, dat de zaeken onvereffent blyven; dat al den
 uytstel, de klagt-reden en de looze treken die sy in het
 werk stellen, vrugteloos zyn; diens-volgens willen sy
 tot een gelukkig oogwit geraeken ende hunne verderf-
 fenisse ontkomen, zoo moeten sy voorzeker de hand aen
 het wiel slagen, ende den waegen helpen uyt het slyk
 heffen; dat is: sy moeten voor eerst alle bedenkelyke
 middelen in het werk stellen, om de getergde goed-
 hejd van den hoog agtbaeren Vorst door ontschuldige
 ende onderwerpingen te bewegen tot medelyden; dan

moeten sy gaen overwegen al het geene sy zoo grootte reekx van jaeren van hem en syne Voor-ouders bezitten; hier over moeten sy hun misdæd bekennen, en alle deze Grond-gebieden hem wederom aanbieden, met alle de agterstellen en schaë-vergoedingen die het Huys van Oostenryk heeft geleden door deze onregtveerdige bezittingen der vereenigde Provintien, eneyndelyk al zugtende met oodmoed aen den grooten Vorst verzoeken, dat hy dog syne genaede gunnende oog op hun arme koek-freters zoude gelieven te slagen; op dat hy hun zoo verre gelieve te behouden, dat sy niet teenemaal zouden verdelgt worden; maer zoo niet, zoo zullen sy als den Landman uytmeten; den waegen zal in de Moerensch blyven steken, ende allengskens al dieper en dieper verzinken, om diefwil dat den roof en buyt, die hy gelaeden heeft, zwaerder weegt dan de aerde zelfs, die den zelven moet dragen; dan zullen uwe onregtveerdige landen ontbloomt worden van alle die blykteekens van uwe vorige gruwelæden; gy zult ten spot gesteld worden van uwe vyanden, en gy zult van uwe Huysgoden (uwe onregtveerdige schatten) ontbloomt worden, die men onder hun zal verdeylen, om dat sy een boosaerdig ende diefagtig volk van de burgerlyke saemealevinge hebben weg gerukt; daerom peyft wel op de woorden van den *H. Hieronymus*, als hy zegt: *Sicuti necessè mori, ita vobis necessè pati.*

Dat is:

Gelyk het zeker is, dat sy eens sterven moeten;
Zoo is het zeker, dat s'hun onregt zullen boeten.

LIX. WONDERBAER GEZIGT.

Si vis pacem, para bellum. Cicero.

Al die den oorlog wilt vermayden,
Moet zig ten oorlog vroeg bereyden.

TWild-swyn gaet aen een steen sijn botte tanden slypen,
Om als 't den nood vereyft den vijand aen te grijpen:
Het maekt in tijd van Peijs hem tot den stryd gereet
Want als den Vijand komt, bereijd men zig tot leet
Dat staet den Vos niet aen: hy roept, slijpt gy uw tanden
Den oorlog is gessift, 't is peijs in onze landen,
Gy slijpt die zonder nood, gy zijt een zotte beest,
Om dat gy oorlog zoekt, en zonder reden vreesft,
Wie is'er die U dreijgt? wat vijand komt U tergen?
Wie heeft U leed gedaen? wie wilt U oorlog vergen?
Gy kont gaen waer gy wilt, in Velden, Bos of Dal
Niemand deiren zal, gy gaet vry over al
'T is noodeloos gedaen, dat gy nu slijpt uw' tanden
'T schynt dat gy haet den peijs, en wenscht om harde handen;
Gy toont met dit geslyp, dat gy bloed-gierig zyt,
Om dat gy wapent U op onbekwamen tyd.

Hier tegen roept het Swyn , hebt gy verstand van spreken
Weet gy wel wat gy zegt waer mag u wijsheid steken ?

Gy zyt Vos met'er daed en loos alleen met naem.

Men moet eer stryd begint , tot stryden zyn bekwaem
Als met gewelt op U , den vyand komt geloopten ;

Dan is het geen tyd , om wapens te gaen koopen :

Als in slag-order staet des vyands magtig Heir ,

Wilt gy dan uijt den hoek gaen haelen krijs-geweer

Zijt loozer , dommen Vos ; Want t'is dan ongelegen

Als men nu vechten gaet , te haelen spies of degen

Wanneer den Vijand komt gewapent voor U staen

Hebt gy geen krygs-geweir , t'is dan met U gedaen

Hierom al is het peijs , ik moet op oorlog denken ;

Ik maak my wel gereet ; want toezien kan niet krenken

Als gy in peys verstapt , gy maekt uw vyand sterk

Hierom noyt ledig zyt , maer geeft U altyd werk.

DEze algemeyne zinspreuk van Cicero , heeft men ten allen tyde zien plaets grypen ; want hoe grooter en hoe kostbaerder van ouds de voorbereydzels waren van den kryg , hoe meerder men begon op den peys te denken : zoude men in deze omstandigheden wederom de zelve gevoelens niet mogen houden ? Ik vermeyne van jae ; want de vereenigde Provintien dagelykx beschouwende de zwaere bewegingen der Oostenryksche legerbenden , beginnen van angst te daeveren : sy hebben ook aenzienelyke beschanfingen opgemaekt ; hunne kryg-benden voltallig gesteld , ende men heeft alle mogelyke zorge aangewent tot des zelfs aenwerving : sy waeren gelyk aen de sparten , die met een handvol volcx den grooten Alexander wilden tegenweer bieden , jae zoo het schein , wilden sy hem te vuer en te zweerd bestryden ; maer zoo haest als dezen luysterlyken Vorst hunne Staeten begon te naederen , zonden sy gezanten vooruyt , die hem , vriendelyk groetende uyt den naem van hunne opper-hoofden , den vrede verzogten , gelykelyk bereyd syne slaeven te worden. Zouden de Hollanders de zelve rol niet spelen ? zoo lang als de kryg-

benden tot hunne Sraeten niet optrekken, zullen sy trots en vermeten allen tegenstand willen bieden; dog zoo sy zullen zien, dat het spel gemeynt is, zullen sy zig op de eerste kanon-scheut onder de gehoorzaamheid van het Huys van Oostenryk begeven, daer sy voormaels zoo myn-eediglyk syn afgeweken; want sy zyn voorwaer in den mond dappere oorlogs-liên, maer in de daed bevuylen sy hun broek van angst, ende alzo den Keyzer dit niet onbekent was, voorkwam hy hunne vossè treken, even als het wild zwyn, dat zig ten kryg bereyde om den vrede te behouden; alzo dit dier noyt iemand ontruft, ten sy het eerst door een ander ontruft is ofte word, even als den grooten Josephus.

Fran Pinxten fecit

LX. WONDERBAER GEZIGT.

Ut xstimeris, xstima. Plato.

Die wilt van and'ren syn geagt,

Ook and'ren 'tagten hy betragt.

VOs was op een rots geklommen
Om te vlugten voor den hond,
Daer vond hy zoo veel te brommen,

Dat den buyk word' styf en rond,
 Als hy vol meynt af te komen,
 Valt hy in een diepen kuyl;
 Want hy had den weg genomen,
 Die heel steyl was, glad, en vuyl.
 Als hy was daer in gelonken,
 Hy verwagt niet als de dood;
 Ag roept Vos: ik blyf verdronken,
 Helpt my, niemand uyt den nood!
 Just komt daer een Wolf passeren
 Met het vallen van den nagt;
 Hy hoort Vos daer lamenteren,
 Maer hy dat niet veel en agt.
 Hy begint met Vos te gekken,
 Dat hy sprong daer in zoo los.
 Gy moet my roept Vos uyt trekken,
 Broeder Wolf verlost den Vos.
 Zoo gy my hier lang laet blyven,
 En niet uyt trekt met een koord,
 Ik in't water zal verstyven;
 t'Is uw schuld, word ik vermoord,
 Hoe hebt gy, roept Wolf, gekregen,
 Dit geval, en ongeluk,
 Zegt: hoe ist met U gelegen,
 Zegt; waer voelt gy meest den druk,
 K'heb niet U groot medelyden
 Ik voel druk in uw verdriet,
 Uw leet zal myn hert doorfnyden,
 t'Is my leet, dat t'is geschiet.
 Staekt, roept Vos, uw complimenten
 Waer toe dient al dat gesluyt?
 Haelt een koord' oft instrumenten,
 Om te helpen my hier uyt.
 Waerom blyft gy my beklaegen?
 Al uw klagten baeten niet:
 Gy kont my daer naer wel vraegen,
 Hoe ik viel in dit verdriet.
 Toont uw Kragten, niet uw klagten,

Zyt my een getrouwen vriend,
 Laet my hier niet langer wagten;
 t'Is hoog tyd, dat gy my dient,

DEN Vos, die hier zoo dik gezwollen is, dat hy in den put viel, duyd ons oogblykelyk in zig de vereenigde Provintien aen, die zoo overvloedig synge worden van de ongeregtigheden, dat sy in den put van van de regtveerdige wracke zyn gevallen; sy zyn zoo verre gekomen, dat de regtveerdigheyd van den grooten Josephus niet langer meer kan beschouwen de verergernisse, die sy aen een ieder geven, ende het onrecht dat sy hem ten allen tyde hebben aengedaen; daerom heeft hy by zig besloten, zig over hun te wreken; als sy nu gewaer worden, dat de straffen van hunnen handel voor het oog zwerven, en nu reeds syn vastgesteld, roepen sy even als den Vos den Wolf dede, eenige Mogendheden, in welkers gunst sy vermeynen te staen, ter hulp, om hun uyt deze gevaeren te helpen ende op eenen veyligen voet te stellen; maer deze bespotten hun met den Wolf; sy geven hun voor antwoord: wel waerom zyt gy zoo dwaes geweest, van zoo gedugten Monarch te beledigen? waerom hebt gy u opgehouden in ongeregtigheden te bedryven, en een ander af-te-straeven, het gene u niet toekomt? verhaelt my eerst den ganschen handel, op dat ik mag beschouwen of 'er nog iets in zoude te vinden zyn, dat tot u voordeel zoude kunnen strekken: en middel-tyd blyft den benouwden Hollander tusschen hoop en vrees in eenen ongelukkigen stand, dagelykx al bevende verwagtede, het gene hy wel tweehonderd en meerder jaeren moest hebben geleden: heeft hy dan geen reden van verblyd te zyn over zoo langen uytstel? ongetwyfelt jae; dog langs den anderen kant zal hy, en syne misdaden en die syn'er voor-ouders, tot het maeken van effen-rekening, gelykelyk moeten boeten: dit komt hem wel.

LXI. WONDERBAER GEZIGT.

*Est malum, quod vidi sub sole, --- positum stultum
in dignitate sublimi. Eccle. 10.*

Een gek, die raekt tot hoogen staet,
Geniet een eer, die hem mistaet.

INde velden zag den Ezel
Eenen Vos, en kleijnen Wezel,
Maer hy trok hun niet eens aen,
En is trots voor by gegaen.
Als hy kwam het Wild-zwijn tegen,
Heeft hy hooger moed gekregen;
Hy niet wijken wild aen't Zwijn,
Want hy beter schijnt te zijn.
Ik wil U, roept, hy niet wijken,
Wilt gy U met my gelijken?
Gy zijt morzig, plomp, en dik,
Gy geen oiren hebt, als ik.
Gy hebt wat meer kragt gekregen,
Maer ik grooter ben daer tegen,
II. Deel. V.

Ik ben een verheven beest ,
 En in my steekt grooten geest.
 *Wil , roept t'Zwijn , U dit vergeven ,
 En niet kwalyk met U leven ;
 Al spreekt gy veel spottery ,
 Zijt gerust , ik laet U vry.
 Ik niet wil uw schamper steken
 Tot mijn schand , en uw leet wreken :
 Want ik agt my al te goet ,
 Dat ik drink maer Ezels bloed.
 Ik wil my niet eens verstooren :
 Al moet ik veel schampen hooren ,
 Ik met U niet kom' in strijd ,
 Want gy maer een Ezel zijt.
 Ik veegt niet met tamme dieren ;
 Maer met Wolven , Beëren , Stieren ;
 Dat gy geenen Ezel waert ,
 Gy zoud worden niet gespaert .

DEn Ezel die hier den Vosen den Wezel ontmoet ,
 de welke hy trotziglyk voor by gaet , tot dat hy het
 wilt zwyn tegen komt , dat hy byster beschimpt ; syn de
 vereenigde Provincien , die ten allen tyde den Prince van
 Oragnien en synen Voester Vader , den Hertog van Wol-
 fenbittel , in alle belang-stukken hebben voorby gegaen ,
 even oft sy eer aen het roer stonden om de Moos-karre te
 dryven , als deel te nemen in de hooge bestieringe , en die
 zonder de zelve te raed-plegen ofte kennisse te geven van
 hun voornemen , vermetendlyk hebben durven aenkan-
 ten tegen onsopper-vorstelyk hoofd , den noyt volprezen
 Roomschen Keyzer ; dezen heeft een lange wyl , even als
 het goedaerdig zwyn , hunne ongeboundentheyd geduld ,
 overwegende dat men met zinnelooze menschen niet beter
 konde doen , als ze een weylen tyds te verdraegen , en dat
 men dan ziende , dat hunne dwaesheyd niet overgaet , hun
 in het donker stelle ; langen tyd heeft dan den grooten Jo-
 sephus uwen schelmen handelgeduld , dog eyndelyk ge-
 waer wordende , dat het al om niet wasen dat gy harnek-

kiglyk bleeft volherden in uwe voorgaende feylen, zoo heeft hy befloten uw als de dwaezen in het donker te ftellen; dat is: hy heeft voorgenomen u van uwen voorgaenden glans te ontblooten en u ten spot te ftellen van uwe nabueren; op dat fy, aen wie uwe ongeregtigheden niet onbekend zyn, ook een denkbeeld zouden hebben van de verdiende ftraffen, die gy'er hebt voor ontfangen; want die zig aen een ander fpiegelt, zegt het fpreek-woord, die fpiegelt zig zagt, ende even als de belooninge der goede werken aenport tot het oeffenen der zelve, even trekt ook het beoogen der ftraffen, den mensch van de kwaede af.

LXII. WONDERBAER GEZIGT.

Timidi nunquam statuerunt triumphum. Suidas.
Wie heeft lafhertigheyd oijt weten zegenpraelen,
Of tot haer voordeel iets van 'svijands buije behaelen.

DE Slang agt haer een flegte beeft,
Want fy mag zyn noyt onbevreesft,
Sy is vol angst, benouwt, en bang,
Om dat den mensch vervolgt de Slang.

Wy zyn, zegt sy, al van een soort;
 En gy gaet vry, ik word vermoort.
 Gy doet den mensch meer kwaed, als ik,
 Hy heeft op my alleen den pik.
 Gy zyt een boos, en loos Serpent;
 Nogtans men laet U ongeschend:
 Maer ik word met den voet geplet,
 Oft ik geraek vast in het net.
 Ik moet ellendig zyn geagt,
 Men houd altyd op my de wagt.
 My niemand spaert nog kleyn, nog groot,
 Ik word gedood, oft kryg een stoot.
 Zegt my waerom gy word gespaert,
 En waerom gy leeft onbezwaert?
 't Serpent zegt haer, 'k en heb geen vrees;
 Want die my dreygt, val ik op 't vlees.
 Ik ongewroken niet laet gaen:
 Ziet hierom tast my niemand aen:
 Om dat gy bot zyt, en niet kwaed.
 Men over U met voeten gaet.
 Word gy vervolgt? uw straks verweert,
 Gy zult van niemand zyn gedeert.

DE samenpraek tusschen de Slang en het Serpent toont aen, dat de goedaerdige en de beveefde noyt konden iets groots beoogen; aengezien sy van een ieder worden vervolgt, daer in tegendeel den wreedaert door syne geweldnareyen van een ieder gevreesd word: deze mag men dan wel toepassen op den Prince van Oragnien en de Staeten der vereenigde Provintien; den Prins, die altyd is geweest van eene goede inborst ende van enen vreesagtigen en niet te schranderen aerd, word van hun met voertengestooten en gansch misagt; daer sy zig in tegendeel, door hunne geweldige heerschinge, by alle des zelfs onderdaenen aenzienelyk maeken; hadde den Prins een wrovel gemoed om hun te wederstaen, voorwaer hy zoude van hun zoo niet getergt worden; maer om dat hy hun ontziet, word hy van hun vervolgt, even als de Slang van

de menschen ; had nu in tegendeel , by hun zelfs aengemand ende deze bekommertheyd af-gelegt , niemand had hem meer durven syne gerechtigheyd betwisten ; maer hy hadde als het Serpent onverhindert gebleven in allen synen handel : sy hebben dan , als sy dit gewaer wierden , de partey van het Serpent verkoren ende hunnen Prins door onregt en geweld bedwongen ; dog hy overwoog de woorden van den 26 Psalm y 14. *Expeda Dominum ... & confortetur cor tuum.* Verwagt den Heer en u hert zal versterkt worden , ende inderdaed het is zoo geschied ; den Heer , den grooten Vorst Josephus , iseyndelyk gekomen , die syn gerechtigheyd wilt doen gelden en den Prins uyt de vermaedheden , met de andere Mogendheden , tot een bepaelde magt zal opbeuren ; terwylen de overige Staeten gelykelyk zullen als struyk-roovers van hunne ampten berooft worden , om te dienen tot voorbeeld aen alle onregtveerdige en vermeten menschen : Godt sy geloofft.

LXIII. WONDERBAER GEZIGT.

Sua forte non contentus, alienæ est invidias. Bal. Grac.
 Die niet in sijgen staet als druk en droefheijd vind,
 Benijd gemeenelyk het lot van synen vrind.

TWee Esels wierden voort gestout ,
 Den eenen droeg een sak met Zout

Den tweeden droeg een Sponcie pak
 Hy vond daer in geen ongemak,
 Een Sponcie sak maekt kleyn gewigt,
 Al is hy groot hy weegt heel ligt.
 Sy kwamen by een diepe beek,
 Daer stont den baes verftelt en keek;
 Wat zal hy doen daer blyven veur;
 Hy met zyn Ezels moet daer deur
 Hy eerft daer in den Ezel jaegt,
 Die 't pak met Zout gelaeden draegt,
 Den Ezel roept, ik kan niet meer
 Geeft liever aen myn maet dees eer;
 Laet hem eerft treden in de Beek,
 Ik houden zal den zelven streek?
 Hy niet, als ik, gelaeden is,
 Hy swimmen kan gelyk een Vis.
 Maer wat hy zeyt oft wat hy doet,
 Hy eerft daer door passeren moet;
 Den baes niet na syn klagten hoort,
 En hy stouwt hem al even voort,
 Als hy nu in het midden was,
 Zoo valt hy met den swaeren bras
 Maer hy valt wel tot syn gemak;
 Want hem valt af het lastig pak:
 Het zout smilt al en 't blyft daer in;
 Dat gaet zeer wel na synen zin.
 Als hy ontlast syn zelven vond,
 Is hy gegaen fris door den grond.
 Hy treéd op 't land en is verblyd,
 Om dat hy synen last is kwyt;
 Den anderen dit spel zag aen,
 En dagt 't zal ook met my zoo gaen;
 Hy riep, ziet maet, dat gaet u naer,
 Ik woud', dat ik by u al waer
 Gy kreegt geluk nyt uwen val,
 Ik hoóp', dat 't my ook lukken zal,
 Ik zal ook zinken in den grond?
 Dat is een goeden Ezels vond.

Als ik ook vallen zal als gy ,

Zal ik , als gy , ook loopen vry :

Ik laeten zal myn pak in 't nat ,

Die kans verdient wel een nat gat.

Gy komt daer uyt los zonder pak ,

Hierom ik wagt ook dat gemak.

Met dit besluyt hy springt daer in ,

Maer hy krygt schade voor gewin ,

Hy word niet kwyt , maer houd syn pak ?

En krygt daer by meer ongemak

Den Sponcië-fak drinkt in veel nat ,

Dat hy met vallen had gevat.

Den Ezel roept : wat bras is dit :

Ziet eens hoe wel ik hier nu zit ;

Ik hael hier meer , als ik hier brogt :

Wie zou dit hebben oyt gedogt ?

Wat droes is dit ! is 't toovery :

Ik kryg meer last , en gy gaet vry ,

Nu zien ik wel , dat men syn staet ,

Niet maeken mag na imands raet ;

Ik heb gemaakt een slegt besluyt :

Hierom myn zaek ook slegt valt uyt

Ik ben van pak niet vry , als gy ?

Maer ik kryg nog een pak daer by.

DEzen Ezel , die met het zwaer pak gelaeden gaet en ongehindert de riviere doorkomt , beduygd ons de getrouwigheyd , daer in tegendeel den Sponcië-draegenden Ezel , die in de zelve blyft steken , ons de ongerechtigheyd verbeeld : wy zullen dan in den eersten beschouwen de Oostenryksche Nederlanden , en in den anderen de vereenigde Staeten : deze hebben ten allen tyde met geduld en een noyt volprezen getrouwigheyd gedraegen het jok , dat hun door hunne wettige heerichappey-hebbers was opgeleyd ; het was hun even veel oft den last zwaer oft ligt valt sy hebben altyd bereyd geweest de riviere door te zwemmen , dat is , te volbrengen de bevelen van hunne opperheyd , daerom zullen sy eyndelyk met den Zout-dragenden Ezel hun pak afschudden , dat hun zoo lang ge-

peynigt heeft; de Vaert geopent zynde, den welstand van hunne landen, zal hun uyt de verdrukkinge trekken; sy zullen beloont worden voor den last die sy zoo getrouwelyk hebben gedraegen, daer in tegendeel den Sponcie-dragenden Ezel, de vereenigde Staeten, zullen in de riviere hunnen ondergang vinden; de vlokke sponcien, die sy draegen, syn hunne ongeregtigheden, die het hun alles doen voor den wind gaen, zoo lang tot dat sy de riviere komen te naeken, den regtveerdigen loon van goed en kwaed; in deze blyven sy steken ende den mede maet zwemt'er door; den eenen ontfangt verdienden loon voor syne getrouwigheyd; den anderen de straffen over syne ongeregtigheyd: gy hebt niet tegenstaende allen uwen onrechtveerdigen voorspoed, noyt vergenoegt geweest: blykt hier dan niet genoegzaam uyt, dat gy nog meer haete de welvaert van uwe nabueren? en dit dus zynde, waerom verwondert gy u, dat men u wilt verdelgen?

LXIV. WONDERBAER GEZIGT.

Caput egregium non habens cerebrum. Max. Fred.

'T is een hoofd schoon en groot: Maer 't is van breyn ontbloot.

DEn hungerigen Vos liep hier en daer wat gapen,
Om voor syn ydel maeg een vette proyt te rapen;

Maer als hy niet en vind nog peerd, nog os, nog schaep;
 Zoo sluyp hy in een huys, daer vind hy eenen Aep,
 Den Aep maekt Aepen spel, hy doet veel Aepen kueren,
 Hy loopt, hy danst, hy springt, Vos kan niet meer gedueren;
 Maer berst van lacchen uyt, en heeft den Aep gegroet,
 En met een woord gevraegt, zegt broeder wat gy doet?
 K'Zien U tot myn vermaek, met aerde hoofden spelen,
 Sy staen U zoo wel aen, dat gy die wel zoud stelen;
 Gy zyt daer op verzot, geeft hier de reden van:
 Oft anders agt ik U voor een, die niet en kan:
 Den Aep ziet Vos eens aen, en gaet hem hard toe spreken:
 Waerom syt gy zoo stout, dat gy myn vreugt komt breken?
 In dees Pot-bakkerij ik vreugd vind', en gerief:
 Dat schoon en grootsten hoofd heb ik het meeste lief.
 Maer Vos neemt op het woord; zoo mag men U begekken
 Want gy toont, dat gy hebt een herseleose bekken;
 Gy kiest den grootsten Niet, hier om my vry geloof.
 Gy zyt een ydel hoofd kiest gy het grootsten hoofd.
 Wat zal U een groot hoofd beroofd van herrensbaeten!
 De wysheyd giert het hoofd, en dient tot hooge Staeten;
 Een groot, en ydel hoofd, dat U niet leert oft stigt,
 Is eenen grooten Niet, oft fakkel zonder licht
 Den Aep om dit verwyf seheen als een pad te zwillen,
 En heeft van spyt gekeert aen Vos syn naekte billen;
 Van gramfchap liep hy weg, en koos de ruyme baen
 Maer Vos hiel stand, en is de keuken ingegaen.

DE schets die den Vos den Aep komt geven, als hy met de potaerde hoofden spelt, kan men oögblykelyk toepassen op de vereenigde Staeten: hy zegt dan tot den Aep, dat hy zeer dwaezelyk doet van het grootsten hoofd te zoeken; dat hy meer moeste naer de gewigtigheyd zien van het zelve, als naer de grootte; want wat zal u, zegt hy, een ledig hoofd baeten? Moet men dit ook niet aen de vereenigde Provintien voor antwoord geven; dat sy dwaes syn in hunne verkiezinge ende dat sy in plaats van dat groot hoofd, opgemaekt uyt een ganfche rey, meestendeel onkundige personen, beter zouden doen eenen

eenigen bestierder aen te stellen van een uytmuntende begaeftheid ende waekzaamheid over hunne Staeten: dat dit gewisch beter waer, dit leyd geene betwiflinge; voorbeeld sy u hier van den luyferryken Vorst Josephus; ziet eens naer met wat verstandigheyt hy syne Staeten beheerscht; met wat minzaamheid hy syne onderzaeten koestert, ende met wat liefde hy hun welvaren betragt; den eenen staet beurt hy voor op en den anderen naer, tot welstand van huu allen; daer in tegendeel de vereenigde Staeten niet uyt syn als om hun eygen beurs te vullen, ende zig ten koste van het gemeyne best te vetten; waerom geduld gy dan nog dufdaenige roffiaenen? Neemt de les van den Vos in agt, en doet-ze gelykelyk, ontbloot zynde van hunne eertytels, uwe Staeten ontruymen; dit verrigt zynde, volkomt aen de regtmaetige eyfchen van den Keyzer, en steld dan uwen Prins tot uw opperbestier aen, met goed-keuringe der hooge Magten van Europa; zoo zult gy u ontdoen van een haetelyk volk, ende u zelve in eenen gelukkigen stand beschouwen: daer en is immers niet droever als de beproevinge van het lot der wapenen? En voornamentlyk voor eenen staet onmagtig om tegenstand te bieden; waer het dangeene groote dwaesheid, dat gy u gelykelyk liet verdelgen, ten opzichte van die hoofdige Heeren Staeten; die u zoo onmedoogend en onder het opbringen van zwaere schatten hebben beheerscht? laet deze vryelyk vaeren, en in plaets van hun den zak te vullen, beogt u eygen geluk; op dat gy-l. alle onheylen voorkomende, een vreedzaam leven moogt lyden.

LXV. WONDERBAER GEZICHT.

Injuria injustè irrogata contemnenda, infamia estejus
qui fecit. Seneca.

Veragt het ongelyk dat u word aengedaen,
Die't ongelyk aen doet, de schand zal onderstaen.

DEn Ezel, Leeuw, en Vos, syn in verbond getreden
 Sy hebben peys gemaakt, 't is al genoeg gestreden,
 Sy willen vrienden zyn, en leven onder een,
 Van den gehaelden roof als Schaepen in 't gemeen:
 Het is'er vollen peys, men weet van geen krakeelen,
 Men zal den heelen roof gelykelyk gaen deelen;
 Sy loopen hier, en daer, met dit accoord ter jagt,
 En hebben heus, en deus den roof by een gebragt.
 Den Ezel deylt den roof in dry gelyke stukken,
 Hy meynt heel wel te doen; maer't sal hem heel mis-lukken;
 Den Leeuw raekt in koleir, en hy den Ezel dood,
 Om dat hy heeft gemaakt de stukken even groot,
 Zal ik, roept Leeuw, affront van eenen Ezel lyden;
 Zal hy voor zig en my gelyke stukken snyden;

Daer ligt den botterik, den Leeuw moet zyn geeërt :
 Sa Vos deylt gy den roof, toont dat gy zyt geleert
 Maer Vos staet hier verftelt, hy weet niet doen van beven,
 O Roept hy, zoo ik mis, zoo mis ik hier het leven,
 En 'tis met my gedaen. Ziet daer het grootfte deel,
 Heer Koning, is voor u, oft neemt het vry geheel:
 't Is al tot uwen dienft ik ben met 't klyn te vreden.
 Dat staet den Leeuw welaen; en roept gy doet naer reden;
 Gy weet wat my komt toe, gy kent myn trots gemoed,
 Het Ezels ongeluk heeft u gedaen veel goet,
 Syn druk was u geluk, syn dood gaf u het leven,
 Want g'hebt van hem geleert aen my het beft te geven
 U gaf syn bottigheyd dit wys, en kloek verftand,
 Gy hebt aen hem gezien, wat ik ben voor een kwant.

DEn Leeuw die met den Ezel en den Vos was in verbond getreden, om gelykelyk den roof te verdeylen, die fy zouden hebben gemaakt, fcheift ons zeer wel af de vereenigde Provintien, die gelykelyk zyn aen het muyten geflagen, ende op een anders beurs door rooen, moorden en ftelen zig hebben gegrondveft: dezen roof nu ter verdeylinge komende, hebben de Heeren Staeten met een trots en vermeten gemoed des zelfs onderdaenen; als den Leeuw den Ezel dede, omgebrogd, dat is: fy hebben de onderdaenen, die den buyt ten hunnen halze hadden gemaakt, verre van hun hier in deel te geven, fmaedelyk verftooten, en dat meer is, hun al den volgenden tyd onnoembaere laften doen opringen, dit was de vergeldinge van hunne getrouwe baenftroopers! den Prins van Oragnien nu ziende, hoe de onderdaenen uytmeten, die zoo veel sterker en magtiger waeren als hy, oordeelde het naeften, van het hoofd in den fchoot te leggen ende hun alles aen te bieden, zulende enkelyk verwagten het gene hunne mildaedigheyd hem soude willen toefchikken; door desen middel verhooveerdigden fy zig tot in den hoogften top, ende gingen zig haest den naem toe-cygenen van de hoogmogende Staeten: ondertuffchen den Prins bekwam door dezen vond

hunne agtinge, zoo verre zelfs, dat sy hem toteen bepaeld gezag, onder hun schuylende, hebben verheven; en dus hebben sy, bezitters van den roof die hun door de onderdaenen was in handen gebrogt, hunne beurzen ten allen tyd gevult, en de onderdaenen beloont met zwaere onderdrukkingen, zouden deze dan niet tot de hoogste dwaesheyd vervoert zyn; waer't dat sy zig nog langer door deze sielen lieten misleyden? voorzeker jae; daerom, willen sy zig gelukkig maeken, het is nu tyd; den grooten Josephus staet met syne armen open, om hun in syne genaede te ontfangen, ende om de vyanden, hunne Staeten, die hun zoo tyrannisch hebben besiert, te verdolgen.

LXVI. WONDERBAER GEZIGT.

..... *Quid non mortalia pectora cogis*
Auri sacra fames! *Virgilius.*

Wat brengt de geld-luft voort wie komt het geld niet eeren!
 Maer zoo het geld is weg, men ziet hun staet omkeeren.

MEt een schoon goden-beeld den ezel ging gelaeden,
 Dat, waer hy kwam voorby, de menschen all' aenbaden,

Sy boogden hun voor 't beeld en vielen dat te voet
 Jae van de princen zelfs wierd ook dat beeld gegroet
 Den ezal ziet die eer en krijgt daer in behaegen,
 Hy wenscht, dat hy altijd dit goden-beeld mag draegen,
 Want als hy al dat volk voor hem neêr knielen ziet
 Hy meijnd dat hem deêz' eer, en niet aen 't beeld geschied.
 Hy roept met trotschen moed: ik wil geen Ezal blijven,
 Ik wil niet, dat sij my met graen te meulen drijven,
 Ik met dit Goden-beeld wil door de straeten gaen,
 Ik staek het Ezels werk, ik heb mijn taek gedaen,
 *K wil staen op mijn respect, in my is moed gerezen,
 *K wil altijd zijn van 't volk aenbeden, en geprezen.
 Daer steekt in my al meer, als in een ezal steekt:
 Hierom wil ik niet meer, als ezal zyn begekt,
 Ziet eens, hoe al het volk met eerbied my komt groeten;
 *T is teeken, dat ik ben vol geest, en geenen kloeten
 Hierom ik my niet meer voor eenen ezal kenn';
 Want ik in groote eer by al de menschen ben.
 By my niet, roept den baes, gy zult met schande leeren,
 Dat niet de menschen u, maer 't goden-beeld hier eeren,
 Wie meijnt gy, dat gy zijt? een traeg, en mottig beest,
 Van alle man veracht, en van geen dier gevreesst.
 Wilt niet uijt hooverdy uw oiren hoog op steken:
 Want gy niet stoeffen kont op deugd maer op gebreken;
 Al draegt gy 't goden-beeld, gy zijt daerom geen god,
 Dat beeld word maer geëert, en gy word maer bespot.
 Legt af dat goden-beeld, gy moet te meulen trekken?
 Wie zal nu eeren u? wie zal u niet begekken?
 Al staet hem dat niet aen, hy word al voortgestouwt,
 Hy moet te meulen gaen hy moet daer haelen mouwt.

DEn handel tusschen den ezal met het goden-beeld
 belaeiden en den ezal-stouwer, zal ons klaer voor-
 stellen de Heeren Staeten der vereenigde Provintien: deze
 worden van een-ieder zoo het schynt ten hoogsten geëerd,
 daer sy van te voren een gansche bende gemeyne luyden
 waeren; dit veroorsaekt in hun eenen zeer grooten hoog-
 moed, sy willen zig niet meer gedenken aen hunnen

voorgaenden fraet ende sy beoogen niet versmaedheyd die, aen de welke sy eenmael zyn gelyk geweest; maer sy zyn zoo verre van den weg der regte reden verdwaelt als den ezel; want ten zyn voorwaer niet de Staeten die men eerbied, neen verre van daer; het is hun geld; even als men niet den ezel, maer het Goden-beeld eer be- wees: sy bevroeyen niet, dat alle die Mogendheden, die sy vermeynen dat hun de hand boven het hoofd zullen houden, noyt eenige beweeg-reden gehad hebben, om hun door vriendelykheyd te bejegenen, als ten op- zigte van hun geld; waerom zouden sy dan hun in deze tyds-omstandigheden eerbieden, neen, Staetjens, het geld dat gy bezit, hebt gy maer voor tyd gehad, even als den ezel het goden-beeld voor korten tyd heeft gedraegen; ieder bemerkt, van de Mogendheden, dat gy ten hun- nen koste dit hebt behaelt, en dat door eenen gansch onregtveerdigen handel; daerom spannen sy gezaement- lyk een zeel, om zig regtveerdiglyk hier over te wre- ken, ende u van dit goden-beeld, die onregtveerdige schatten, te ontblooten; zoo gy hier van zult berooft zyn, zult gy even als den ezel u van alle uwe dienaers verlaeten vinden, ende gy zult gelykelyk wederom vervallen in de hooge ampten van uwe voor-vaders; gy zult bevinden dat het gene *Wolfius* zegt, geene dwaesheyd is: *Exhaustis loculis, carēbis amicis.*

Dat is:

Wanneer dat 't onregt geld u zal zyn afgeweert,
Zoo is u vriendschap ook in't g'heel geen blank meer
weerd.

LXVII. WONDERBAER GEZIGT.

Si quid fortè mali aut faciàs, aut mente volutes;
 Ut lateas homines, Deus attamen omnia cernit. *Verinus*.
 Schoon gy arglistig weet uw boosheyd te bedekken,
 De Heer, die alles ziet, zal die by tyds ontdekken.

DE Craeye wes nu oud en koud,
 Hierom haer al haer kwaed berouwd,
 Zy zugt, sy weent, en 't is haer leed,
 Dat sy de vogels was zoo wreed,
 Sy wilt voor al, 't gestolen goed,
 Sy wilt voor al, 't gezogen bloed
 Aen Pallas offerhand' gaen doen,
 Op dat sy krygt van haer den zoen
 Sy heeft gereed tot deze feest,
 De vetste Geyt, een nobel beest:
 Maer eer sy tot dees feest gact,
 Zoekt sy voor haer een mede maet,
 Sy ziet den Hond daer eenzaam stacn,
 Sy roept: sa gy moet mede gaen

Ik zal u geven een kadey,
 Het zal ons lukken alle bey:
 Ik moet gaen doen een bede-vaert;
 Gaet mé zoo ben ik wel bewaert
 En wagt niet lang, maekt kort beraed,
 Is't dat gy eten wilt gebraed
 Dees Geyt voor Pallas is bereyd,
 Den afval is u toegezeyd,
 Peyft niet dat ik bedrieg oft fluyt,
 't Zal komen op een flempen uyt.
 Ik zal al water overschiet,
 U overzetten tot geniet:
 Den Hond is bly, als hy dit hoort;
 Hy blyft niet staen, hy gaet strak voort
 Hy zig terftond gezeggen laet;
 En roept: ik fnak nae versch gebraed:
 Maer zyt gy wys doet mynen zin:
 Geeft niet een zier aen dees goddin,
 Sy is u vyand, niet u vriend,
 Sy niet een zier aen u verdiend:
 Als gy vuyl weer, en regen kraeyt,
 Sy maekt, dat u gekraey verwaeyt
 Sy maekt, dat fyn de boeren doof,
 En dat gy zyt van kleyn geloof:
 Sy maekt, dat 't land noyt word bezaeyt
 Als gy of wind, of regen kraeyt.
 Dees Geyt moet haer niet fyn gebragt,
 Want fy u haet, en heel veragt:
 Wat helpt u, dat gy haer iet geeft,
 Sy is u ftuer, en onbeleeft;
 Als gy aen Pallas giften doet,
 Gy doet u leed, gy doet haer goed.
 Hierom my dunkt, 't is best gedaen,
 Dat gy dees offerhand laet staen:
 Dees Geyt ons twee wel smaeken zal,
 En geeft aen Pallas niet met al.
 De Craeye roept, u kwaeden raed,
 En flegt besluyt met regt ik haet

Want om dat Pallas my niet mind,
 Moet ik haer maeken tot myn vrind;
 Ik moet gaen eeren dees goddin,
 Sy zal in my dan krygen zin.
 Is fy op my gestoort, en gram,
 Ik moet haer streelen als een lam;
 Ik met myn gift haer winnen moet,
 Die kwaede viert, niet kwaelyk doet.
 Gy toont dat gy afgunfig zyt,
 En dat gy my myn goed benyd:
 Ik ken u boos, en slim bedryf,
 Gy wenscht, dat ik haer vyand blyf,
 Gy wenscht voor u de Geyt alleen,
 Gy haer niet gunt het minste been,
 Maer wat gy doet oft niet en doet,
 Ik wil haer winnen in het goed,
 Gy moet nog spreken van geluk,
 Dat gy van my ontfangt een stuk.
 Zoo gy begeert de Geyt geheel,
 Ik zal u laeten niet een deel;
 Ik zal de Geyt met been en hayr,
 Voor Pallas branden op d'Altaer:
 Strak riep den Hond, doet uwen wil:
 Ik ken u zin, ik houw my stil
 Ik zal al doen, wat gy gebied,
 Geeft my een stuk, en anders niet.
 „Men zegt hy is het groot niet weert
 „Die't klyn verfloot, oft niet begeert.

DEn handel tusschen de Craey en den Hond steld
 ons voor, hoe men syne vyanden moet gedulden;
 zelfs met vriendelykheyd bejegenen, om hunne vriend-
 schap te winnen. Als-wanneer den grooten Tamerlan
 eene Stad syn'er vyanden belegerde, ende als hy nu
 gewaer wierd, dat sy hardnekkiglyk bleven volherden
 in tegenweer te bieden, zoo gaf hy hun eyndelyk dry
 agtervolgende teekens: den eersten dag liet hy een witte
 Vlagge uyt syn Leger opwaeyen, tot teeken, dat in

geval fy de vyandschap wilden nederleggen, hy hun zoude in fyne genaede hebben ontfangen; maer wagtten fy tot den tweeden dag, dan was de Vlagge rood, tot bedryginge van zwaere bloedstortingen over hunne hertnekkigheyd, en eyndelyk, stelden fy het uyt tot den derden dag, men liet eene zwarte Vlagge opwaeyen, om te bedayden dat alles zoude verdelgt worden. Den manastigen Vorst Josephus heeft ook het voorbeeld van de Cracy voor eerst in agt genomen; hy heeft fyne vyanden met alle vriendelykheyd voor oogen gesteld, hoe fy ten allen tyde het doornig Huys van Oostenryk meynediglyk hadden benaedeelt; wat zwaere straffen fy hier door verdiend hadden, ende hoe het hem veel aengenaemer zoude zyn hun als waere kinderen te mogen in fyne armen ontfangen, als tot regtveerdige wraek gedwongen te worden; hy heeft dan boven dien alle toegeventheyd gebruykt ende alle bedenkeleyke middelen in het werk gesteld, om hun door fyne goedaerdigheyd ende medoogendheyd tot zig te trekken; maer hem dit op geene maniere gelukkende, moest hy het wit Vendel als Tamerlam in trekken, ende het rood voorbrengen; dat is: hy moeste om hunne hardnekkigheyd fyne krygbenden doen afrukken, om hun voor te stellende bloedstortingen diër zullen geschieden; dog eyndelyk gewaer wordende, dat dit ondankbaer, meynedig ende goddeloos volk naer geene reden wilt hooren, zoo moet hy de zwarte Vlag doen waeyen ende hun volgens verdiensten met een algemeyne slagtinge bedrygen, alzoo met regt en reden de lang getergde goedheyd is in eene regtmaetige wraek verkeert: het zal dan gewis de Hollandfche krygbenden dapper vaeren, dat fy in plaets, van met het Casse-potjen in de wagt te zitten, daer door de gloeyende ballen zullen begroet worden: regtveerdig is Godt.

'LXVIII. WONDERBAER GEZIGT.

Præter virtutem nil immortale tenemus;

Mens manet & virtus: cætera mortis erunt. *Owenus.*

*Al is't dat alles sterft, de deugd blyft altyd leven,
En niets als deugd alleen kan 't eeuwig leven geven.*

DE Sim dat vrolyk dier, als nu de Son was slapen,
Loopt met den avont stont in't velt om vreugt te rapen
Sy speelt, en neemt genugt, om dat sy ziet de Maen!
Sy volle blydschap voelt, als sy haer vol ziet staen.

Den Vos voegt hem daer by, en zegt, geeft my de reden
Van al u sot bedryf, en al u vrolykheden:

Als't dag was, waert gy droef, als't nagt word zyt gy bly:

Zegt eens, waerom den nagt u brengt dees blydschap by?

Wel hoe, roept Sim hier op, zou ik niet vrolyk wezen:

De volle Maen min ik, die heb ik nyt gelezen:

Het doet my deugt, en vreugt dat ik de maen aenschouw,

Wanneer ik zien de Maen, en voel ik geen rouw,

Maer vos neemt op dit woort, en roept, soo voelt gy pynen,

Zoo voelt gy grooten rouw, als gy geen Maen siet schynen:

U blydschap is gegront op water, wint, en rook;
Want als de maen verdwynt, verdwynt u blydschap ook:
Als gy de Maen ziet staen, kan zy u blydschap geven;
Maer als sy niet en schynt, moet gy in droefheyd leven:
Ik zag u aen voor wys: maer't is een forte kuer
Dat gy u blydschap haelt uyt goed van kleynen duer.
Mint gy standvastig goed, dat zal u wel beklyven,
Dat dryft de droefheyd weg, en doet de blydschap blyven.
Zet gy u liefd' op't goed, dat bly maekt u gemoed,
Niet langer duerd u liefd', en blydschap, als dat goed.
Gy ontstantvastig goed, de volle Maen gaet kiezen;
Maekt sy u bly, die gy met droefheyd moet verliezen?
Mint God, en maekt u bly in't ongeschaepen ligt,
Dat noyt met droefheyd daelt: maer blyft met bly gesigt.

DE vreugd die de Sim raept in het vergangelyk ver-
maek; in het beschouwen van de Maen inden nagt,
verbeelt ons de genoegten die de vereenigde Provintien ten
allen tyd geschept hebben in de averegtsche wegen, die sy
bewandelden; want zeer wel word door den nagt de on-
deugd verstaen, alzo allen booswigt het licht haet; door
de Maen, die wel luysterlyk schynt, dog haestiglyk is ver-
dwenen, den roof en buyt daer sy zig door aenzienelyk
hebben gemaekt; dog voor korten tyd duerde: de aen-
maeninge die haer den Vos geeft, de dwaesheyd die hy
haer voor het oog brengt, van behaegen te scheppen in
deze ydele vergangelykheyd, beduyden ons de verblind-
heyd van de vereenigde Provintien, met de welke sy altyd
getrag hebben om in hun ongeregtigheden voort te gaen,
noyt agterdocht hebbende, dat sy dezen handel zoo deer-
lyk zouden hebben moeten befuren; maer zegt my, ver-
meten Staeten, wat kwaed hebt gy oyt weten ongesraft
blyven, en wat deugden onbeloont? Is'er ook wel iets
dat gy kont by-brengen, dat zig in de onsterffelykheyd
heeft gegrondvest, dan die de welke het heylzaam deug-
den-stoor hebben bewandelt? Men heeft trofse gebouwen
beoogt, luysterlyke Paleyzen, dappere helden en godde-
looze sielen; maer welke van deze heeft men zien in de

geheugen blijven? de gebouwen syn vervallen, de goddelooze syn uyt de gemoederen der welpeyzende verbannen; alleen de deugdzaamheyd der kloeke borsten heeft blyven stand grypen, en is ons van geslagt tot geslagt overgelevert; gy hebt de Oostenryksche Nederlanden vermeynt tot hunnen ondergang te doen hellen; maer hunne deugden oeffening heeft hun staende gehouden, daer gy nu in tegendeel met de dwaenze Sim van uwe vergangelyke blydschap zult berooft ende uyt alle welpeyzende geheugen verbannen worden.

LXIX. WONDERBAER GEZIGT.

Temporibus, qui ritè sapiis, servire memento

Omnibus, ut tempus serviat omne tibi. Owenus.

Die zig te voegen weet naer tyds omstandigheyd,

Gebruykt in al syn doen zeer veel voorzigtigheyd.

EEn zoeten krollebol veel stekken had gevonden,
 Hy meynt, dat't zijn karkols, en spys voor lekker monden,
 Hierom hy roept sijn maets; komt laet ons vrolijk zyn,
 Ik heb het hujs alleen, en sleutel van den wijn.
 Het hek is van den dam: komt aen myn Cameraden;
 Ik bakken zal een vlaey, ik zal karkollen braden:

Gy moet my zyn getrouw ; ziet dat gy niet en klapt ,
 Zoo zal u Rhijnschen wijn met stoopen zijn getapt ;
 Is 't dat gy my belooft dit brommen stil te zwijgen ,
 Gy zult als gy maer wilt , van my veel stempen krygen ;
 Maer zoo gy my verraed , gy doet U zelven kwaed ,
 Ik schaf uw vriendschap af , ik blijf niet meer uw maet .
 Sy roepen , zijt gerust ; gy hebt hier geen verrader :
 Die zeggen zal dit spel aen moeder , oft aen vader ;
 Sa laet ons trekken op met trommel en met fluyt ,
 Laet waeyen in uw hujs den blauwen voorschoot tijt .
 Den krollebol loopt voor , hy gaet groot vuer aen maeken
 Zoo hy de Slekken , braed , beginnaen , sy te kraeken ,
 Hy word heel gram , en roept ; wel maekt gy zoo geluyt ,
 Springt gy van blydschap op , als brand uw hujs , en huijt ?
 Wat zottigheyd is dat 't is nu geen tyd van zingen ;
 Terwyl gy ligt in 't vuer , 't is ook geen tyd van springen ,
 Want alles heeft sijn tyd ; voegt U ook naer den tyd ,
 Gy zijt , dat niet betaemt , in droeven tyd verblyd .
 Syn makkers vallen in , en gaen het wigt begekken .
 Om dat sy zyn genood tot vuyl gebraed van Slekken ;
 Den zoetaert korzel word , en heeft hun uyt gestouwt .
 En hy zit daer , en braed , maer hy word uyt-gejouwt .

D En handel van dezen Krollenbol leert ons opent-
 lyk , dat alles moet op bekwaemen tyd geschie-
 den ; op dat men dus te gevoegelyker tot syn oogwit
 kome : voor eerst heeft men hier ten allen tyde de waer-
 nemingen van gezien , en men heeft ondervonden , dat
 die , de welke dit niet in agt namen , 'er kwaelyk syn
 mede uytgemeten ; de Spagniaerts hebben dit beyde on-
 dervonden ; sy hebben beoogt , hoe de vereenigde Pro-
 vintien op bekwaemen tyd door hunne meyreedigheyd
 hun syn afgevallen ; sy merkten op de uytgeputheyd en
 dendwang-nood daer deze Kroone zig in bevond om de
 wapenen neder te moeten leggen ; sy namen dezen tyd
 waer , en hy was hun voordeelig : in tegendeel hebben de
 Spagniaerts hanne ondernemingen tegen Gibraltar en te-
 gen Algiers aengezet , dog het was op geenen bekwamen
 tyd , daerom hebben sy de nederlaeg ontfangen : het is

dus maer al te waer, dat men al yd de tyds-omstandigheden moet in agt nemen, den Hollander heeft dit voornaementlyk weten na te speuren; hy heeft altyd op bekwaemen tyd syne gruweldaeden en ongerechtigheden gepleegt, zoo lang tot dat het eyndelyk ook bekwaemen tyd is geworden, om hem de zelve te doen boeten: den Vorst Josephus is aen het roer gezeten, die dit zoo wel heeft begrepen als de Hollanders; hy heeft hunnen schelmen handel ontdekt ende bevonden, dat hy onverdraeglyk was; hy heeft bemerkt dat de tyds omstandigheden eene spoedige vereffeninge, het sy met vriendschap oft door wapenen, vereyschten: naer de eerste voorstellingen hebben sy niet geluyfert; dus heeft hy hun de tweede moeten doen beschouwen, die hy nu heeft zal ten uytvoer brengen: Godt geve hem voorspoed.

Evan Pinxten fecit

LXX. WONDERBAER GEZIGT.

..... Nil assuetudine majus. Ovidius.

Gewoonte veel vermag in't kwaed en ook in't goed,
Sy een tweede natuer den mensch aennemen doet.

DE Mier was eerst een mensch, die om't gestole koren,
Dat hy bragt in sijn schuer, heeft sijnen staet verloren;
De Mier was eerst een ryk, een troost; een weldig mensch
Die leefde by den roof, die alles had naer wensch.

De menschen over hem , by Jupiter gaen klagen ,
 Sy roepen gy moet hem , naer sijn verdiensten plagen ,
 Want met behendigheyd weet hy en dag , en nacht
 Te stelen 't graen van 't veld , al houd men goede wagt :
 Maer hy word noyt betrapt , 't graen , dat hy heeft gestolen ,
 Draegt hy , dat 't niemand ziet , in onbekende helen ;
 Syn dievery is groot , hy is den droes te vals ,
 Hy heeft met regt verdient een strop om sijnen hals .
 Als Jupiter dit hoort , sijn drift is opgestegen ,
 Om dat de menschen meer , als beesten boosheyd plegen ;
 Wel zegt hy , dat den dief , nu word een nietig dier ,
 Onweerdig is hy mensch , dat hy nu word een Mier .
 Nogtans en kan hy niet ; sijn oude perten laten ,
 Hy draegt zoo veel hy kan , nog graen in diepe gaten :
 Al is hy van een mensch verandert in een Mier
 Hy blijft den zelven dief , hy leeft op een manier .
 Wat zal my , roept de Mier , een nieuw , gedaente baten ;
 Een Exter kan door konst haer huppelen niet laten ;
 Al ben ik nu een Mier , mijn aerd blijft als hy plagt :
 'k Zal weêr , doet dat gy wilt , gaen rooven dag , en nacht .
D It voorbeeld van de Mieren doet ons beoogen , hoe
 dat alle de gene , die eene gewoonte hebben aenge-
 nomen , de zelve zelden agterlaeten , en wel voornaement-
 lyk als deze in de boosheyd gevest is : is het dan ook niet
 vrugteloos , dat men de Hollanders zoo vele heylzaeme
 beweeg-reden voorsteld , om hun van hunne verblindheyd
 af te trekken ? voor zeker jae ; want die zoo verre vervoert
 is in de wegen der goddeloozen , is alseen wild onbetoomt
 peerd , dat niemand dan met geweld kan bedwingen : regt-
 veerdig is dan den Keyzer , dat hy dit boosaerdig volk
 hunne straffen bereyd , even als Jupiter met de boeren de-
 dede , als hy-ze in Mieren veranderde ; dog door de vermin-
 deringe die Jupiter dede , strafte hy hun wel eenigzints ;
 maer hy en kan hunnen diesagtigen aerd niet beteugelen ;
 daerom zal den Keyzer dit schelmagtig volk zoodanig in
 toomen , dat'er hun , nog hoop van opkomst nogte van
 voordere ongerechtigheyd te bedryven , zal over zyn : 't is
 hoogen tyd .

P. van Ploegen scilicet

LXXI. WONDERBAER GEZIGT.

Fide, sed cui vide. Com. Uf.

Niet veel betrouwen, en veel aenmerken,
Doet ons niet rouwen, met duste werken,

DE Ezelin is ziek, de kragten haer begeben,
Het koud zweet breekt haer uyt, geen lit is zonde
der beven

Sy voeld haer hert vol smert, het schynt met haer gedaen;
Daer is meer stervens vrees, als hoop van op te staen.
Terwyl sy kermt, en hygt met afgesete leden,

Komt daer den Wolf voor by, en vraegt daer van de reden
Wat schuyt daer? roept den wolf; ik hoor in't stal gerugt
Ik weet niet, wie daer huylt, ik weet niet wie daer zugt
Sa vriend laet my in't stal ik kan uw kwael genezen,
Ik neem de wonden weg; ik kortzen af kan lezen

Waerom vertoeft gy nog, doet open armen bloed
Daer vrees van sterven is, is lang beraed niet goed.
Den jongen Ezel komt heel bang, en vuyl bekreten,
Hy door de spleten ziet, om eerst te kunnen weten.

Wie daer syn hulp beloofft, waer op hy vast mag gaen ;
 Maer hy ziet daer den Wolf als zieken trooster staen.
 Gy moet my, roept den Wolf, terftont daer binnen laeten,
 Of gy zult uw geluk, en moeders leven haeten :
 Ist dat gy my verftoot; gy stoot haer in haer dood ,
 Ik kan, ist dat gy wilt, haer helpen uyt den nood ,
 Gy wenscht uw' moeder dood, gy bly zyt stouten lebben ,
 Om dat gy naer haer dood de kribb' alleen zoud hebben ,
 Ik bid U laet my zien , hoe zig uw moeder heeft ,
 Zyt niet uw moeder wreed, zyt my niet onbeleeft.
 Ik kom tot haeren dienst uyt vriendschap haer bezoeken ,
 Zoo gy de poort houd toe zoo zyt gy te vervloeken ,
 Zoo zyt gy moeders beul : want gy vervloekt den man ,
 Die aen uw moeder hulp, en U troost geven kan.
 Den jongen Ezel roept, 'k agt niet al uw schoon spreken :
 Wilt gy hier komen in? zoo moet gy hier in breken ;
 Ik zal niet open doen, wy beter zyn van een ,
 Gy zoud myn moeders vleesch afknagen tot het been ;
 Ik dank U van uw hulp die ons van kant zou helpen ,
 Gy ons in-slikken zoud, en niet ons droefheyd stelpen
 Myn moeder in den stal is beter, als gy wilt :
 Want daer zal sy van U niet worden op-gepilt
 Gy onzen vyand zyt, 'k heb van U kwaed vermoeden ,
 Ik U hier niet vertrouw, om onheyl te verhoeden ,
 Want als uw vyand U, een gift oft gunste doet ,
 Het agterdenken heeft, die vriendschap is niet goed.
DE saemen-spraek tusschen den Wolf en den jongen
 Ezel, mogen de vereenigde Provintien wel in agt
 nemen, ende even als den Ezel tot den Wolf sprak,
 die beantwoorden, de welke hunnen bystant toebieden :
 den Ezel nu op sterven liggende, bood den Wolf aen
 syn jong den bystant toe; het zeyde tot den Wolf, dat
 het beter was, dat syn moeder haere eygen dood stierf,
 dan dat sy door hem zoude opgevreten worden, en diens-
 volgens dat het hem voor synen bystant bedankte : voor-
 waer, Staetjens, gy zult wel het veyligste verkiezen; in-
 geval gy het zelve antwoord aen die, de welke uwe op
 sterven liggende Republiek willen behulpzaam wezen;
 laet haer liever haer eygen dood sterven, dat is; over-

gaen tot diën, aen den welken sy regtveerdig toebehoord,
op dat gy dan ten minsten nog eenigfints moogt behou-
den worden, daer gy te vreezen hebt dat uwe mede-
partye u veel erger zoude behandelen.

LXXII. WONDERBAER GEZIGT.

Consuetudo non est parva res. Laërtius.

Die zig gewend aen't kwaed, het kwaed niet ligt verlaet.

DEn Braem-bos, Vledermuijs den Duyker met hun waren
Gaen 't zeijl, en door de Zee naer vremde kusten vaeren
Sij sijn in Compagnie, sy brengen 't goud by een,
Hierom zal sijn de winst aen alle dry gemeen.

Den Braem-bos had geklampt veel stof, en zyde laken,
Dat van de Passagiers aen hem was blijven haken,

De Vledermuus had geld van haeren vrind geleent,
Den Duyker had gevisst, goud, zilver, en gesteent,

Maer als sy sijn in zee, is daer tempeest gekomen
Dat heeft hun goet, en't Schip tot in den grond genomen.

Maer sy salveren zig, en raken aen den strant,

Sy zitten daer en zien bedroeft met ydel hand.

Den Braem-bos krijgt weer moet, en troost sijn kameraden,
Hy roept, staekt uwen rouw, en zyt niet meer beladen.

Al is ons reys mistukt, het ons weer lukken kan,

Fortuna regt weer op een neer gevallen man.

Ik die een Koopman ben , zal nog een Koopman blijven ,
 Ik zal weer op een nieuw gaen Koopmanschappen drijven ,
 Ik zal niet gaen van hier , ik blijf hier aen den strant ;
 Misschien zal al mijn goed weer brengen een passant ,
 Als iemand hier passeert , ik zal hem altijd raken ,
 Zoo kan ik krijgen weer mijn stof , en zyde laken .
 Misschien zal al myn goed van iemand zyn gevist ,
 Komt hy hier maer voor-by , zoo kryg ik dat met list .
 Ik zal al wie hier komt , ten nauwsten visteren ,
 Ik niemant zonder thol zal laeten vry passeren ,
 Kryg ik mijn goed niet weer , zoo kryg ik ander goed ,
 Want ik haekagtig ben , ziet dat g y 't ook zoo doet .
 Dit staet den Duyker aen , hy zegt ik zal hier wagten
 Ik altyd loeren zal by dagen , en by nagten ,
 Ik zal hier grijpen aen , al wat de zee smijt uijt ,
 Ik zoo geraken zal misschien aen al den buijt ,
 Goud , zilver en gesteent heeft my de zee genomen ,
 Maer dat kan uijt de zee my weer ter hand eens komen ,
 Ik weer den duykelaer in zee gaen spelen zal ,
 „ Die zig rijk maeken wilt , peijst op geen ongeval .
 De Vledermuys hoord dit , en 't heeft haer wel bevallen :
 Maer sy beteutert staet , sy staen moet voor de ballen ,
 Want de geleende somm' sy al verloren heeft ,
 Als sy peijst op haer vrind , haer hert van vreeze beeft .
 Ik zal , roept sy , al weer , by dag in koten schuijlen ,
 Ik schouw den dag , en vrind , hy zou my bottemuijlen ,
 Kwam hy my te gemoed ; hy vragen zou het geld ,
 Dat ik niet geven kan , al doet hy my geweld .
 Ik zal dan aen de Zee in stilte blijven leven ,
 Om niet aen mijnen vriend syn geld te moeten geven ,
 Ik zal maer om den kost uyt vliegen in den nacht ,
 Hy nog lang wagten zal , eer 't geld hem word gebracht .
 Zoo syn dees dry gekeert weer tot hun oude perten ,
 Sy syn het kwaed gewoon , aen 't kwaed syn vast hun herten .
 Is iemand 't kwaed gewoon ; hy al syn leven malt :
 „ De Kat , al klimt sy hoog , weer op haer pooten valt .
DEn handel tusschen de Vleder-muys , den Duykelaer
 en den Braem-bosch , doet ons beoogen ; hoe die , de
 welke eens eene kwaede gewoonte hebben aengenomen ,

zig van de zelve niet meer kunnen onthouden, ende niet tegenstaende het gevaer dat sy om de zelve hebben geleden al wederom hunne oude wegen ingaen : dit ondervind men dagelyks, en wel voornaementlyk in de vereenigde Provincien ; sy beschouwen het gevaer, in het welke sy zyn gebrogt om hunne onregtveerdigheden ende ten onregte afpandigen; niet tegenstaende, sy volherden al in hunne voorgaende boosheyd; oft men hun met vriendelykheyd ofte met bedrygingen aenspreckt ; het geld even veel ; sy kunnen den wortel van hunnen diefagtigen aert niet uyttrekken, ende sy versmaeden de medoogendheyd van den al te langmoedigen Vorst Josephus; is het dan niet meer als tyd geworden, dat sy door eene regtveerdige wraeke vervolgt worden? my dunkt dat ik gantsch Europa als een donderende stemme gelykelyk hoore roepen : Het is billyk, ja noodwendig.

LXXIII. WONDERBAER GEZIGT.

Væ tibi, tu nigre, dicebat Cacabus Ollæ. Com. Us.

Den ketel zeyde tot den pot,

Gy ziet zoo zwert als 't Mooren Rot.

DEn Hond heel bont aen't Zwyn veel fouten gaet verwyten
Het Zwyn kan ook den Hond in synen steert wel byten :

Den Hond verwyf het Zwyn, dat het den trog ftoot om
Het Zwyn verwyf den Hond, dat hy maer foekt den brom
Den Hond verwyf het Zwyn, dat het in't flyk gaet kruypen
Het Zwyn verwyf den Hond, dat hy door't huys gaet
fluypen,

Dat hy haef weg het vleefch van't spit, oft uyt den pot.
En dat hy als een dief dat borgen gaet in't kot.

Met woorden tegen een, fy lang en heftig ftryden,
Den Hond wilt niet het Zwyn, 'tZwyn wilt den Hond
niet myden:

Men niet als laftering van weder-zyden hoort,
Maer hoe het gaet, oft niet, den Hond houd 't lefte
woord,

'tZwyn gram, en korfel word, het roept, gy eerst zult
zwygen,

Oft gy zult eenen hab ftrakx van myn tanden krygen:

By Venus zweer ik, dat gy zult fyn opgepilt,

Zoo gy van laftering niet eerst ophouden wilt.

Is't dat gy nog gaet voorts in't lafteren, en keffen,

Ik zal u, eer gy't weet, met eenen flag zoo treffen,

Dat gy hebt ruym genoeg, wilt gy voorzigtig zyn,

Zoo laet het keffen staen, en pryft het nobel Zwyn,

Wat doet gy aen u Heer, als ftreelen en flatteren?

Gy laet om een stuk brood den dief door't huys pafferen,

Gy geeft de meyt maer werk, want fy keirt uwen drek,

Ik aen fyn lant geeft mest, en fpek voor fynen bek,

Gy mogt wel, zegt den Hond, zoo dier by Venus fweiren

Daer fy de menfchen haet die vleefch van Zwynen fmeiren

Sy niemand lyden kan, die vleefch van Zwynen fchaft,

Gaet hy haer tempel in, hy word van haer geftraft,

't Is teeken, dat fy u niet lyden kan, of lugten,

Als fy, die eten u, doet uyt haer tempel vlugten,

Sy u, als vyand haet, gy zyt niet haeren vrind,

Want fy verftoot het volk, dat u als vrind bemind.

Het Zwyn hier tegen roept: hier uyt kont gy bemerkten,

Dat is by dees goddin, in groote eer het Verken:

Want fy niet lyden kan, dat imant my doet leed,

Die my niet lyden kan, die is fy ftuer, en vreed,

Die my wyt gragen luft, de keel heeft afgesteken,

Als vyand sy verftoot , en wilt myn dood zoo vrecken ,
 Sy hem onweerdig agt , haer tempel in te gaen ,
 Die om fyn gragen lust aen my de hand derft slaen .
 Al doet u iemand leet , dat zal fy niet eens straffen ,
 Maer fy niet lyden kan , dat imand my zal fchaffen ,
 Sy peyft niet eens op u , al word u kwaed gedaen ,
 Sy agt u niet een zier , fy trekt u niet eens aen .

Ik ben een nobel dier , waer in fy heeft behaegen :
 Hierom als ik iet lyd' , dat kan fy niet verdragen .

Gy zyt een beest vol ftank : hierom fy u niet mind ,
 Sy wel kan zien , dat gy van Raven word verflind .

GRooten uytleg heeft men niet noodig tot dit wonder-
 baer Gezigt, want een ieder zal uyt het zelve genoeg-
 zaem opmerken, dat het op de vereenigde Provintien hun
 kap draeyt, die ten allen tyde uyt zyn om hunnen Prins te
 bekladden, daer fy nogtans zelfs de grootfte vuylbaerden
 zyn; zoo als voren genoegzaam is betoond.

LXXIV. WONDERBAER GEZIGT.

Qui nimis multa vult respicere , nihil aget. Car. Theoph.

Die elke veer wilt zien en raeken,

Hoe zal die oyt een bedde maeken?

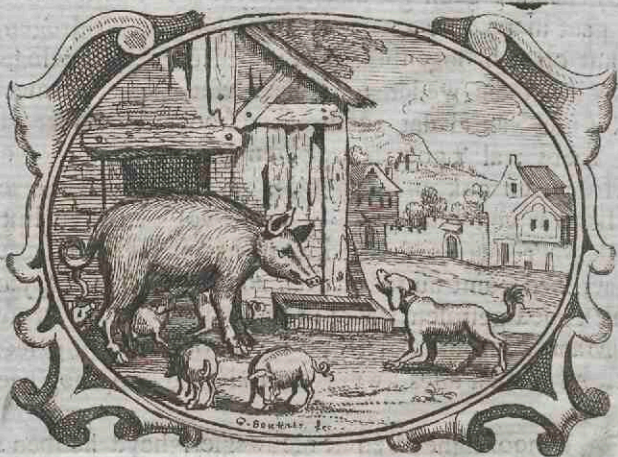
ALs Jupiter op d'aerd , veel goed had uytgeschoten
 En in een groote kist al vast by een gefloten :

Hy had daer ingepakt gezontheyd, rykdom, eer,
 Peys, sterkte, blydschap, hoóp' gelteenten, en veel meer
 Hy gaf aen een Boerin dit koffer te bewaeren,
 En sprak, houd dat vast toe, oft gy komt in bezwaeren;
 Zoo gy dit open doet, gy word u voordeel kwyt;
 Gy zult bedrogen zyn, zoo gy te keurig zyt,
 Als Jupiter dees les had aen de Vrouw gegeven,
 Trekt hy op nae de logt, en sy word aangedreven.

Om't slot te breken af, dat is haer lust, en zin,
 Sy past op geen gebod, sy krygt den droes kop in,
 Sy gaet in't koffer zien; maer sy vind haer bedrogen,
 Want op een oogenblik was't goed daer uyt gevlogen;
 Sy sluyt dat weder toe: maer wat sy doet of niet;
 Sy niet van al dat goed, als d'hoóp in't koffer ziet.
 Sy roept; al 't goet is weg, en in de logt verdreven,
 d'Hoóp, en ook anders niet, is my maer by gebleven:
 Ik was een losse tuyt, ik moet voldoen myn lust;
 Ik waer het goed niet kwyt, had ik geweest gerust.
 Maer leed komt nu te laet; ten zoud' my nimmer spyten;
 Dat 't goed gestolen waer; ik zal myn hert uyt kryten:
 Maer waerom stoor ik my? waerom in druk geleest?
 „Al is men alles kwyt: men altyd d'hoóp nog heeft.

DE hoofdigheyd en de nieuwsgierigheyd hebben ten
 allen tyde twee kwaede zaeken geweest, door de
 welke men dikwils gansche Staeten heeft zien na hun-
 nen ondergang hellen; wel voornaementlyk als deze
 nieuws-gierigheyd tot voorwerp hadde eene hardnek-
 kige ongehoorzaemheyd, getuygen sy hier van in het
 ernstig, d.n. val van onze eerste ouders, en in het boer-
 tig, de boerinne van Jupiter, die wy hier afgeschetst
 zien: met deze twee kwaeden zyn ook voornamentlyk de
 vereenigde Staeten besmet; de hoofdigheyd van geenen af-
 stand te willen doen aen de regtveerdige eysschen van den
 Keyzer, en de nieuws-gierige ongehoorfaemheyd in te ver-
 smaeden, den raed die hun van hunnen Prins en andere agt-
 baere persoonen word gegeven, ende na te willen zien hoe

de zaeken hunnen keer zullen hebben ; maer zoo dra zullen hunne beteugelingen niet voor het oog gebragt worden, oft sy zullen met de zelve smerten en rampen overvallen worden als de voorgemelde, niets zal hun over blyven, als een enkele hoóp van nog het leven te behouden, het gene hun door de regtmaetige onderdrukkingen harder zal vallen dan de dood zelve : verdienden loon.

LXXV. WONDERBAER GEZIGT.

Stultorum thesaurus maledicentia. Max. Fred.

Der dwaezen meeste ſchat, is altyd dit of dat,
Van and'ren kwaed te ſpreken : ſy hebben geen gebreken.

DE Zoeg loopt door de Stad, en maekt veel kromme ſprongen,

Van blydſchp, dat ſy heeft een groot getal van jongen

Sy de natuer bedankt, en is op't hoogſt verblyd ;

Maer ziet haer vrugtbaerheyd ons Dammeken benyd,

Sy ſchiet de jongen toe, en gaet de Zoeg bekeffen :

Wat is u vrugtbaerheyd? wilt g'u daer in verheffen,

Gy word met regt bespot, als gy u zoo verheft?

Want gy in vrugtbaerheid van my word overtrest.

Gy komt hier pronken aen met agt, of negen biggen,

Die gy maer leert in mest, in slijk en modder liggen,

Mijn vrugtbaerheyd is meer; want dikwils binnen 't jaer

Ik tot den dienst van't huys wel twee paer jongen baer.

't Is zoo, antwoord de Zoeg, gelijk gy zegt, gelegen,

Maer 'tis niet tot u eer, gy beter had gezwegen,

Gy brengt u eygen kwaed, en on-eer in het ligt;

Want gy u jongen baert berooft van het gezigt;

Gy brengt de blindheijd voort; wat wilt gy daer op poeffen

De blindheijd is een faut: gij op u fout wilt stoeffen:

Ciert u de vrugtbaerheyd; de blindheijd u mis-staet;

Leert hier, niet tot u kwaed van imand spreken kwaed.

Als Damneken dees les had van de Zoeg ontfangen,

Sij trekt haer stertjen in, sy laet haer oiren hangen,

Sij laet de Zoeg daer staen, en loopt van spijt na't kot,

't Is regt, en wel besteed, dat spotters sy bespot.

IN de Zoeg en den Hond worden ons zeer wel verbeeld de Oostenryksche en de vereenigde Provincien: de vereenigde Provincien hebben ten allen tyd trotselyk ende vermeten de Oostenryksche beklad ende bespot; en boven dien hun misagt, om hunne mindere schatten en rykdommen; maer deze hebben hun met de Zoegge geantwoord; dat het veel beter was een matige bezittinge, dan een overvloedende en blinde; dat is, eene bezittinge niet wel zoo rykelyk, dog regtveerdig; daer sy in tegendeel in de verblindheyd, in de woekerey en onregtveerdigheden bleven hangen; dat sy dit zig tot geen geluk, maer tot een bitter aenstaende onheyl moesten toerekenen, alzo den tyd aenstaende is, dat de kwaed-sprekende tongen en lasteraers, daer hunne landen vol van syn, het duer zullen betaelen, ende niet onbillyk; want dit is voorwaer het haetelykste wezen, onweerdig op den aerd-bodem gedult te worden; wel voornamentlyk, als die eer-roovers zelfs de grootste bandieten zyn: vind men'er grooter als de Hollanders?

LXXVI. WONDERBAER GEZIGT.

Exprobratio beneficii, perditio amicitiae. Plinius junior.
 Verwyting van weldaed Diend aen een vriend tot smaect;
 Indien hem d'eer ter herte gaet,
 Hy zulke vriendschap vaeren laet.

En jonker droeg een kleed gemaakt van zyde laken,
 Dat maekt hem bly, en trots, hy gaet den vryer maken
 Hy zoekt daer mé een lief niet eël, maer ryk van goed,
 Hy weet, dat meer het goed, als eeldom voordeel doet,
 Maer eer hy aenspraek doet, en gaet syn lief bezoeken,
 Wilt hy uyt dankbaerheyd in kanten en in hoeken,
 Gaen vinden diën vriend, die hem de zyde spon,
 Hy loopt door dik, en dun verbystert van de zon.
 Ten lesten als hy was verr' van den weg geweken,
 Hy daer het wormken ziet diep onder 't hout versteken.
 Wel, zegt hy, milden vriend, zegt, waerom gy hier ligt,
 Gy geeft ons, wat gy hebt, behalven u gezigt:
 Gy geeft ons 'tschoonste goed, u mildheyd word gepresen;
 En wilt gy over u zoo nauw, en gierig wezen!
 Gy my gegeven hebt, dit schoon en pragtig goed:
 Wel mag ik u niet zien, die my dees vriendschap doet?

Ik wil u dankbaer zyn , ik koóm u hier begroeten ,
"Die geen weldoenders loont is eenen boiten kloeten :
 Ik wil u geven eer , als gever van dit goed ,
 Dees eer , die gy verdient , gy niet verflooten moet.
 Ik was heel bly , als ik u weldaed had' ontfangen ,
 Maer ik in droefheyd was , en in een groot verlangen ,
 Om dat ik u niet zag ; nu ben ik heel verblyd ,
 Om dat gy tot myn wensch van my gevonden zyt ;
 Ik ben aen u verpligt . Den worm begint te spreken ,
 Gy maekt my , vriend , beschaemt met al u hofsche trekken ;
 Hoe komt 't , dat gy om my dees reyze hebt gedaen ?
 Gy hebt my al voldaan , als gy myn gift neemt aen ;
 Ik heb al eer genoeg , en dankbaerheyd ontfanger ,
 Als gy met vlyt myn zyd' hebt aen u lyf gehangen .
 Gy hybt myn gift betaelt als gy die hebt geagt ,
"Den milden gever noijt oft gift , of dank verwacht .
 Hy moet te vreden zyn , als word syn gift ontfangen ,
 Hy moet naer geen dank , en naer geen eer verlangen :
 Hy moet hem houden stil , en niemand doen verwyt ,
 Het moet hem zyn genoeg , als hy geen ondank lyd .
 Al doen ik iemand deugd , die my niet komt bedanken ,
 Ik doen hem geen verwyt , ik koóm daerom niet janken ;
 Als iemand neemt myn gift met min en vlytig aen ,
 Dan heeft hy aen myn gift nae wensch genoeg voldaan ;
 Syn minzaamheyd en vlyt agt ik voor groote giften ,
 Myn hert is dan gestilt , dat voelt geen zotte driften ,
 Om weér te zyn geloont ; geen lof , geen dank ik wil ,
 Ik houw myn gift bedekt , ik houw myn mildheyd stil .
 Den milden aerd brengt meéd' , noyt weldaed te verwyten ,
 Men moet uyt ons gedagt het weldaed laeten slyten ,
 Maer die men 't weldaed doet , noyt dat vergeten moet ,
 Dan zal syn dankbaerheyd verdienen meerder goed .

DEn handel tusschen den jonker en den zey-worm
 toont ons aen , hoe den mildadigen niet moet rom-
 men op syne gunstbiedingen , en hoe ook in tegendeel den
 ontfanger der zelve , aen deze niet mag gevoeloos zyn
 door syne ondankbaerheyd : zonder tegenspraak vinden
 zig de vereenigde Staeten van des zelfs tegenstrydigheyd
 langs wederzeyds overtuigt ; voor eerst , zoo haest sy ie-

mand iet vergunten dat een gunfte ſchynt, moet hy het geduerende ſyn ganſch leven van hun hooren, ende word van hun gehouden erger als eenen ſchoen-poetſer; hebben ſy zelfs eenige weldaeden van een ander genoten, ſy beloonen hun met vele verſmaedheden ende ondankbaerheyd, zoo als wy onder andere, hier voren hebben betoont in den loon, die Vrankryk en het huys van Ooſtenryk van hun ten allen tyde heeft ontfangen: hoe wilt duſdanig haetelyk geſlagt dan by iemand eenigen trooſt vinden, oft op iemands hulpe ſteunen? dit is onbegrypelyk; ieder miſagt hun en ieder wenscht den leſten oogeblik te zien van hunne beſtandigheyd, en niet tegenſtaende, in alle hunne onheylen leven ſy nog op vrugtelooze hoóp; het zal hun rouwen.

LXXVII. WONDERBAER GEZIGT.

Concordiâ res parvæ creſcunt, discordiâ dilabuntur & magnæ. *Saluſtius.*

Groot is't vermogen van d'eendragtigheid,
Groot is de ſchaede van d'oneenigheid.

DEn Leeuw zag in het bos den Beir naer Geyten loopen,
Hy voegt hem by den Beir om ſaemen te gaen ſtroopen,

Sy maeken goet accoord, sy worden groote maets,
 Maer daer is eygen baet daer word de vrindschap vaets
 Sy loopen op hun best, de Geyt word vast gekregen,
 Maer 't is nu al krakkeel, 't spel is heel dweers gelegen:
 Den Beir begeerd de Geyt, den Leeuw klanwt haer in
 't vel,

Daer 't eerst al vrindschap was, daer is't nu katten-spel.
 Sy vegren om den roof: maer ziet terwyl sy tieren,
 Ontvalt den Leeuw de Geyt door byten, smyten, fwieren,
 Sy zyn heel swak en mat, sy liggen huytgestrekt,
 Van't groot, en lang gevegt, zoo dat hun magt ontbreekt:
 Sy hygen tegen een met magtelooze leden,
 Terwyl komt daer den Vos van agter aen getreden,
 En sleypt de Geyt met hem; dat ziet den Leeuw en Beir
 Maer sy doen hem geen leed; sy doen geen tegenweir:
 Sy blyven vast op d'aerd, sy konnen hun niet roeren,
 Dat sy zoo zyn vermoeyt: dat komt van oorlog voeren;
 Maer 't spyt hun al te zeer, sy houden hun voor slegt
 Dat sy de Geyt zyn kwyt alleen om hun gevegt.
 Den Leeuw roept met koleir, waerom zyn wy gaen jaegen
 Als wy door eygen schuld den roof weg laeten draegen,
 Wy hebben voor den Vos, en niet voor ons gewerkt;
 Ons tweedragt heeft den Vos in dieverye gesterkt.
 Waerom en hebben wy niet eer het Vos kon weten,
 De Geyt heel onder ons met rust, en lust geëten?
 Ons kans verkeken is: maer 't komt van onzen twist,
 Dat Vos ons affronteerd, dat word de Geyt gemist.

WY hebben hier voren genoegzaam aengetoont den
 Tweespalt die in Holland heerscht, nu enkelyk
 over zynde dit ons wonderbaer Gesigt hier op toetopassen:
 even als den Leeuw en Beir, vermoeyt en afgemat door
 den twist, van hunnen buyt worden berooft; zoo zullen
 de vereenigde Staeten insgelykx van alle hunne onregt-
 veerdige bezittingen ontbloot worden door alle de Mo-
 gendheden van Europa, niet diefsdig nogtans, maer met
 volle gerechtigheyd; terwyl en hunne oneenigheden dage-
 lykx meer en meer aengroeyen: dit zal dan opentlyk waer

maecken het gene Salustius hier voren aenhaelt, dat noyt zaek, die in tweedragt beheerscht word, kan stand grypen ende ook, dat in tegendeel de eendragt allen voorspoed veroorzaekt: de vereenigde Staeten voeren by naer op alle hunne munt het divies; *Concordia res parvæ crescunt*. Door de eendragt groeyen klyne zaeken aen. Ende sy hebben dit ten allen tyd dus ook bevonden; edog zyn sy nu zoo verblind, dat sy zig hier niet meer aen kennen ende veel liever aen het muyten vallen, als vreedzaemig te leven: wat zal ik zeggen: Godt heeft hunne oogen verblind, om dat hunne rol is afgelopen, en dat den tyd van wraek is nae by gekomen.

LXXVIII. WONDERBAER CEZIGT.

Confidentia multos perdidit. Guicc.
 Wilt op u eygen zelf u niet te veel betrouwen,
 Te hebben dit gedaen, dat heesti'er veel doen rouwen.

DEn loos geslepen Vos uyt hongers nood gedreven,
 Liep hier en daer in't veld, om spys syn maeg te
 geven,

Maer

Maer hoe hy langer loopt, hoe meer hy word geplaegt
 Want hoe hy langer loopt, hoe hy meer honger jaegt.
 Hierom hy staekt de jagt, hy kiest de boeren hoven,
 Hy loert op't hoender-kot, want d'honden syn verschoven
 Hy voegt zig by een haeg, daer houd hy goede wagt,
 Om d'hoenders met een greep te krygen in syn magt:
 Maer ziet, terwyl hy luynt, en loert nae alle gaten;
 Hy krygt hier in den neus den geur van honig-raten:
 Den honing staet hem aen, maer niet het oog geklim,
 Hy wencht in dit geval te syn een stoute Sim.
 Den honger mackt hem stout den honger doet hem springen
 Op't hoogste van dees haeg, hy raest naer lakker dingen:
 Hy proeft maer, en hy valt, want d'haeg was zwak en
 brak,
 Hy klampt den Braem-bos aen, maer tot syn ongemak;
 Want hy en heeft daer by geen hulp, oft rust gevonden:
 Den Braem-bos steekt hem toe, en geeft hem diepe wonden
 Hier op geeft Vos een schreeuw, en doet syn droeve
 klagt;
 Wel Braem-bos is dat hulp? dat had ik noyt verwagt:
 Ik nam myn vlugt tot u, ik had op u betrouwen,
 Maer gy zyt ongetrouw, myn toevlugt doet my rouwen:
 Ik meyn den val t'outgaen, en ik val in u hand,
 Tot myn groot ongeluk, tot leet, tot spyt, tot schand.
 Den braem-bos hoort de klagt, maer kan die niet verdragen
 Hierom hy spreekt Vos aen, gy lyd verdiende plagen:
 Gy klaegt dat gy van my zoo kwaelyk syt onthaelt
 Legt vry de schuld op u, gy zyt die hebt gefaelt:
 Gy kent myn vreedten aert, genegen om te steken,
 Waerom zyt gy tot my als vriend om hulp geweken
 Gy hebt van my begeert, dat ik niet geven kan,
 Geen hulp kost ik u doen, gy zyt bedrogen man,
 Maer ik en heb u niet, gy zelfs hebt u bedrogen:
 Want gy komt los tot my als vriend om hulp gevlogen
 Gy weet die my raekt aen, die raek ik wederom,
 Maer vos van pyn gaet krom, en staet van schaemte stom.
D It wonderbaer Gesigt van den Vosen den Braem-bos
 toont ons aen, dat men zig niet ligtveerdiglyk mag
 betrouwen op een vremde hulp om niet in schande te val-

len : voorwaer eene uytmuntende zede-les voor de vereenigde Staeten ! die zig zoo dwaezelyk betrouwen op den bystand van die Mogentheden , de welke volgens de betuyginge van hun eygen gewis , veel eer tot hunnen ondergang verplicht zyn mede te werken : hoe verre zyn sy dan niet misleyd ? Sy zullen met regt in de zelve klagtreden van den Vos mogen uytvallen ; edog sy zullen ook , even als den Vos door den Braem-bos , beantwoord worden ; waerom neemt gy uwen toevlugt tot my ? Gy weet immers dat ik gewoon ben die my raeken te steken ; dat is over die my onregt hebben aengedaen wreke ik my : gy hebt al te onvoorzigtig geweest om uwen troost te zoeken by die , de welke uwe onregtveerdigheyd haeten ; daerom laete ik u met regt over aen de straffen die u bedrygen ; wat raekt het my : en dus zullen sy even als den Vos zonder troost moeten zuchten onder de ellenden die hun zullen overvallen ; ieder heeft syn beurt.

LXXIX. WONDERBAER GEZIGT.

Liberalitas plus laudis habet ; quàm perf. ctio quælibet.

Plinius Junior.

Van al het goede dat men doet,

De mildheyd meest men pryzen moet.

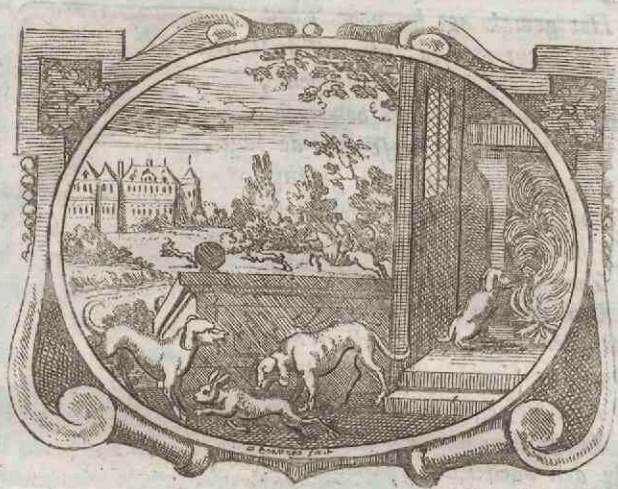
IN den winter als de Mieren ,
Door den hellen zonne-schyn

Met hun vogtig graen gaen zwieren
 Omdat 't haest wel droog zou zyn,
 Is den Krekel daer gekomen,
 Heel verhongerd en verkoud,
 Heeft syn toevlugt daer genomen
 Om te krygen onderhoud;
 Ziet, zegt hy myn maeger leden
 Ik kan kwaelyk gaen, oft staen;
 Vrienden hoord naer myn gebeden
 Ik bid om een luttel graen,
 Luttel graen kan u niet letten
 Want den hoop is groot genoeg,
 Gy wat graen my by moet zetten,
 Oft ik sterf eer morgen vroeg,
 d'Oudste Mier heeft dezen Krekel,
 Aengezien heel stuer, en gram:
 Sy haelt hem schoon over d'hekel,
 Om dat hy daer schooyen kwam,
 'k Zal, zegt sy, geen graen u geven,
 Gy zult vinden hier geen trooft:
 Zegt, wat hebt gy al bedreven,
 In den zomer, in den ooft,
 Ik, zegt sy, heb dan de boeren,
 Met myn zang vermaekt in't veld
 Ik geen graen wou weg gaen voeren
 Al staen ik nu zoo verfeld,
 Hebt gy, zegt de Mier gezongen,
 Als gy oosten moest u graen,
 Gy nu doen kont logte sprongen,
 Want gy hebt niet om, oft aen,
 U geen zwaerte zal beletten,
 Maekt nu eenen logten dans:
 Gy geen vet hebt by te zetten,
 Gy niet zwaer zyt, als een gans.
 Hebt gy uwen ooft vergeten,
 En den tyd verkwist met zang?
 Van ons graen gy niet zult eten,
 Want den winter duerd te lang,

Voor den winter moet men zorgen,
 In den zomer in den oost,
 En in hollen 't graen gaen borgen,
 Wilt men syn niet ongetroof.

MEn kan ooblykelyk in de fabel van de Mier en den Krekel beschouwen de afgunstigheyd, daer de vereenigde Provintien ten allen tyde hunne nabueren mede hebben beoogt; jae zelfs hunne eygen inwoonders en land-genoten: verre van in hun een staeltien van mildaedigheyd te vinden, en kan men in hun geen de minste bermhertigheyd beschouwen; de eygen-baet en vrekkingen aerd frekt zig in hun zoo verre uyt, dat sy niemand dan hun eygen syn toegedaen, en onbermhertiglyk, even als de Mieren den Krekel deden, den behoefligen van de hand-wyzen. Waerom hebt gy niet als wy gezorgt, zeggen sy, met de Mieren; maer het is voorwaer veel beter behoeflig te zyn, dan door dusdanig zorgen ryk te worden; wat is hun zorge anders geweest ten allen tyde, als om met ongerechtigheyd, woeker, geweldnareyen en bedrog zig ten koste van een ander ryk te maeken? Zulken rykdom is voorzeker ongelukkiger als eene regtzinnige behoefligheyd; want om dusdanigen, vermengt met onbermhertigheyd, zyn s' aen een ieder haetelyk geworden daer in tegendeel den regtzinnigen behoefligen een ieders medelyden en liefde tot zig trekt.

LXXX. WONDERBAER GEZIGT.

*Non nisi per magnos ad præmia magna labores
 Itur : & ignavis nulla corona datur. Verinus.*
 Die prys behalen wilt, moet voor geen moeyte schroomen,
 Den luyard zal noyt prys of lauwerkrans bekoomen.

Eenen Heer had twee schoon honden,
 Van syn vriend hem toegezonden ;

Eenen leert hy tot de jagt ,

Eenen houd hy v'huys tot wagt

Eenen loopt geheele dagen

In het veld, om wilt te jagen ,

Hy vliegt over sloot, en kant ,

Eenen vast ligt op den band

Eenen hoort de tromp maer blaetzen ,

Hy schiet op en loopt nae haezen

Indien zwier neemt hy plaizier ,

Eenen slaept, en ronkt by 't vier.

Eenen jaegt staeg in de keuken

Op het spoor van goede reuken ;

Vangt hy vis, oft vangt hy vlees

Hy draegt dat in 't kot met vrees.

Hy en peyst niet eens op jagen ;

Want daer voelt men harde vlagen

Het gemak agt hy voor 't best ,
 Hy jaegt i' huys , oft rust in 't nest
 Eenen was van huys geloopten ,
 Dat moest eenen haes bekoopen ,
 Die hy strakx heeft van de jagt ,
 In syn meesters huys gebragt
 Hy wou met de proey niet zwieren ,
 Hy had vrees voor ander dieren
 Zoo brogt hy hem onder 'tdak ,
 Om te eten met gemak ,
 Als den huys-hond had vernomen ,
 Dat den jagt-hond was gekomen
 Wel gelaeden uyt het veld ,
 Heeft hem ook daer by geslelt ,
 Sy den raed gaen saemen schassen ,
 Maer den jagt-hond hoort men blaffen
 Want den huys-hond valt daer aen ,
 Oft hy hem had op gedaen
 Dit den jagt-hond niet kan lyden ,
 Maer het gaet hier op een stryden
 Rekel , roept hy , blyft hier van ,
 Dit is 't myn , lakt gy de pan.
 Jaegt in 't keuken luyen buffel ,
 Met gemak door u gesnuffel.
 Haezen kryg ik niet goed koop ,
 Maer met leet , met zweet , met loop
 Waerom wilt gy met my eten ,
 Zonder werken lakker beten ?
 Werkt gelyk een haezen-wind ,
 Dan is lakker kost verdiend.
 Maer den huys hond wilt niet lossen ,
 Hy blyft schoffen , hy blyft broffen
 Hy schaemd hem niet dat hy eet
 Van een anders zweet , en leet.
 Ik kan ook , zegt hy , wel kyven ;
 Waerom zou ik daer van blyven ?
 Waerom my zoo toe gebast ?
 Gy hebt niets tot mijnen last.

Dat ik niet gaen aerbeeyden
 In de bossen, op de heyden,
 Dat ik lig heel dagen stil,
 Dat is tegen mijnen wil,
 Gy moet my dat niet verweijten,
 En daerom in't vleesch niet bijten
 Mynen Heer my t'huys houd vast
 En hierom mijn luyheid wast
 Had hy my niet op-gesloten,
 Ik had nu geen stramme koten,
 Maer nu ben ik luy, en stram,
 Stijf gelijk een ouden ram:
 Als ik evenwel moet leven,
 Gy; ofte hy my kost moet geven,
 Want hy houd my bas, en koes,
 Maer dat weyt hem dank den droes
 Gy op my hebt niet te zeggen,
 Gy op hem de schuld moet leggen.
 Laet my eten, grimt niet meer,
 Ik heb onschuld, straft den Heer
 Hy my t'huys hiel om te bassen,
 En de dieven te verrassen
 Mynen geest was op het land,
 En mijn lichaem op den band
 Ik was tot de jagt genegen;
 Maer mijn Meester hield my tegen,
 Dat en stond my niet wel aen;
 Maer syn wil moest zijn gedaen.

Niets kan zonder aerbeyd behaald worden, zoo als
 ons hier in de twee Honden word afgeschetst, en ook
 kan den genen die regtzinnig den loon van synen aerbeyd
 heeft genoten, met gene goede oog aen den onregtveerdi-
 gen luyaerd hier deel van geven: de vereenigde Provintien
 nogtans, hebben in het midden van hunne onregtveerdig-
 heden altyd behendiglyk weten door te sluypen met het
 zweed en bloed der werkzaeme, zoo als onze Oostenryk-
 sche Nederlanden genoegzaam hebben ondervonden in de
 beroovinge, van hun uyt de milde natuer geschonken zee-
 vaert; maer deze hebben het ook noyt met goede oogen

befchouwd; dog niet tegenstaende dezen tegenspoed, en heeft hun noyt de werkzaamheid verdrotten, terwyl den vaddigen Hollander een luy en lekker leven leyde, zynde syn besten hand-werk by de vrouwe te slapen, te vlyden en streelen en meer diergelyke vaddigheyd in het oog der welpeyzende; nu zal eyndelyk ook den tyd komen, als van den jagt-hond; dat de Oostenryksche Nederlanden een goede proey zullen vaagen; dat hunnen vrydom van zeevaert wederom zal erleven: de Hollanders die nu alle die reeks van tyd op roof geleef hebben, als den Huys-hond op den buyt van syne keuken, zullen ook deel verzoeken met de Oostenryksche Nederlanden; deze zullen hun dan met den jagt-hond antwoorden: dit komt my regtveerdig toe; zegt my, hebt gy niet, ver van my deel te geven, uwen roof ten mynen koste gemaakt? waerom zoude ik u dan deel-genoot myns heyl maeken? steekt het op *Kaes en brood.*

LXXXI. WONDERBAER GEZIGT.

Malum consilium consultori pessimum. *Aul. Gel.*

Ten ergsten komt den boozen raed;

Want hy sijn eygen meester slaet.

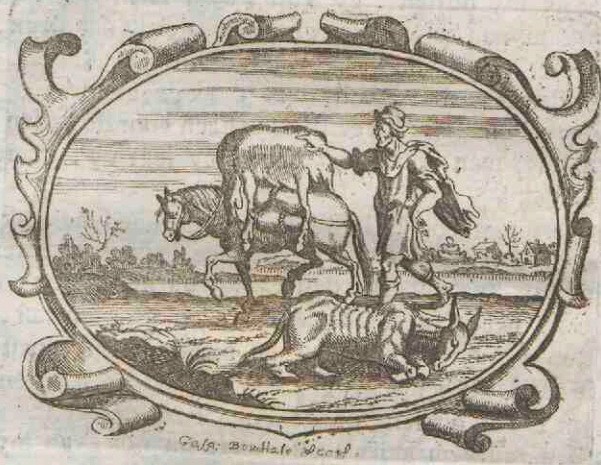
En Heer had op sijn Hof schoon Brakken, haeze-wienden,
Die hem tot sijn vermaeck, en tot sijn keuken dienden.

Hy gaf hun alle dag met eygen hand veel brood,
Al hadden fy mildaen, hy gaf hun slag, nog stoot,
Sy kregen van syn hand noyt slag, maer lekker brokken
Den Heer gaf hun de spys, den knegt gaf hun de stokken,
Was iet van hun mildaen, hy gaf den knegt den last,
Dat sy dan moesten syn met stokken aengetaft,
Sy wierden van den Heer gestreelt met goede beten,
Sy wierden van den knegt geplaegt met harde smeten,
Den knegt speelt wreed en beul, den Heer speelt goeden
man,
Dat staet hun niet wel aen, sy houden daer niet van,
Sy zien dat Heer en knegt maer maeken konkel-fuyzen;
Hierom den jongsten Brak van zin is te verhuysen,
Hy krygt daer in verdriet, hy vreesst voor meerder plaeg
Hy geeft den bras van't huys, hy vlugt door hek en haeg
Den Heer komt by geval op weg den brak eens tegen,
Hy raekt strakx in coleir, hy trekt van leir den degen,
Hy roept gy botte beest, is dit voor mynen dank;
'k Heb u in overvloed, gegeven spys en drank:
Ik gaf u 't beste kot, is dat zoo haest vergeten?
Ik droeg u een goed hert, ik heb u noyt gesmeten,
Ik heb' u noyt mildaen, ik heb u noyt geplaegt,
Gy waert de weelde moe, die heeft u weg gejaegt
Ik niet verdenken kan, wat ik u heb' misdreven,
Als dat ik u den zak altyd heb vol gegeven:
Gy hebt noyt in myn huys geleden broods gebrek,
Nu moet gy mager pry u voeden met den drek,
Uzal, loopt waer gy wilt, naer loopen niet myn keuken
Gy zoekt den schraelen kost, in mest, in vuyle reuken,
Daer moet gy als een zwyn, in vroeten tot u smert,
Eer lang zal dezen kost u steken tegen 't hert:
Den Brak roept wel gemoed: ik over u moet klaegen,
Gy geeft my 't zak vol brood maer ook den rug vol slaegen,
Gy u onnoozel houd, maer g'hebt al't kwaed gedaen
Als gy aen uwen knegt geeft last om my te slaen
't Is al een Moederskind 't kwaed doen en 't kwaed gebie-
den,
Want zonder het gebod, zou niet dat kwaed geschieden,

Had ik nyt d'open pot, wat fop gelekke-baert,
 Gy door u knegt sloegt my, en niet de botte maert,
 U maert had meer verdiend, als ik, te syn geslagen:
 Want fy niet zoo't behoort had goede zorg gedragen,
 U zorgelooze maert had' dan 't meest kwaed gedaen,
 Ik sprong maer op den pot, die ik vond open staen;
 Maer ik moest even wel, fy niet, de straf al boeten
 Den knegt door u comand' kwam my met stokken groeten
 Gy riept, 't gedenkt my wel; doet Peeter myn bevel
 Komt Peeter mynen Knegt, komt kraut Fideel eens wel
 Hy is als eenen dief de keuken in geslopen,
 Hy heeft het vleesch geschend, en't fop al uytgezopen:
 Op dat hem 't vleesch, en't fop niet overlast syn krop,
 Ontlast hem met een hout, en geeft hem lustig klop:
 Komt gy? zoo loochent dat, dat moest ik al verdragen,
 Ik zeg dan, dat gy my gespyft hebt, en geslagen,
 Gespyft door eygen hand, geslagen door u Knegt,
 Dat gy gebied te doen, word u te last gelegt.

ALs men deze fabel wel inziet, zoo bevind men dat
 diën, die een ander kwaeden raed geeft, wel voor-
 namentlyk den uytwerker is der bedreven feylen, zoo
 als den Brak opentlyk aen synen meester verwynt: de
 Staeten der vereenigde Provintien ontschuldigen zig in
 alle beledigende zaeken, even als den meester zig by
 den Hond dede; maer men mag huij met den Hond
 antwoorden: hoe? Wilt gy u gemoed zuiver van booz-
 zen handel kennen? Verre van daer; gy zyt die, de
 welke uwe onderzaeten onderdnyms in hunne hoofdig-
 heyd slyft, die lasteringen ende oneenigheden oprukt
 tegen uwen Prins, die poogt uwe nieuws-bladers te doen
 ophoopen met lasteringen tegen den doorlugtigen Jose-
 phus, die niet doet dan kwaed brouwen en door boos-
 aerdigen raed de mindere opstoken; durft gy dan nog
 vraegen; wat heb ik gedaen? ik heb ten allen tyd dien
 Prins en ook syn Keyzerlyke Majesteit met vriend-
 schap bejegend: een daed, voorwaer nog zoo veel te
 erger! alzoo gy in schyn van vriend den verrader hebt

agter de hand gespeelt; zoude het dan niet billyk zyn,
dat gy, de oorzaak van de herdnekkigheyd uwer on-
derdaenen, voor hun de schuld boeten? My dunkt ik
hoor een iegelyk antwoorden; dit is regtveerdig.

LXXXII. WONDERBAER GEZIGT.

Feras, non culpes, quod vitare non potes. *Aul. Gel.*

Gy moet verduldig lyden

Geen gy niet kont vermyden.

En huys-man moest nae stad met haver, terf, en
kôren,
Maer hy tot dezen last den Ezel heeft verkoren,
Den Ezel draegt alleen dit zwaer en lastig pak:
Het Peerd loopt vry en los, dat voeld geen ongemak,
Dat vliegt, dat jaegt, dat springt dat heeft maer goede
dagen
Den Ezel boven magt moet al de lasten dragen,
Het Peerd weet van geen lust, dat vliegt voor by een
gragt,
Den Ezel blyft daer voor, en hy begint syn klagt,

Ik bid' u, ledig Peerd, ik bid' u, laet u raeden,
 Helpt my nu uyt den nood, gy ziet my overlaeden,
 En gy hebt uwen last, ontlast my, volgt myn raed,
 Dan zult gy vinden baet, zoo niet, u naekt groot kwaed.
 Ik bid' u hebt met my, en met u, mede-lyden,
 Is't dat gy my ontlast, gy zult zwaer lasten myden:
 Draegt mynen halven last, en helpt my uyt den druk,
 Zoo niet, myn lastig pak zal syn u ongeluk:
 Terwyl den Ezel bid', is hy met 't pak gevallen:
 En hy gevallen blyft: 't Peerd moet staen voor de ballen,
 Den huys-man schaft haest raed, hy legt op't Peerd
 het pak,
 Die eerst niet wou de helft, krygt 't heel op synen zak;
 't Peerd berst van spyt, en roept: ziet hoe de zaeken keeren
 Nu doen ik Ezels werk, den Ezel wou my leeren;
 Hoe ik met klynen last, kost myden grooten last,
 'k Heb mynen kop gevolgt en niet op hem gepast,
 Dat is't, dat ik beklaeg. Wie zal my helpen klaegen?
 Ik moet des Ezels last, en ook den Ezel draegen
 Ik heb van hem geleert, en leert nu ook van my;
 Die't pak schud van syn hals, krygt daer nog een
 pak by.

IN dit wonderbaer Gezigt beoogt men opentlyk,
 dat men verdueliglyk moet lyden het gene men door
 syn eygen schuld niet vermeyden kan: het Peerd ver-
 smaedende met een onbermhertige oog de klagt-reden
 en smeekingen van den Ezel, in het helpen dragen van
 synen last, wórd cyndelyk met den zelyven alleen be-
 laeden, leert dit niet opentlyk, dat den onbermherti-
 gen in nood zynde, ook geene bermhertigheyd zal ver-
 werven? endiens-volgens, dat hy met geduld dan moet
 de straffen draegen, die over hem komen? Neemt hier
 een les uyt, Hollander; want dit word gewisch op u
 toegepast; de onbermhertigheyd heeft ten allen tyde in
 uwe Staeten doorgestraelt, zoo als onze landen ge-
 noegzaam droevig hebben ondervonden in uwe wreede
 beld-stormereyen; zoo als den Koning van Engeland,

die gy van den throon gestooten hebt, Barnaveld, de gebroeders de Witt en menigvuldige andere konnen getuygen, en wel voornamentlyk Nicolaes van Ruyven, Schouther van Haerlem, die gy, biddende voor den autae, indien tyd als gy den naem van *Kaes en Broods* voerde, hebt dood geslagen: neemt dan uwe straffen met geduld aen, alzoo gy om uwe vreedheyd en onbermhertigheyd in het geheel ook geene bermhertigheyd weerdig zyt: noyt kwaed blyft ongestraft.

LXXXIII. WONDERBAER GEZIGT.

Jactantia contemnitur, superbia deprimitur. Cicero.

Men ziet het hier en over al,

Daer hoogmoed komt, daer naekt den val.

DE Mier kreeg vleugels op den rug,
 Die maekten haer heel trots en vlug;
 Sy is de rust, en welde mu?
 Hierom sy zegt haer hol adiu,
 Sy vliegt in 't veld; en is verblyd,
 Dat sy haer duyfter hol is kwyt;
 En dat sy hoord den Nagtegael,

Die haer vermaekt met zoete tael.
 Sy spreckt hem aen : wel geestig dier
 Ik zien gy houd ook van den zwier :
 Zoo zyn wy saemen wel geraekt
 Want my ook d'open locht vermaekt ,
 Ik heb tot nog toe in een hol
 Gezweet , gelaest , gelyk den mol :
 Maer ik kies nu het lustig veld
 Om niet van geest te zyn gekweld
 Om te verzetten phantasy ,
 Om vry te zyn , en altyd bly :
 Want ongebonden is het best
 Ik haet de slaeverny , als pest.
 Terwyl vliegt daer een Bie voor-by
 De Mier roept haer , blyft hier by my ,
 Ik heb op u een klyne vraeg ,
 Leert hoe ik my in 't vliegen draeg
 Op dat ik niet met schaede leer
 Want 'tis maer mynen eersten keer.
 Gy waert roept Bie , heel onbedagt
 Dat gy u hebt zoo hoog gebragt ,
 Gy vliegt verdooid , het waer u best
 Dat gy weer keerde na u nest
 Gy vreezen moet van alle kant ,
 Om dat gy vliegt met geen verstaend
 Gy veel perykel uyt moet staen
 Want gy en kent geen regte baen
 Gy over al perykel vind
 Van regen , hagel ; sneeuw en wind ,
 Gy kont ook vliegen in het net
 Dat voor u heeft de Spin gezet ;
 Ziet dan wel toe ziet waer gy vliegt ,
 Vliegt liever niet eer g'u bedriegt.
 Is dat 't perykel , roept de Mier ,
 'k Agt dat perykel niet een zier ,
 Jae kost dat kost , ik vliegen moet ,
 Voor al dat kwaed is toezien goed
 Ik zal als een voorzigtig man ,

't Perykel schouwen daer ik kan,
 Terwyl den Nagtegael vliegt op,
 Vliegt sy hem nae met lossen kop,
 Maer als den zomer was vergaen,
 Zoo kwam den schraelen winter aen;
 Sy zag geen graen of vrugten meer,
 Sy word van kouw en honger teer,
 Hierom sy keert weer nae haer hol,
 De welke maekt den wyzen dol;
 Maer 't ongemak den zot maekt wys,
 En een kwaed kind maekt goed het rys,
 Sy klopt aen 't hol maer is gestoort,
 Om dat niet open gaet de poort,
 Ten lesten komt daer voor een Mier,
 En vraegt van waer komt gy nu hier,
 Ik kom, zégt sy, hier uyt de logt,
 'k Ben liever hier, 'k heb my bedogt,
 De spys is op: hier is het hol,
 Van spys, en proviande vol,
 Weg gy luy vlug roept den portier,
 Men kent hier geen geveugelt dier,
 Die in den zomer niet en slaect,
 Word in den winter niet gelaect,
 Sa weg men laet hier niemant in,
 Als die bezorgt is voor gewin:
 Gy hebt gedaen een blyde keus,
 Ik sluyt de deur voor uwen neus,
 De Mier eylaes bleef buyten staen,
 En moest van ongemak vergaen.

DE steuning op eygen kragten en de versmaedinge
 van hoogere magt, heeft men ten allen tyde zien
 het verderf zyn van menige Staeten; het welk ons niet
 onaengenaem word afgeschetst door de fabel van de
 Mier, en dat men niet kwaelyk toe zal passien op de
 vereenigde Provintien: sy roemen zig over hunne sterke
 plaetzen, sy betrouwen zig op hun geld; de onder-wa-
 terzettingen beoogen sy als hunne beveyliging, ende
 met een onbepaalde en vermeten stoutigheyd tergen sy
 den goedaerdigen en medoogenden Keyzer; jae sy schy-

nen hem te praemen door hunne ongebondentheyd om de wapenen spoedig tot hun te keeren: als sy zullen beoogen, dat de zaeken ernstig worden, zullen sy als de Mierberouw krygen over hunnen ydelen en verwaenden handel; sy zullen by de Mieren, hunne nabueren, gaen kloppen om ingelaeten te worden, alzo sy van alles ombloot zyn; maer daer en zal hun niet open gedaen worden: de vereenigde Provintien zullen tot antwoord krygen, als dat sy in tyds moesten gezorgt hebben; dat sy hunne verwaendheyd te neer moesten geleyd hebben, en dat sy de zaeken zoo ernstig niet hadden moeten laeten worden; boven-diën, dat voor gedaen naer geleert is, en dat sy in hunnen tegenspoed beloont worden met de zelve vergeldinge, als sy by hun zyn uytgemeten in den voorspoed: loon naer werken.

LXXXIV. WONDERBAER GEZIGT.

Nil proderunt Thesauri impietatis. *Prov. 10.*

't Onrecht gewonnen goed, Noyt eenig voordeel doet.

En stok oud armen Man, had in de langste dagen,
Veel hout in't bosch geraept, om 't savonds 't huys te
dragen, Den

Den hoop viel hem zoo zwaer, dat hy daer onder blyft
 Hy haet syn gierigheyd, en op syn zelven kyft,
 Heeft hier de gierigheyd de wysheyd niet bedrogen?
 *k Heb op myn zwakken hals te zwaeren last getogen;
 Het is van ouds gezeyd: naer d'Ezel maekt men't pak,
 Maekt gy het pak te groot? gy krygt groot ongemak,
 Zoo is't met my gesteld; maer 't syn verdiende plaegen,
 Ik heb meer hout geraept, als mynen hals kan dragen
 En als ik heb van doen, hoe staen ik hier verfeld?
 Het pak is zwaer, en groot, het wykt aen geen geweld
 Nogtans ik wil en zal het pak, om hoog gaen beuren,
 En zoo allengskens voort tot in myn wooning sleuren,
 Door dat ik heb gerooft spaer ik gewis myn geld,
 Terwyl dit hout-pak is op anders kost gevelt.
 En kan ik dus myn geld en myne schatten spaeren,
 Terwyl ik 't hout in't bosch voor niet koom te vergaeren
 Zoo b'houd ik, daer myn troost en steun is opgesteld
 En welkers vrekken lust my t' allen tyde kweld;
 Dit is myn hoop, myn al; dit is myn toeverlaeten;
 Als ik maer geld en hoop koom ik geen onregt haeten;
 Dit is myn oude vreugd, 't behaegen van myn hert,
 Dat by my t'allen tyd verband de pyn en smart.
 Hier op komt by den mande dood met saelle schreden
 Wel, zegt sy, wrekke beest, weet gy wel om wat reden
 Ik u hier naed'ren koom? waer blyft nu uwen troost,
 Terwyl ik u haest maek een onbezielde kroost?
 U onregt t'allen tyd en kan u hier niet baeten,
 Gy komt gewis te laet nu uwe dwaesheyd haeten;
 Het is met u gedaen, wat helpt u nu uw geld?
 Terwyl gy door deez' hand van al word blood gesteld
 Sa, sa maekt u gereed. Den man begint te beven
 En roept, o lieve dood, ik bid u laet my leven!
 Hoe valt my bitter zuer 't verlaeten van myn schat,
 Ey dog ik moet'er aen zoo gy my hevig vat,
 De dood gaf geen gehoor aen al deez' sehoon gebeden
 Maer trok den man van't pak, de ziel uyt al syn leden,
 Sy gaf hem geen quartier, geen voordeel, geen genaed'
 Ziet zoo de dood komt aen, komt 't bidden veel te laet,

D It faemen-spreken van den Vrekkaert met de Dood geeft verscheide voorwerpen van zede-lessen; voor eerst bespeurt men hier in, hoe den onregtveerdigen ende den gierigaerd alle hunnen troost en hoop stellen op hunne schatten, en hoe het hun even veel gelt, oft sy de zelve met gerechtigheyd ofte met onregt inzaemelen; daerom zegt zeer wel het H. Schrift: *ubi thesaurus tuus ibi & cor tuum*. Daer uwen schat is, is uw hert: geen vrees, geen bedrygingen, geen aentooningen van hunne verdwaeldeyd; met een woord geen gezonde reden, hoe genaemd, kunnen hun van hunne begeerlykheyd ontdoen: schoon voorbeeld hebben wy hier van in de vereenigde Provintien, die zig ten allen tyd, als den houd-raeper, onregtveerdiglyk met rykdommen hebben weten op te hoopen, zonder aen te zien hoe sy van de zelve in bezit kwamen; want de begeerlykheyd was by hun dusdanig ingewortelt, dat nog gevaaeren, nog aenmaeningen, nog bedrygingen hun hebben kunnen bewegen om'er afstand van te doen: vele onpartydige schryvers hebben hun dit openlyk angetoont; den Keyzer heeft het hun met volle regt bewezen, en niet tegenstaende sy blyven voordgaen in hunne hardnekkigheyd; de dood (de bedryginge van eene regtveerdige wraeke) komt dan tot hun, als tot den hout-raeper, en spreekt hun toornig aen; steld hun voor hunne dwaesheyd en onregt; dat nu allen tyd van genade verschenen is; geen zugten, geen klagt-reden nogte verontschuldigen kunnen u meer baeten, daerom moet gy u wel-verdiende straffen onderstaen; en ten zelven stond rukt sy hun de ziel nyt het lichaem, dat is: berooft hun van allen hunnen luyfter, hunne landen en erven, en steld hun ten spot aen die, de welke sy ten allen tyde zoo onregtveerdiglyk hebben vervolgt, aen de Oostenryksche Nederlanden; welkers luyfter ende nieuwen glans aenstaende is toteen ieders welbehaegen.

LXXXV. WONDERBAER GEZIGT.

Quemlibet ex meritis orna. Tacitus.
 Men moet een ieder eer betoonen,
 En volgens syn verdienften loonen.

Ziet dit Schip zeer ryk gelaeden,
 Met veel pragt de eerste reys,
 Om het Neêrland te verzaeden,
 Door syn Indiaensche spys,
 Word verzeld door d'Indiaenen,
 Die gelyk'lyk syn verblyd,
 En den Stierman zelfs aenmaenen,
 Om te blyven nog een tyd
 Op han aengenaeme stranden,
 Alzoo m'in zoo menig stand
 Daer geen schepen had zien landen,
 Uyt het Oost'ryks Nederland,
 En dat het hun wel geheugde
 Hoe deez' volk'ren vallen tyd,
 Trouw en vol van alle deugden,
 Handelden met wys beleyd;

Daer in tegendeel de kusten,
 Van 't vereende staets gebied,
 Hun ten allen tyd onrusten;
 Zoo als m'eer en heden ziet,
 Als het nu van alle zaeken,
 Was ten uystersten voorzien,
 Ging het zig zeylveerdig maeken,
 Om z'acn 't Neerland aen te biën,
 T'wyl dat al d'Hollandsche Schepen,
 Dit beoogden in syn zyn,
 Wierd hun hert als ingehepen,
 Van den weedom en de pyn;
 Sy die altyd groote Baezen
 Hebben op de Zee geweest,
 Deden niet als tieren raezen,
 Ende wierden als ontgeest,
 Als sy de versmaedheyd zagen,
 Daer sy wierden meê beoogt;
 Om dat sy in alle dagen,
 Ieder hadden 't zyn gerooft,
 Ieder riep: met regt en reden,
 Lyden wy al deze smaed,
 Tot boet van ons kwaede zeden
 En zoo menig grouwel-daed;
 't Spreek-woord komt zeer wel te zeggen;
 Dat noyt onregt kan bestaen:
 Ieder komt ons te verleggen;
 Ziet wy moeten al vergaen.
 Ondertusschen 't Schip gaet vaeren,
 Ziet den Stierman neemt afscheyd,
 Op dat hy het door de baeren,
 En de nieuwe Vaert geleyd,
 Om Antwerpen dus te naeken;
 In een ryk gelaeden stand,
 Om doen d'eerste vreugd te maeken,
 In des Keyzers Nederland.

Hier word ons eenigsints afgeschetst de wel-behae-
 gens die de kusten der dry andere wereld-gedeel-

ten zullen scheppen, in het bekomen der Vrye Vaert voor de Oostenryksche Nederlanden, als wanneer sy voor de eerste maal hunne schepen zullen beöogen, nu zoo groote reeks van jaeren door dwingelandey van hun toebehoorende regt berooft geweest zynde: alle Mogendheden en Landstreken zullen verblyd zyn, en zullen met dwarze oogen de Hollanders beschouwen, die, zoo lang sy de Oostenryksche Nederlanden hebben beteugelt, alle die vremde kusten veel onrust, onregt en dwingelandey hebben aengedaen. Dit zal gevoelyker weyze eenen pynelyken indruk geven op de gemoederen der Hollanders; edog zullen sy langs den anderen kant altyd moeten bekennen, dat hun eygen baetzugtigheyd hun in dien ongelukkigen toestand heeft gebrogt, en diensvolgens dat sy in ver nae nog niet hunnen verdienden loon hebben ontfangen; maer even als dit een groote smert ende pynelykheyd zal veroorzaeken aen deze landgenoten, even zal de vreugd onuytsprekelyk zyn die zig zal vesten in de gemoederen der Keyzerlyke onderdaenen binnen de Nederlanden; men zal 'er met volle monden uytzonderen den lof van den grooten Jeseplus, synen naem zal tot de onsterfelykheyd opgebeurt worden, en lyf en bloed zal aen hem des nood fynde worden aengeboden tot onderstand, alle de triumph klokken zullen met gelyken klank de wolken doordringen, allen het grof geschut zal los gebrand worden, de straeten zullen met vreugde-vueren verheerlykt worden, en langs alle kanten zal men zien uytshynen de liefde der onderdaenen tot hunnen Monarch: het eerste aankomende schip mag vry in goude letteren dezen eer-tytel voeren:

'K VAER VRY LANGS 'TSCHELDE D'EERSTE REYS,

'K BRING 'TNEERLAND NIEUW EN RYKEN PRYS.

waer op my dunkt dat ik al de Nederlanders hoor toejuygen

LEEV' LUYSTER-RYCKEN VORST, LEEV' HIER EEUW-
RYKE TYDEN,

DIE 'TGANSCHE NEDERLAND WILT HEYL EN VREUGD
BEREYDEN.

LXXXVI. WONDERBAER GEZIGT.

Jucunda est memoria præteritorum laborum.

Justus Lipsius.

Zeer zoet is de gedagtenis

Van't lyden, dat voorleden is.

Ziet den Ketel en den Pot
 Kwamen saemen stout en bot,
 Om elkand'ren uyt te jouwen
 En ter dege af te krouwen;
 Ieder ging'er aen't verwyte,
 Door een opgeblaezen nyd;
 Sy aenzagen geene reden,
 Nogt' en kenden geene zeden;
 Buyten dat, deéz' kameraets
 Maekten voor geen mensch ook plaets;
 Zelfs sy kwamen te beletten,
 Dat men 't schip in zee kon zetten;
 Want sy dekten gansch den strand,
 En ontroerden 't vaste land;
 Zee en aerde wilt men dwingen,
 En het al ten onder bringen;

Maer terwyl 'tword al getergt,
Heeft Neptuyn ook straf gevergt;
Sy stonden als harde klippen,
Om de schepen op te stippen,
Tot belet van 't Vrye Vaerd,
Zynde noyt tot 'tgoed bedaerd,
Hy wierd dan met regt ontfieken,
En nam voor hem zig te wreken,
Over zoo een stout bestaen,
Dat ten onregt wierd gedaen;
Hy deed' dan de volle stroomen,
Van beneden opwaerts koomen;
Hy ontroerde gansch de zee,
Dreef de baeren op de ree;
Hy kwam zoo geweldig gieten,
Dat sy beyd' de zee verlieten;
Dat sy op een korten tyd,
Waeren in den grond gegleyd:
Als deéz' waeren weg-gedreven,
En berooft van 't nydig leven,
Was men weér in volle rust,
Ieder zeylde van de kust;
Men vergat het voor'ge lyden,
Ieder kwam zig te verblyden;
Dat m'eeryds geleden heeft,
Nu niet meer voor't oog en zweeft;
Want dit kwam het al verzoeten,
Dat s'hun kwaeden moesten boeten,
Dat sy waeren van den strand,
Tot het diepst der zee verband:
Ieder zeyd' wat wilt men peyzen
Op iet van voorgaende reyzen?
Ziet den luyfter die deéz' tyd,
Gansch ons Nederland verblyd;
Dat *Josephus* dan lang leve,
En Godt hem den Hemel geve;
Want hy heeft ons gansche land,
Toegebracht eenn' ryken stand.

Door dezen twiftenden Ketel en Pot, word ons niet kwaelyk verbeeld de oneenige Staeten der vereenigde Provintien, die ten allen tyde zoo te Land als te Zee hebben behendiglyk weten den meester te spelen; ende door Neptuyn, de regtveerdige wrake, genomen door den verligten Vorst Josephus, die ons de Vrye Zee-vaert bezorgt, en de ketenen, daer den Pot en Ketel (de vereenigde Staeten) de Rivier de Schelde ten onrecht hadde toegelegd, doet los-springen door hunnen ondergang ende verdelginge, beweert door de handhaevinge van syne regten; het welk de Oostenryksche Nederlanden zoo grooten lust toebringen zal, dat sy, gevoeloos aen de gelede schaeden en dwinglandeyen van die meyneedige Hollanders, zig in alle vreugde bedryvingen zullen uytlaeten; want dit is voorwaer een zaak, alwaer dat den grooten Vorst niet anders hadde verrigt, die syne naem in het nageslagt zal vereeuwigen; maer verre van daer! wat heeft hy buyten dit niet al ten uytvoer gebrogt? daer men nogtans maer een Israeltien van syne scherpzinnigheyd tot op heden komt te beschouwen; zyt zeker, het zal'er uog wel anders gaen: ondertusschen dunkt my, dat ik genoegzaam eenvoudiglyk de opkomst, voorigang en ondergang der vereenigde Staeten bewezen heb, in eene onparteydige stoffe, want die niet dan waerheyd spreekt, mag nog voor parteydig, nog voor beuzelagtig bevekt worden; daerom sluyte ik dit Werkje met de woorden van den voortreffelyken Poët *Owenus*.

Sunt quidam, qui me dicent non esse Poëtam,

Et verum dicent. Cur? quia vera loquor.

Misschien zult gy, misschien zal iemand anders zeggen,

Dat ik met al myn rym geen goede Digter ben.

Wil u, nog wie het sy, hier geensints wederleggen:

Die niets dan waerheyd zegt, ik voor geen Digter ken.

Eynde van het tweede en laeste Deel,

Geschreven door eenen Hollands-lievenden Lands-genoôt.